

UMCS
UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Załącznik nr 1
do uchwały nr 66/2019
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 28 lutego 2019 r. z późn. zm

Ocena programowa
Profil ogólnoakademicki
Raport Samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Pl. M. Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin

Nazwa ocenianego kierunku studiów: **PEDAGOGIKA SPECJALNA**

- 1 Poziom/y studiów: **studia jednolite magisterskie**
- 2 Forma/y studiów: **stacjonarne**
- 3 Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek¹ **Dyscyplina: Pedagogika – 100%**

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny: **Nie dotyczy**

- a Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%

- b Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%

Na studiach prowadzone jest kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela

TAK NIE

¹ Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. 2018 poz. 1818).

W przypadku zaznaczenia opcji TAK, proszę wskazać rodzaj zawodu nauczyciela, w zakresie którego prowadzone jest kształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję):

- nauczyciel przedmiotu²
- nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych²
- nauczyciel praktycznej nauki zawodu²
- nauczyciel prowadzący zajęcia²
- nauczyciel psycholog
- nauczyciel przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej
- nauczyciel pedagog specjalny**
- nauczyciel logopeda
- nauczyciel prowadzący zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (nazwy zawodów zgodnie z [klasyfikacją zawodów i specjalności](#))².

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Studia na kierunku **Pedagogika specjalna** na poziomie studiów jednolitych magisterskich realizowane są w profilu ogólnoakademickim, zgodnie z charakterystyką Polskiej Ramy Kwalifikacji i właściwymi dla tego poziomu efektami uczenia się. Efekty zatwierdzono [Uchwałą Nr XXIV – 29.21/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 25 września 2019 r. w sprawie dostosowania programów studiów do wymagań ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz przyporządkowania do dyscyplin naukowych kierunków prowadzonych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020.](#)

Efekty uczenia się obowiązujące od cyklu kształcenia 2019/2020

Nazwa kierunku: pedagogika specjalna

Profil – ogólnoakademicki

Poziom studiów: studia jednolite magisterskie

Dziedzina: nauki społeczne, dyscyplina naukowa: pedagogika – 100%

Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji – poziom 7

Symbole efektów kierunkowych	Kierunkowe efekty uczenia się	Odniesienie do uniwersalnych charakterystyk PRK ⁵	Odniesienie do charakterystyk i drugiego stopnia PRK dla właściwego
------------------------------	-------------------------------	--	---

² Należy podać nazwę przedmiotu/zawodu/zajęć

			poziomu
1	2	3	4
	WIEDZA: ABSOLWENT W POGŁĘBIONYM STOPNIU ZNA I ROZUMIE	Kod składnika opisu	Kod składnika opisu
K_W01	główne tendencje rozwojowe pedagogiki jako dyscypliny naukowej	P7U_W	P7S_WG
K_W02	różne subdyscypliny pedagogiki specjalnej, w tym terminologię i teorie oraz źródła i miejsce pedagogiki specjalnej w systemie nauk oraz jej przedmiotowe i metodologiczne powiązanie z naukami społecznymi, humanistycznymi i medycznymi	P7U_W	P7S_WG
K_W03	psychologiczną i pedagogiczną wiedzę pozwalającą na rozumienie procesów prawidłowego i zaburzonego rozwoju oraz procesów socjalizacji, wychowania i nauczania-uczenia się, w tym dotyczącą koncepcji rehabilitacji, edukacji, resocjalizacji, terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi , a także różnorodne uwarunkowania tych procesów	P7U_W	P7S_WG
K_W04	projektowanie i prowadzenie badań w pedagogice specjalnej, a w szczególności zna metody badań stosowanych w naukach humanistycznych i społecznych, w tym terminy i założenia metodologiczne oraz rozumie postulat wieloparadygmatyczności	P7U_W	P7S_WG
K_W05	system kształcenia specjalnego w kontekście systemu kształcenia powszechnego oraz współczesne podejścia do problemów uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (podmiotowość, autonomia, samostanowienie, jakość życia) i wynikające z nich nowe formy edukacji (integracyjnej, włączającej)	P7U_W	P7S_WG
K_W06	merytoryczną i metodyczną wiedzę niezbędną do prowadzenia zajęć (zgodnie z wybraną specjalnością), w szczególności z zakresu organizacji i metodyki kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie integracyjnym i włączającym, w szczególności modeli współpracy pedagogów specjalnych z nauczycielami, specjalistami i rodzicami oraz modeli indywidualizacji lekcji, efektywnych strategii nauczania i uniwersalnego projektowania zajęć	P7U_W	P7S_WG

K_W07	sposoby efektywnego posługiwanie się narzędziem głosu, w tym merytoryczną i metodyczną wiedzę o kształtowaniu emisji głosu ucznia	P7U_W	P7S_WG
K_W08	procedury pierwszej pomocy przedmedycznej	P7U_W	P7S_WG
K_W09	fundamentalne dylematy współczesnej cywilizacji, w tym prawa i społecznego statusu osób z niepełnosprawnością, a także kultury języka	P7U_W	P7S_WG P7S_WK
K_W10	zasady i normy etyczne oraz uwarunkowania prawno-ekonomiczne w rehabilitacji, edukacji, terapii i resocjalizacji, a także w zakresie projektowania i realizacji badań	P7U_W	P7S_WK
K_W11	pojęcia i zasady związane z ochroną własności intelektualnej i prawa autorskiego oraz z zakresu podstawowych zasad tworzenia i rozwoju różnych form przedsiębiorczości	P7U_W	P7S_WK
	UMIEJĘTNOŚCI: ABSOLWENT POTRAFI	Kod składnika opisu	Kod składnika opisu
K_U01	rozpoznawać i interpretować zjawiska społeczne – ukazując ich powiązanie z różnymi obszarami pedagogiki specjalnej i innych nauk społecznych oraz humanistycznych i medycznych, wykorzystywać i integrować wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki specjalnej oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu analizy problemów rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych	P7U_U	P7S_UW
K_U02	rozdzielać orientacje w metodologii badań pedagogicznych, formułować problemy i hipotezy badawcze, dobierać adekwatne metody, techniki oraz konstruować narzędzia badawcze, opracowywać, prezentować i interpretować wyniki badań, wyciągać wnioski, wskazywać kierunki dalszych badań, w obrębie wybranej subdyscypliny pedagogiki specjalnej	P7U_U	P7S_UW
K_U03	dokonywać pogłębionego diagnozowania, oceniania złożonych sytuacji rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych oraz projektować i przeprowadzać zajęcia z uwzględnieniem specjalnych potrzeb wychowanków wykorzystując aktualne koncepcje psychologiczne i pedagogiczne w planowaniu, realizacji i ewaluacji procesu wychowania i nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	P7U_U	P7S_UW

K_U04	wykorzystywać na podstawowym poziomie wiedzę psychologiczną i na poziomie rozszerzonym wiedzę pedagogiczną oraz pozyskiwać dane do analizowania zachowań, procesów i zjawisk w obszarze edukacji, rehabilitacji, terapii i resocjalizacji	P7U_U	P7S_UW
K_U05	prowadzić zajęcia w grupie zróżnicowanej, indywidualizować zadania i dostosowywać metody i treści do potrzeb i możliwości uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz wykorzystywać zasady i metody indywidualnego projektowania zajęć	P7U_U	P7S_UW
K_U06	dostosowywać się do specyfiki uczniów i wdrażać efektywne programy zwiększające ich umiejętności poznawcze i kompetencje społeczne oraz programy poprawiające integrację rówieśniczą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	P7U_U	P7S_UW
K_U07	projektować i prowadzić zajęcia oraz dokonywać ich ewaluacji (zgodnie z wybraną specjalnością) oraz analizować własne działania pedagogiczne, dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i rehabilitacyjne, wskazywać obszary wymagające modyfikacji, eksperymentowania i wdrażania działań innowacyjnych	P7U_U	P7S_UW
K_U08	efektywnie korzystać z głosu, a także komunikować się w sposób spełniający wymagania norm językowych na tematy specjalistyczne ze zróżnicowanymi kręgami odbiorców, w tym prowadzić debatę, w której są przedstawiane i oceniane różne opinie i stanowiska	P7U_U	P7S_UK
K_U09	posługiwać się językiem obcym (wraz ze specjalistyczną terminologią) na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego i wykorzystać go w dyskursie naukowym i pracy zawodowej	P7U_U	P7S_UK
K_U10	pracować w zespole (pełniąc różne role, w szczególności kierownicze), w tym z członkami zespołów badawczych na każdym etapie projektowania i realizacji badań, podejmować i wyznaczać zadania, współpracować z innymi nauczycielami, specjalistami i rodzicami uczniów	P7U_U	P7S_UO
K_U11	samodzielnie planować i realizować proces kształcenia przez całe życie i ukierunkowywać innych w tym zakresie, także przy wykorzystaniu nowych technologii	P7U_U	P7S_UU

	KOMPETENCJE SPOŁECZNE: ABSOLWENT JEST GOTÓW DO	Kod składnika opisu	Kod składnika opisu
K_K01	podjęcia działań pedagogicznych w środowisku społecznym wykazywania aktywności, podejmowania trudu i odznaczania się wytrwałością w realizacji indywidualnych i zespołowych zadań zawodowych wynikających z roli nauczyciela oraz stałego samodoskonalenia się, krytycznej oceny własnej wiedzy oraz zasięgnięcia opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązywaniem problemu	P7U_K	P7S_KK P7S_KR
K_K02	komunikowania się i współpracy z otoczeniem, inicjowania działań na rzecz interesu publicznego oraz do aktywnego uczestnictwa w grupach i organizacjach realizujących działania edukacyjne, rehabilitacyjne, terapeutyczne i resocjalizacyjne	P7U_K	P7S_KO
K_K03	podjęcia odpowiedzialności za własne przygotowanie do pracy, podejmowane decyzje i prowadzone działania oraz ich skutki; myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy	P7U_K	P7S_KO
K_K04	postawy poszanowania kultury języka oraz właściwej postawy wobec alternatywnych sposobów komunikacji osób z niepełnosprawnością oraz ich użytkowników	P7U_K	P7S_KO P7S_KR
K_K05	rozumienia znaczenia profesjonalizmu, wykazywania cech refleksyjnego praktyka, refleksji na tematy etyczne, w tym przestrzegania zasad etyki zawodowej pedagoga specjalnego, także podczas realizacji badań naukowych	P7U_K	P7S_KR
K_K06	doceniania tradycji i dorobku badań w zakresie pedagogiki specjalnej oraz potrzeb ich kontynuacji i poszerzania o nowe obszary i procedury badawcze	P7U_K	P7S_KR
K_K07	rozpoznawania specyfiki środowiska lokalnego i regionalnego oraz ich wpływu na funkcjonowanie uczniów, a także podejmowania współpracy na rzecz dobra uczniów i tych środowisk	P7U_K	P7S_KR

Spis treści

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	3
Spis treści.....	8
Skład zespołu przygotowującego raport samooceny	9
Prezentacja uczelni	9
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim	11
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	11
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	22
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	42
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	48
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie.....	58
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	64
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	70
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia.....	82
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach.....	93
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	97
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów.....	104

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Andrzej Różański	dr hab. prof. uczelni / Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii
Agnieszka Lewicka-Zelent	dr hab. prof. uczelni / Prodziekan ds. Jakości Kształcenia
Beata Daniluk	dr / Prodziekan ds. Studenckich
Anna Prokopiak	dr hab. / adiunkt ze stopniem naukowym dr hab. / Koordynator kierunku Pedagogika specjalna
Zofia Palak	dr hab. / profesor uczelni/Kierownik Katedry Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej
Piotr Gindrich	dr hab. / profesor uczelni/ członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Zdzisław Kazanowski	dr hab. / profesor uczelni/ członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Monika Parchomiuk	dr hab. / profesor uczelni/ członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Beata Szabała	dr hab. / adiunkt ze stopniem naukowym dr hab. członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Dorota Chimicz	dr / adiunkt / Koordynator Wydziałowego Zespołu ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej/Przewodnicząca Wydziałowego Zespołu ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami
Andrzej Chudnicki	dr / adiunkt / członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Małgorzata Gulip	dr / adiunkt / członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Katarzyna Rusinek	dr / adiunkt / Wydziałowy Koordynator ds. Praktyk
Magdalena Wójcik	dr / adiunkt / członek Wydziałowego Zespołu ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym

Prezentacja uczelni

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie to największa uczelnia publiczna po wschodniej stronie Wisły, funkcjonująca blisko 80 lat. UMCS prowadzi kształcenie na 12 Wydziałach, w Lublinie oraz Wydziale Zamiejscowym w Puławach, na ponad 80

kierunkach studiów oraz blisko 300 specjalnościach, a liczba jego absolwentów przekroczyła już 250 tysięcy. Od blisko 40 lat UMCS patronuje Uniwersytetowi III Wieku, a od 10 lat w Uczelni działa Uniwersytet Dziecięcy.

Potencjał naukowo-badawczy UMCS rozwijany jest w nowoczesnych laboratoriach i pracowniach m.in. w Centrum Analityczno-Programowym dla Zaawansowanych Technologii Przyjaznych Środowisku ECOTECH-COMPLEX. W 2017 roku UMCS otrzymał Logo HR Excellence in Research przyznawane przez Komisję Europejską. Od maja 2022 r. nasz Uniwersytet jest członkiem konsorcjum Uniwersytetów Europejskich – ATHENA (Advanced Technology Higher Education Network Alliance) i wraz z innymi uczelniami z całego kontynentu, realizuje działania z zakresu zaawansowanych technologii w szkolnictwie wyższym. Uczelnia zdobyła także wiele znaczących tytułów i wyróżnień, m.in.: „Uczelnia Liderów”, „Aurea Praxis”, „Dobra Uczelnia – Dobra Praca”, „Ambasador Województwa Lubelskiego”, „Najbardziej innowacyjna i kreatywna uczelnia w Polsce w tworzeniu perspektyw zawodowych”. UMCS należy do najbardziej umiędzynarodowionych uniwersytetów w Polsce. Znaczący odsetek studentów stanowią cudzoziemcy reprezentujący blisko 45 krajów świata. Uczelnia dysponuje zlokalizowanym w centrum miasta kampusem, na który składają się budynki dydaktyczne, kluby, obiekty sportowe, kulturalne, stołówka akademicka oraz dziewięć akademików, z ponad 2500 miejscami o wysokim standardzie i dostosowanymi do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Studenckie życie kulturalne toczy się wokół Akademickiego Centrum Kultury Chatka Żaka i Inkubatora Medialno-Artystycznego. Funkcjonują tam nowatorskie media uniwersyteckie: Akademickie Radio Centrum oraz Telewizja Akademicka TV UMCS.

Kierunek **Pedagogika specjalna, jednolite studia magisterskie** jest prowadzony na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, który jest jednym z najstarszych na UMCS – obchodzi 50-lecie swojego istnienia. Wydział posiada aktywną kadre naukową, prowadzącą wysokiej jakości badania naukowe i działalność dydaktyczną. Programy nauczania w sposób ciągły są modyfikowane, aktualizowane i dostosowywane do potrzeb rynku pracy, by stanowiły dobrą podstawę efektywnego funkcjonowania absolwentów na rynku pracy, jednocześnie nie tracąc nic ze swojej akademickości.

Obecnie Wydział dysponuje doskonałym, nowoczesnym zapleczem dydaktycznym i naukowo-badawczym zlokalizowanym w Kampusie Zachodnim. Obiekty zawierają m.in.: aule, sale wykładowe i ćwiczeniowe, izbę pamięci, pracownie komputerowe oraz specjalistyczne. W ramach Wydziału funkcjonują dwa Instytuty – Instytut Pedagogiki oraz Instytut Psychologii, które posiadają uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego.

Kierunek **Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie** kontynuuje tradycję lubelskiej szkoły pedagogiki specjalnej, akcentującej nierozzerwalny związek i kluczowe znaczenie psychologicznych, pedagogicznych i socjologicznych problemów w teorii i praktyce edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami. Przesłanie jej twórcy w osobie prof. dr hab. Zofii Sękowskiej wywiera istotny wpływ na wszelkie decyzje dotyczące realizacji koncepcji kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna w UMCS, który wyróżniają interdyscyplinarność w tworzeniu programów studiów, podmiotowość w planowaniu oddziaływań wychowawczych i rehabilitacyjnych oraz obiektywne metody zdobywania wiedzy o potrzebach osób z niepełnosprawnościami.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Kierunek **Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie** jest podporządkowany dziedzinie nauk społecznych, a koncepcja kształcenia na tym kierunku odpowiada współczesnym tendencjom edukacji, rehabilitacji i wsparcia osób z szerokiego spektrum niepełnosprawności oraz zaburzeń i trudności. Koncepcja ta jest osadzona w **misji i głównych celach strategicznych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej** (dalej: UMCS) w Lublinie zawartych w [Strategii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w latach 2019-2025](#), przyjętej w 2019 roku, oraz w [celach strategicznych Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#) (dalej: Wydział) określonych na lata 2021-2025 ([Strategia rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS](#)). Najważniejsze cele, jakie zostały wskazane w tych dokumentach, obejmują zapewnienie i utrzymanie wysokiej jakości oferty dydaktycznej poprzez stałą modyfikację propozycji programowej skierowanej do szerokiej grupy odbiorców w kraju i za granicą, a co z tym integralnie powiązane – wspieranie potencjału naukowego pracowników oraz dydaktycznego Wydziału. **Koncepcja kształcenia** na kierunku Pedagogika specjalna uwzględnia wskazane cele, oferując studentom zróżnicowaną ofertę przygotowania zawodowego, nawiązującą do wzorców i doświadczeń tradycji oraz współczesności dyscypliny pedagogika oraz nauk współpracujących. Jest zorientowana na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego i doskonalona w oparciu o współpracę z jego przedstawicielami. Kierunek Pedagogika specjalna na Wydziale Pedagogiki i Psychologii ma wieloletnią tradycję kształcenia studentów i wpisuje się w główny rozwój potencjału UMCS w skali krajowej i międzynarodowej. Dotychczasowe doświadczenie, wieloletnia tradycja, bogata oferta dydaktyczna, a także doskonaląca się kadra badawczo-dydaktyczna, która współpracuje z licznymi placówkami szkolnymi oraz pozaszkolnymi w Lublinie i regionie lubelskim, stanowi fundament kształcenia pedagogów specjalnych. Wpisuje się tym samym w misję UMCS jako uczelni realizującej kształcenie na wysokim poziomie, promującej model absolwenta wyposażonego w wiedzę, umiejętności i kompetencje niezbędne dla dalszego rozwoju zawodowego.

Kierunek **Pedagogika specjalna** (profil ogólnoakademicki) realizowany w ramach studiów stacjonarnych **jednolitych magisterskich** (studia 5-letnie, 10 semestrów, magisterskie) obejmuje dwie specjalności. Są one wybierane po IV semestrze zgodnie z [Regulaminem](#):

- **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu** (specjalność nauczycielska)
- **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna** (specjalność nauczycielska)

Jednolite studia magisterskie na kierunku Pedagogika specjalna zostały utworzone w 2019 roku zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 28 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu

nauczyciela. Program kierunku został zatwierdzony [Uchwałą Senatu](#) UCHWAŁA Nr XXIV – 29.21/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 25 września 2019 r. w sprawie dostosowania programów studiów do wymagań Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, dla studiów rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020.

Celem kształcenia na Pedagogice specjalnej jest wyposażenie studentów w wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne pozwalające im stawać się wysoko wykwalifikowanymi specjalistami podejmującymi zatrudnienie w różnych obszarach działalności edukacyjno-społecznej ukierunkowanej na wybrane podmioty specyfikowane rodzajem specjalności studiów. Propozycja dwuprofilowych specjalności wynika z podstawowych założeń Lubelskiej Szkoły Pedagogiki Specjalnej akcentujących interdyscyplinarny charakter pedagogiki specjalnej i wszystkich jej subdyscyplin szczegółowych a także konieczności kompleksowego podejścia w zakresie metodologii badań empirycznych oraz metod oddziaływania w płaszczyźnie edukacji, rehabilitacji i terapii. Taki model kształcenia pedagogów specjalnych został pozytywnie zweryfikowany w około pięćdziesięcioletniej tradycji różnych form kształcenia studentów w zakresie pedagogiki specjalnej w UMCS.

Aktualna koncepcja kształcenia, oparta o autonomiczne decyzje uczelni, obejmuje w planie studiów większą niż minimalna liczba godzin dydaktycznych określonych w standardach kształcenia ([Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela](#)). Oznacza to, że poza wszystkimi wymaganymi standardami, w programie studiów wprowadzono treści i efekty uczenia się, niezbędne do przygotowania absolwentów na rynek pracy.

Koncepcja programu studiów nawiązuje do współczesnych tendencji w pedagogice specjalnej, ważnych na poziomie prawno-organizacyjnym w Polsce, takich jak poszerzenie zjawiska edukacyjnej inkluzji. Założenia [Modelu Edukacja dla wszystkich](#) wskazują na znaczącą, tj. koordynującą rolę pedagoga specjalnego w procesie inkluzji społeczno-edukacyjnej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi, jednocześnie konkretyzują ją w postaci nowych zadań realizowanych w projektowanych formach instytucjonalnych i organizacyjnych. Kluczowa staje się umiejętność współpracy oraz integrowania wiedzy zawodowej z różnych dyscyplin, ale również wielospecjalnościowość. Program studiów na kierunku Pedagogika specjalna daje studentom możliwość zdobycia: aktualnej wiedzy z zakresu subdyscypliny, jaką jest pedagogika specjalna i powiązanych z nią ściśle: psychologii, pedagogiki, biomedycyny, socjologii, prawa oraz innych (w takim zakresie, w jakim wynika to z ich teoretycznego i praktycznego powiązania); ponadto umiejętności umożliwiających jej zastosowanie w odniesieniu do określonych podmiotów i ich środowiska. Program studiów obejmuje kształtowanie kompetencji istotnych dla rozwoju zawodowego pedagoga specjalnego (kompetencje językowe, informatyczne, osobowościowe, jak samodzielność, odpowiedzialność), ale także dla jego aktywnej, twórczej, krytycznej i otwartej postawy wobec zjawisk społecznych zaznaczających się w środowisku edukacji oraz środowisku szerszym, warunkujących pomyślną realizację potrzeb podmiotów z niepełnosprawnością i trudnościami rozwojowymi. Stworzenie w ramach tego programu oferty dwóch specjalności, z których każda ma złożony charakter (Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu oraz Edukacja i

rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna), zwiększa nie tylko szanse zatrudnienia, ale również zakres kompetencji pedagoga specjalnego, dając mu sposobność bycia wieloprofilowo wyposażonym doradcą oraz współrealizatorem procesu edukacji i rehabilitacji w warunkach włączających i specjalnych.

Program studiów na kierunku Pedagogika specjalna jest efektem działań monitorujących potrzeby rynku pracy, w tym przypadku przede wszystkim rynku edukacyjnego, oraz analizowania potrzeb wynikających ze współczesnych tendencji zaznaczających się w pedagogice specjalnej na poziomie teoretycznym, stanowiących pewien wzorzec wypracowany w toku badań naukowych. Prowadzone na kierunku Pedagogika specjalna specjalności wynikają z działalności badawczej pracowników Wydziału. Wyniki tej działalności upowszechniane w postaci publikacji, projektów, wystąpień konferencyjnych, raportów są wykorzystywane w praktyce kształcenia studentów.

Za najważniejsze kierunki zrealizowanej działalności badawczej nauczycieli akademickich kształcących na kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie uznano:

1) analizę uwarunkowań, organizacji, przebiegu i efektywności edukacji i rehabilitacji dzieci i młodzieży z różnym rodzajem i stopniem niepełnosprawności w edukacji włączającej, integracyjnej i specjalnej;

2) opis różnych aspektów funkcjonowania dorosłych osób z niepełnosprawnością, chorobą przewlekłą czy spektrum autyzmu oraz sprawdzanie ich korelatów;

3) badanie pedagogicznych i psychospołecznych aspektów funkcjonowania rodzin z doświadczeniem niepełnosprawności;

4) analizę problemów w obszarze diagnozy i terapii osób z różnym rodzajem zaburzeń czy niepełnosprawności, w tym diagnozy postaw wobec autonomii i seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób ze spektrum autyzmu, ponadto rehabilitacji osób z niepełnosprawnością ruchową;

5) poszukiwanie i stosowanie różnych podejść i modeli badań w naukach społecznych, ukierunkowanych na aktywizację potencjału osób z niepełnosprawnością ([Obszary badań – Badania naukowe – Instytut Pedagogiki – Strona główna UMCS](#)).

Program studiów na kierunku Pedagogika specjalna obejmuje:

1. Blok przedmiotów kierunkowych wspólnych dla wszystkich specjalności

Tworzą go przedmioty ogólnopedagogiczne oraz z zakresu psychologii, socjologii, filozofii i logiki. Realizacja tych przedmiotów jest uzasadniona ich integralnym powiązaniem z pedagogiką specjalną i wyposaża studentów kierunku w wiedzę i umiejętności niezbędne dla budowania kompetencji specjalnościowych. W zakresie przedmiotów kierunkowych znalazł się też moduł edukacji włączającej i integracyjnej. Blok przedmiotów kierunkowych obejmuje również moduły przygotowujące do podejmowania działalności badawczej w obszarze subdyscypliny (z możliwością jej poszerzania w projektach interdyscyplinarnych) oraz moduł wsparcia warsztatu pedagoga specjalnego.

2. Blok przedmiotów specjalnościowych

Obejmuje moduły zakładające rozwijanie kompetencji z zakresu wybranych przez studentów specjalności.

Integralną częścią planu studiów jest **blok praktyk** realizowanych w ramach modułów kierunkowych oraz specjalnościowych w wymiarze i charakterze wynikającym ze standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Edukacja i

rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu: 450 godz.; 21 ECTS; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna: 480 godz.; 23 ECTS).

Pierwszy cykl studiów na kierunku Pedagogika specjalna zostanie zakończony w roku akademickim 2023-2024. **Absolwenci studiów** będą posiadać wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne z dyscypliny Pedagogika, subdyscypliny pedagogika specjalna oraz dyscyplin i subdyscyplin pokrewnych na poziomie odpowiadającym 7 ramie Polskiej Ramy Kwalifikacyjnej. Zostaną specjalistami w wybranych specjalnościach (łączonych) z zakresu pedagogiki specjalnej oraz:

- będą mieć ogólną wiedzę pedagogiczną i psychologiczną niezbędną dla zrozumienia prawidłowości rozwoju człowieka oraz jego osobistych i środowiskowych determinantów;
- będą posiadać kompetencje, w tym wiedzę i umiejętności, niezbędne do planowania i prowadzenia badań w subdyscyplinie pedagogika specjalna (z możliwością prowadzenia projektów interdyscyplinarnych), z uwzględnieniem ich podstaw etycznych;
- zdobędą kompetencje ważne w rozwoju profesjonalnym, w tym z zakresu znajomości języka obcego, współczesnych technologii oraz przedsiębiorczości;
- zdobędą kompetencje diagnostyczne, analityczne, ewaluacyjne ważne dla efektywnego organizowania działań edukacyjnych i rehabilitacyjnych;
- będą posiadać kompetencje współpracy i współdziałania z podmiotami odpowiedzialnymi za organizowanie i realizację działań edukacyjnych oraz rehabilitacyjnych.

Ponadto:

- **absolwenci specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu** uzyskają kompetencje metodyczne w zakresie pracy dydaktycznej i opiekuńczo-wychowawczej organizowanej w warunkach włączających, integracyjnych i specjalnych dla uczniów z różnym stopniem niepełnosprawności intelektualnej oraz z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Absolwenci tej specjalności, wyposażeni we wskazane kwalifikacje, będą mogli podejmować zatrudnienie w placówkach szkolnictwa specjalnego, przedszkolach i szkołach integracyjnych oraz ogólnodostępnych realizujących edukację włączającą, ponadto instytucjach edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, stowarzyszeniach czy organizacjach działających na rzecz osób z niepełnosprawnością.
- **absolwenci specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna** będą posiadać kwalifikacje w zakresie pracy dydaktycznej i opiekuńczo-wychowawczej organizowanej w warunkach włączających, integracyjnych i specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością sensoryczną (wzroku oraz słuchu), ponadto kompetencje do podejmowania terapii pedagogicznej ukierunkowanej na podmioty ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi. Absolwenci tej specjalności, wyposażeni w wskazane kwalifikacje, będą mogli podejmować zatrudnienie w placówkach szkolnictwa specjalnego, przedszkolach i szkołach integracyjnych oraz ogólnodostępnych realizujących edukację włączającą, ponadto instytucjach edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną i innymi, ponadto stowarzyszeniach czy organizacjach działających na rzecz osób z niepełnosprawnością.

Analiza lokalnego rynku pracy potwierdza zasadność wprowadzenia wymienionych specjalności, których studiowanie dostarczy wszechstronnie wykwalifikowanych specjalistów podejmujących zatrudnienie w warunkach kształcenia specjalnego (liczne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną, z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, niepełnosprawnością sensoryczną) oraz włączającego i integracyjnego. Wdrażanie w regionie lubelskim założeń modelu Edukacja dla wszystkich, m.in. w postaci powstałych dotychczas Specjalistycznych Centrów Wspierania Edukacji Włączającej, wymaga kształcenia pedagogów specjalnych pełniących funkcje koordynatorów edukacji włączającej, co zapewnia program obu specjalności obejmujący m.in. szeroki blok przedmiotów poświęconych zagadnieniom inkluzji i różnorodności potrzeb w edukacji.

Cechą wyróżniającą koncepcję kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna jest indywidualizacja procesu kształcenia zapewniana dzięki zróżnicowanej ofercie dydaktycznej dającej sposobność wyboru dwóch łączonych specjalności. W ofercie wyboru znajdują się takie specjalności, które przygotowują do pracy z podmiotami stosunkowo najliczniej reprezentowanymi w środowisku edukacji i rehabilitacji (<https://dane.gov.pl/pl/dataset/182,dane-statystyczne-uczniow-z-orzeczeniem-o-potrzebie-ksztacenia-specjalnego>), co zwiększa szanse zatrudnienia absolwentów. W zakresie specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu** studenci zdobędą kwalifikacje do pracy z osobami z różnym stopniem niepełnosprawności intelektualnej oraz z zaburzeniami sprzężonymi, ponadto osobami reprezentującymi spektrum autyzmu. Specjalność **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna** przygotowuje do pracy z osobami z niepełnosprawnością wzroku, słuchu oraz zaburzeniami złożonymi. Sprzyja również rozwinięciu umiejętności do pracy w obszarze terapii pedagogicznej.

W ramach zapewnienia indywidualizacji procesu kształcenia przewidziana jest możliwość realizacji studiów w ramach [programu indywidualnego](#) dla studentów szczególnie uzdolnionych oraz [indywidualna organizacja studiów – m.in. dla studentów z niepełnosprawnością](#).

Studenci mają możliwość doskonalenia kompetencji zawodowych oraz naukowo-badawczych w toku wyjazdów zapewnianych w ramach wymiany studenckiej ([program ERASMUS+, MOST, CEEPUS](#)).

Koncepcja kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie uwzględnia współczesne tendencje w zakresie pedagogiki specjalnej, obejmujące międzynarodowe wytyczne dla diagnozy, edukacji, terapii i wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Ukierunkowana jest na podmiotowość i samostanowienie osoby z niepełnosprawnością, dynamizowanie jej potencjału w warunkach społecznej inkluzji. Uwzględnia zagadnienia psychopedagogicznego i społecznego funkcjonowania osób pozostających na różnym etapie życia, w tym dzieci i młodzieży oraz dorosłych, w tym jednostek starszych i starych. Podstaw dla koncepcji kształcenia na kierunku i jej modyfikowania dostarczają prace badawcze pracowników Wydziału, podejmujące istotne zagadnienia z zakresu współczesnych tendencji, publikowane w międzynarodowych oraz ogólnopolskich czasopismach (m.in. „Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics”, „Teaching Education”, „Disability and Rehabilitation”, „Research in Developmental Disabilities”, „Spinal Cord”, „Sexuality and Disability”, „Review Journal of Autism and Developmental Disorders”, „International Journal of Developmental

Disabilities”, „Community, Work and Family”, „Przegląd Badań Edukacyjnych”, „Studia Edukacyjne”, „Forum Pedagogiczne”, „Człowiek-Niepełnosprawność-Społeczeństwo”). Wykładowcy zaangażowani w prowadzenie zajęć na kierunku publikują wyniki badań własnych za granicą, m.in. w Kanadzie (Uniwersytet w Winnipeg), Niemczech (Uniwersytet w Ulm), Stanach Zjednoczonych, Anglii, Ukrainie, we Włoszech czy na Słowacji. W ten sposób przyczyniają się do ich umiędzynarodowienia, co jest bardzo ważne dla owocnej współpracy z pedagogami i pedagogami specjalnymi z innych krajów. Rezultaty tej aktywności są wykorzystywane na zajęciach ze studentami.

Podczas studiów studenci zdobywają wiedzę teoretyczną oraz metodyczną w obszarze kształcenia i terapii ukierunkowanych na osoby z różnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi. Mają możliwość sprawdzenia i doskonalenia kompetencji w toku licznych praktyk podejmowanych w zróżnicowanej formie instytucjonalnej. Rozwijają również warsztat badawczy, niezbędny dla uzyskania dyplomu oraz dla prowadzenia badań i uczestniczenia w nich.

Cechą wyróżniającą koncepcję kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna jest **podejmowanie zaawansowanych działań na rzecz wsparcia studentów z niepełnosprawnością, służących ich społecznej inkluzji**. Sprzyja to wzmocnieniu postaw pozytywnych wobec potencjalnych uczniów i wychowanków absolwentów. Nauczyciele akademicki reprezentujący subdyscyplinę pedagogika specjalna, podejmują działania wspierające studentów z niepełnosprawnością w zakresie stworzonej na UMCS komórki – [OPTIMUM UMCS](#) – Zespołu ds. Optymalizacji Warunków Kształcenia Studenta z Indywidualnymi Potrzebami Edukacyjnymi. Prowadzą m.in. szkolenia z zakresu specjalnych potrzeb edukacyjnych różnych grup studentów skierowane do kadry pedagogicznej – [nauczycieli akademickich oraz pracowników administracyjnych](#).

Program studiów na kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie pozwala zrealizować kierunkowe efekty uczenia się dla dyscypliny Pedagogika i subdyscypliny pedagogika specjalna. Ze względu na **nauczycielski charakter obu specjalności** program kształcenia został opracowany na podstawie zapisów w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Tabela 1. Kierunkowe efekty uczenia się dla kierunku Pedagogika specjalna

Lp.	Wybrane kierunkowe efekty uczenia się	Związek z koncepcją i profilem kierunku	Związek z aktualnym stanem wiedzy w zakresie dyscypliny pedagogika i subdyscypliny pedagogika specjalna
Absolwent w pogłębionym stopniu zna i rozumie			

1.	– różne subdyscypliny pedagogiki specjalnej, w tym terminologię i teorie oraz źródła i miejsce pedagogiki specjalnej w systemie nauk oraz jej przedmiotowe i metodologiczne powiązanie z naukami społecznymi, humanistycznymi i medycznymi;	– wiedza podstawowa dla zrozumienia złożoności podmiotowej i przedmiotowej pedagogiki specjalnej jako praktyki i nauki;	– wiedza ta jest istotna z perspektywy interdyscyplinarności działań podejmowanych na gruncie pedagogiki i pedagogiki specjalnej w procesie edukacji, rehabilitacji oraz wsparcia w różnych środowiskach, ponadto poszukiwania nowych obszarów badań;
2.	– psychologiczną i pedagogiczną wiedzę pozwalającą na rozumienie procesów prawidłowego i zaburzonego rozwoju oraz procesów socjalizacji, wychowania i nauczania-uczenia się, w tym dotyczącą koncepcji rehabilitacji, edukacji, resocjalizacji, terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także różnorodne uwarunkowania tych procesów;	– wiedza podstawowa w procesie poznania prawidłowości rozwoju i funkcjonowania podmiotów pedagogiki specjalnej, diagnozowania ich potrzeb oraz adekwatnego na nie odpowiadania w działaniach edukacyjnych i terapeutycznych;	– wiedza ta jest istotna z perspektywy różnych koncepcji, metod i form stosowanych w procesie nauczania-uczenia się oraz terapii zgodnie z tendencjami normalizacji, integracji, wyrównywania szans i innymi; jest ważna dla konkretyzacji problemów badawczych oraz przełożenia wyników ich dociekań na grunt praktyki;
3.	– projektowanie i prowadzenie badań w pedagogice specjalnej, a w szczególności zna metody badań stosowanych w naukach humanistycznych i społecznych, w tym terminy i założenia metodologiczne oraz rozumie postulat wieloparadygmatyczności;	– wiedza niezbędna do prowadzenia badań naukowych w ramach studiów magisterskich oraz przygotowująca do pogłębionej działalności naukowo-badawczej na studiach III stopnia;	– wiedza ta jest istotna z perspektywy złożoności problematyki badań pedagogicznych, konieczności poszukiwania metod specyficznych dla różnych paradygmatów;
4.	– system kształcenia specjalnego w kontekście systemu kształcenia powszechnego oraz współczesne podejścia do problemów uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (podmiotowość, autonomia, samostanowienie, jakość życia) i wynikające z nich nowe formy edukacji (integracyjnej, włączającej);	– wiedza niezbędna do realizacji zadań zawodowych w różnych systemach kształcenia;	– wiedza ta jest istotna dla przygotowania elastycznych specjalistów, zdolnych do realizacji zadań w warunkach różnych systemów i związanych z nimi wyzwań, z kluczową rolą systemu włączającego;

5.	<p>– merytoryczną i metodyczną wiedzę niezbędną do prowadzenia zajęć (zgodnie z wybraną specjalnością), w szczególności z zakresu organizacji i metodyki kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie integracyjnym i włączającym, w szczególności modeli współpracy pedagogów specjalnych z nauczycielami, specjalistami i rodzicami oraz modeli indywidualizacji lekcji, efektywnych strategii nauczania i uniwersalnego projektowania zajęć;</p>	<p>– wiedza niezbędna do pracy dydaktycznej i wychowawczej z uczniami z różnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi;</p>	<p>– wiedza ta jest istotna z perspektywy współczesnych tendencji włączania oraz projektowania przestrzeni edukacyjnej w sposób dostosowany do różnych potrzeb podmiotów (projektowania uniwersalnego);</p>
6.	<p>– zasady i normy etyczne oraz uwarunkowania prawno-ekonomiczne w rehabilitacji, edukacji, terapii i resocjalizacji, a także w zakresie projektowania i realizacji badań.</p>	<p>– wiedza kluczowa w warsztacie pedagoga specjalnego gwarantująca jego etyczne i zgodne z prawem postępowanie we wszystkich wymiarach zawodowej i badawczej działalności.</p>	<p>– wiedza ta jest istotna z perspektywy zachowania podstawowych zasad etycznych w działaniach badacza, w sposób szczególny w odniesieniu do podmiotów podlegających ochronie i trosce z uwagi na mniejsze kompetencje poznawcze.</p>
<p>Absolwent potrafi</p>			

7.	<p>– rozróżniać orientacje w metodologii badań pedagogicznych, formułować problemy i hipotezy badawcze, dobierać adekwatne metody, techniki oraz konstruować narzędzia badawcze, opracowywać, prezentować i interpretować wyniki badań, wyciągać wnioski, wskazywać kierunki dalszych badań, w obrębie wybranej subdyscypliny pedagogiki specjalnej;</p>	<p>– umiejętności niezbędne do prowadzenia badań naukowych w ramach studiów magisterskich oraz przygotowujące do pogłębionej działalności naukowo-badawczej na studiach III stopnia;</p>	<p>– umiejętności te są istotne z perspektywy przygotowania kompetentnego badacza, który będzie dociekał istoty zjawisk w sposób rzetelny i trafny; poszukiwał zagadnień mających istotne znaczenie poznawcze i praktyczne;</p>
8.	<p>– dokonywać pogłębionego diagnozowania, oceniania złożonych sytuacji rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych oraz projektować i przeprowadzać zajęcia z uwzględnieniem specjalnych potrzeb wychowanków wykorzystując aktualne koncepcje psychologiczne i pedagogiczne w planowaniu, realizacji i ewaluacji procesu wychowania i nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;</p>	<p>– umiejętności kluczowe dla warsztatu pracy pedagoga specjalnego;</p>	<p>– umiejętności te są ważne w realizacji podstawowych zasad pedagogiki specjalnej, jak zasada dynamizowania potencjału, ale też tendencji wskazujących na potrzebę dostosowania działań specjalistycznych do potrzeb osób z niepełnosprawnością i ich zróżnicowanego potencjału;</p>
9.	<p>– prowadzić zajęcia w grupie zróżnicowanej, indywidualizować zadania i dostosowywać metody i treści do potrzeb i możliwości uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz wykorzystywać zasady i metody indywidualnego projektowania zajęć;</p>	<p>– umiejętności kluczowe dla warsztatu pedagoga specjalnego, pozwalające dostosowywać działania do zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, wynikających z wieku i stanu zdrowia;</p>	<p>– umiejętności te są istotne z perspektywy współczesnych tendencji włączania oraz projektowania przestrzeni edukacyjnej w sposób dostosowany do różnych potrzeb podmiotów;</p>

11.	– dostosowywać się do specyfiki uczniów i wdrażać efektywne programy zwiększające ich umiejętności poznawcze i kompetencje społeczne oraz programy poprawiające integrację rówieśniczą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;	– umiejętności kluczowe dla warsztatu pedagoga specjalnego, pozwalające w sposób optymalny realizować potrzeby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi;	– umiejętności te są istotne z perspektywy współczesnych tendencji włączania w edukacji oraz społecznej inkluzji;
12.	– projektować i prowadzić zajęcia oraz dokonywać ich ewaluacji (zgodnie z wybraną specjalnością) oraz analizować własne działania pedagogiczne, dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i rehabilitacyjne, wskazywać obszary wymagające modyfikacji, eksperymentowania i wdrażania działań innowacyjnych;	– umiejętności kluczowe dla dobrego warsztatu pedagoga specjalnego, osoby poszukującej optymalnych rozwiązań problemów pedagogicznych w warunkach współczesnych wyzwań społecznych i technologicznych;	– umiejętności te są istotne z perspektywy współczesnych oczekiwań kompetencyjnych stawianych specjalistom pracującym w obszarze edukacji, rehabilitacji, świadczących pomoc i wsparcie w ramach instytucji na poziomie różnych resortów;
13.	– posługiwać się językiem obcym (wraz ze specjalistyczną terminologią) na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego i wykorzystać go w dyskursie naukowym i pracy zawodowej.	– umiejętności ważne dla warsztatu badawczego na studiach magisterskich oraz pogłębiania zainteresowań badawczych na studiach III stopnia; istotne dla zwiększenia możliwości zatrudnienia.	– umiejętności te są istotne dla rozeznania we współczesnych światowych tendencjach w polityce społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami i wymaganiach zawodowych.
Absolwent jest gotów do			

14.	– komunikowania się i współpracy z otoczeniem, inicjowania działań na rzecz interesu publicznego oraz do aktywnego uczestnictwa w grupach i organizacjach realizujących działania edukacyjne, rehabilitacyjne, terapeutyczne i resocjalizacyjne;	– kompetencje niezbędne do realizacji zadań zawodowych we współpracy z innymi specjalistami, ale też środowiskiem rodzinnym;	– kompetencje te są ważne z perspektywy wykorzystania potencjału środowiska życia podmiotów pedagogiki specjalnej, poszukiwania w nim przyczyn ograniczeń oraz źródeł wsparcia, zgodnie ze współczesnym biopsychospołecznym ujęciem niepełnosprawności;
15.	– rozumienia znaczenia profesjonalizmu, wykazywania cech refleksyjnego praktyka, refleksji na tematy etyczne, w tym przestrzegania zasad etyki zawodowej pedagoga specjalnego, także podczas realizacji badań naukowych;	– kompetencje kluczowe dla warsztatu pracy pedagoga specjalnego jako praktyka oraz badacza;	– kompetencje te są ważne z perspektywy współczesnych oczekiwań kompetencyjnych stawianych specjalistom;
16.	– rozpoznawania specyfiki środowiska lokalnego i regionalnego oraz ich wpływu na funkcjonowanie uczniów, a także podejmowania współpracy na rzecz dobra uczniów i tych środowisk.	– kompetencje niezbędne do realizacji zadań zawodowych we współpracy z innymi specjalistami, ale też środowiskiem rodzinnym.	– kompetencje te są ważne z perspektywy wykorzystania potencjału środowiska życia podmiotów pedagogiki specjalnej, poszukiwania w nim przyczyn ograniczeń oraz źródeł wsparcia, zgodnie ze współczesnym biopsychospołecznym ujęciem niepełnosprawności.

Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Treści programowe

Program studiów na kierunku **Pedagogika specjalna**, jednolite studia magisterskie, profil ogólnouniwersytecki został opracowany zgodnie ze standardem kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. Został on utworzony również na podstawie dorobku naukowego i cywilizacyjnego oraz jego użyteczności aktualnej i przyszłej. Źródłem programu studiów jest wiedza naukowa w dyscyplinie Pedagogika. Treści programowe są zgodne z efektami uczenia się i uwzględniają aktualny stan wiedzy w obszarze nauk społecznych. Program umożliwia studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów uczenia się określonych w Polskiej Ramie Kwalifikacji – poziom 7. Podstawowym i zamierzonym celem realizowanego programu jest dostarczenie studentom wiedzy, umiejętności i kompetencji możliwie wszechstronnych, nieograniczających sposobu ich myślenia i pozwalających funkcjonować w roli zawodowej w różnych miejscach pracy, niezależnie od wybranej specjalności.

Treści kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna uwzględniają wiedzę i jej zastosowanie w zakresie pedagogiki oraz jej subdyscyplinach, a także aktualny stan praktyki pedagogicznej, edukacyjnej, rehabilitacyjnej oraz zawodowego rynku pracy.

Dobór i układ treści kształcenia pozwala studentom na harmonijne „dojrzewanie” do roli pedagoga specjalnego i budowanie profesjonalizmu poprzez stopniowe przechodzenie od poznania (teorii) do działania (praktyki). Przygotowanie akademickie przyszłych pedagogów specjalnych wymaga bowiem płynnego połączenia zagadnień teoretycznych z przygotowaniem metodyczno-warsztatowym, typowym dla specyfiki kierunku i wybranej przez studentów specjalności na wyższych latach studiów.

Jednolite studia magisterskie zakładają pięcioletni cykl kształcenia, w którego początkowym etapie wiodącą rolę odgrywają przedmioty ogólnopedagogiczne o ukierunkowaniu teoretycznym, skupione w **module kształcenia ogólnego i przygotowania psychologiczno-pedagogicznego**, np.: Filozofia, Logika, Socjologia ogólna, Psychologia ogólna, Psychologia społeczna, Psychologia rozwojowa i wychowawcza, Pedagogika ogólna, Historia wychowania, Teoria wychowania czy Pedeutologia i deontologia zawodu. Stanowią one wprowadzenie do przedmiotów zawartych w **modułach kształcenia kierunkowego**, realizowanych w większości na drugim roku studiów, których treści mają przygotować studentów do zgłębiania bardziej szczegółowych zagadnień z zakresu pedagogiki specjalnej, np.: Metodologia badań społecznych, Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych, Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych, Metodyka edukacji wczesnoszkolnej, Trening asertywności i kierowania grupą, Psychopedagogika specjalnych potrzeb edukacyjnych, Psychologia kliniczna, Psychologia rehabilitacji dzieci i młodzieży, Pedagogika specjalna, Andragogika specjalna, Dydaktyka specjalna czy Diagnostyka w pedagogice specjalnej. Głównie na trzecim roku studiów realizowany jest **moduł edukacji włączającej** obejmujący takie przedmioty, jak np.: Teoretyczne i prawne podstawy edukacji integracyjnej i włączającej, Wielospecjalistyczna diagnoza dla potrzeb

edukacyjnych, Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej, Metodyka pracy z uczniem w grupie zróżnicowanej, Metody wspierania i aktywizowania dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej czy Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej.

Realizowane w kolejnych latach cyklu kształcenia treści z **modułu przygotowania w zakresie specjalności** pozwalają systematycznie poszerzać treści charakterystyczne dla dyscypliny, subdyscypliny oraz wybranej specjalności. Treści kształcenia realizowane w ramach wybranej przez studentów specjalności są pogrupowane w następujące bloki: przygotowanie merytoryczne, przygotowanie dydaktyczno-metodyczne oraz praktyki zawodowe.

W ramach **specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu w bloku przygotowania merytorycznego** realizowane są takie przedmioty, jak np.: Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną i autystycznym spektrum zaburzeń, Biomedyczne podstawy NI i ASZ, Niepełnosprawność złożona, Rodzina osoby z NI i ASZ, Podstawy edukacji i rehabilitacji osób z NI, Wspieranie rozwoju seksualnego osób z NI, Psychologia osób z NI, Profilaktyka wypalenia zawodowego w pracy z osobami z NI, Neuropsychologia deficytów rozwojowych spektrum autyzmu, Diagnoza kliniczna i nozologiczna spektrum autyzmu, Diagnoza psychopedagogiczna osób ze spektrum autyzmu – profile funkcjonalne, Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób ze spektrum autyzmu, Wsparcie osób ze spektrum autyzmu w życiu dorosłym, Diagnoza i terapia procesów przetwarzania sensorycznego, Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, Modele edukacyjno-terapeutyczne w pracy z osobami ze spektrum autyzmu.

W **bloku przygotowania dydaktyczno-metodycznego** dla tej specjalności prowadzone są m.in.: Metodyka edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną, Metodyka kształcenia uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną w klasach starszych, Metodyka kształcenia uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną, Metodyka pracy rewalidacyjno-wychowawczej z osobami z głęboką niepełnosprawnością intelektualną, Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej z wychowankami z NI w internacie (+ zajęcia terenowe), Metodyka pracy z rodziną z dzieckiem z NI i ze spektrum autyzmu w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju, Metodyka pracy dydaktyczno-wychowawczej osób ze spektrum autyzmu, Metodyka treningów kompetencji społecznych osób ze spektrum autyzmu, Metodyka zajęć rewalidacji indywidualnej z uczniem ze spektrum autyzmu czy Metodyka doradztwa zawodowego i rozwijanie zainteresowań i pasji w pracy z młodzieżą ze spektrum autyzmu.

W ramach specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna w bloku przygotowania merytorycznego** realizowane są takie przedmioty, jak np.: Biomedyczne podstawy rozwoju i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością sensoryczną i zaburzeniami przetwarzania, Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzroku, Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością

słuchu, Prawno-organizacyjne podstawy pracy z rodziną i dzieckiem z niepełnosprawnością sensoryczną w ramach WWR, Psychopedagogiczne aspekty funkcjonowania rodziny z niepełnosprawnością sensoryczną, Dorosłość osób z niepełnosprawnością sensoryczną, Edukacja, rehabilitacja i terapia osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, Podstawy terapii pedagogicznej (pedagogiki korekcyjnej), Ogólnorozwojowe metody specjalnej terapii pedagogicznej, Diagnoza i terapia procesów przetwarzania sensorycznego, Metody wspomagania procesów poznawczych i przystosowania dzieci i młodzieży, Projektowanie indywidualnych programów korekcyjno-kompensacyjnych, Konstruowanie indywidualnych programów wspomagających rozwój dzieci z niepełnosprawnością sensoryczną w ramach WWR, Usprawnianie wzroku, Usprawnianie słuchu, Współczesna tyfłotechnika czy Nowoczesne technologie w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchu.

W **bloku przygotowania dydaktyczno-metodycznego** dla tej specjalności prowadzone są m.in.: Metodyka edukacji przedszkolnej dzieci z niepełnosprawnością wzroku z elementami terapii pedagogicznej, Metodyka edukacji przedszkolnej dzieci z niepełnosprawnością słuchu z elementami terapii pedagogicznej, Metodyka edukacji wczesnoszkolnej dzieci z niepełnosprawnością wzroku, Metodyka edukacji wczesnoszkolnej dzieci z niepełnosprawnością słuchu, Metodyka edukacji w klasach IV-VIII dla dzieci z niepełnosprawnością wzroku, Metodyka edukacji w klasach IV-VIII dla dzieci z niepełnosprawnością słuchu, Surdologopedia, Alfabet Braille'a i metodyka nauczania, Orientacja i poruszanie się w przestrzeni osób z niepełnosprawnością wzroku, Język migowy i metodyka nauczania, Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej w internacie dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną z elementami terapii pedagogicznej czy Metodyka pracy z osobami z werbalnymi i niewerbalnymi trudnościami w uczeniu się z elementami terapii pedagogicznej.

Ponadto studenci kierunku Pedagogika specjalna realizują przedmioty z **modułu Wsparcie warsztatu pracy pedagoga specjalnego**: Pierwsza pomoc przedmedyczna, Emisja głosu, Kultura języka oraz Technologia informacyjna.

Dodatkowo studenci pierwszego roku realizują obligatoryjne szkolenia z: Przystosowania Bibliotecznego, Etyki i odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów; BHP – w systemie online oraz szkolenie z Ochrony własności intelektualnej. Ponadto uczestniczą w jednorazowym wykładzie adaptacyjnym dla studentów Życiozaradni – o problemach i radzeniu sobie z nimi.

Przedstawiony powyżej układ i dobór treści programowych jest celowy, pozwala bowiem na płynne przechodzenie od treści podstawowych, ogólnopedagogicznych do treści z zakresu przedmiotów specjalistycznych i działań praktycznych. Przygotowanie akademickie przyszłych pedagogów specjalnych wymaga bowiem płynnego połączenia zagadnień teoretycznych z przygotowaniem metodyczno-warsztatowym, typowym dla specyfiki kierunku i wybranej przez studentów specjalności. Ponadto wyszczególnione wyżej treści uwzględniają zakres i rodzaj oddziaływań wychowawczych, dydaktycznych oraz terapeutycznych, pozwalają wyposażyć studentów w kompetencje potrzebne osobom prowadzącym profesjonalne działania pedagogiczne w zróżnicowanym kontekście podmiotowym i środowiskowym.

Integralną częścią programu kształcenia, ściśle powiązaną z treściami kształcenia realizowanymi w ramach modułów przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych, są

praktyki zawodowe, podczas których studenci poznają potencjalne miejsca pracy i specyfikę ról zawodowych.

W programie studiów znajdują się również przedmioty przygotowujące studentów do przygotowania pracy magisterskiej oraz prowadzenia badań i uczestniczenia w nich: Metodologia badań społecznych, Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych, Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych oraz seminarium magisterskie. Realizowana jest również nauka języka obcego (do wyboru np. język angielski, język niemiecki, język rosyjski) oraz kształcenie w zakresie wychowania fizycznego.

W ciągu pięcioletniego cyklu kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna realizowane są wszystkie treści programowe i efekty uczenia się przewidziane w programie studiów. W czasie dziesięciu semestrów studiów stacjonarnych studenci uzyskują 300 pkt. ECTS; na dwóch realizowanych specjalnościach – **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu** oraz **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna** - studenci realizują ogółem 3210 godzin.

Na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu** na przedmioty obowiązkowe przypada 1350 godzin (169 ECTS), przedmioty wybieralne (język obcy z elementami języka specjalistycznego, przedmioty fakultatywne, wykład uniwersytecki, praktyki zawodowe, seminarium dyplomowe, przedmioty specjalnościowe) realizowane są w wymiarze 1860 godzin (131 ECTS). Praktyka zawodowa realizowana jest w wymiarze 450 godzin, którym odpowiada 27 pkt. ECTS. Na wykład ogólnouniwersytecki przypada 15 godzin (1x15) i 1 pkt ECTS, a na przedmioty fakultatywne przypada 30 godzin (8 pkt. ECTS). Język obcy realizowany jest w wymiarze 150 godzin (10 pkt. ECTS), zaś seminarium magisterskie w wymiarze 120 godzin (13 pkt. ECTS). Na przedmioty specjalnościowe przypada 1095 godzin (72 ECTS).

Na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna** na przedmioty obowiązkowe przypada 1350 godzin (169 ECTS), przedmioty wybieralne (język obcy z elementami języka specjalistycznego, przedmioty fakultatywne, wykład uniwersytecki, praktyki zawodowe, seminarium dyplomowe, przedmioty specjalnościowe) realizowane są w wymiarze 1860 godzin (131 ECTS). Praktyka zawodowa realizowana jest w wymiarze 480 godzin, którym odpowiada 27 pkt. ECTS. Na wykład ogólnouniwersytecki przypada 15 godzin (1x15) i 1 pkt ECTS, a na przedmioty fakultatywne przypada 30 godzin (8 pkt. ECTS). Język obcy realizowany jest w wymiarze 150 godzin (10 pkt. ECTS), zaś seminarium magisterskie w wymiarze 120 godzin (13 pkt. ECTS). Na przedmioty specjalnościowe przypada 1065 godzin (72 ECTS).

Kierunkowe efekty uczenia się są realizowane na poszczególnych przedmiotach.

Przykładowe powiązania pomiędzy przedmiotami a kierunkowymi efektami uczenia się:

Przedmioty z zakresu kształcenia ogólnego np.:

Socjopedagogika szkoły – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: społeczeństwo a edukacja; edukacja jako fenomen społeczny, dziecko w świecie szkoły, planowanie szkół przyszłości; socjopedagogiczne konteksty postaw interpersonalnych; dyskryminacja, agresja, przemoc jako zjawiska towarzyszące szkolnej edukacji; perspektywa socjologiczna w badaniach edukacyjnych; struktury społeczne w szkole; mity na temat edukacji; zawod

nauczyciela jako rola społeczna i stereotypy w poglądach na temat roli zawodowej nauczyciela; ideologie edukacji a zmiana społeczna; społeczne uwarunkowania i skutki innowacji w pedagogice; dystans społeczny w klasie szkolnej. Student, który zaliczył przedmiot zna główne tendencje rozwojowe pedagogiki jako dyscypliny naukowej wynikające z jej związków z socjologią (K_W01, A.1); zna społeczne uwarunkowania przebiegu procesów socjalizacji, wychowania i nauczania-uczenia podejmowane w ramach systemu edukacji oraz związane z nim potrzeby w zakresie rehabilitacji, edukacji, resocjalizacji i terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (K_W03, A.1); wykorzystując powiązanie pedagogiki z różnymi obszarami innych nauk społecznych oraz humanistycznych i medycznych potrafi rozpoznawać i interpretować problemy rehabilitacyjne, edukacyjne, terapeutycznych i resocjalizacyjne związane z funkcjonowaniem systemu edukacji (K_U01, A.1); jest gotowy do podejmowania odpowiedzialności za własne przygotowanie do pracy, pozwalające na ograniczenie zagrożeń wynikających z nieprawidłowego funkcjonowania systemu edukacji a także do myślenia i działania w sposób ukierunkowany na tworzenie efektywnego środowiska edukacyjnego (K_K03, A.1).

Przedmioty z zakresu kształcenia kierunkowego, np.:

Psychopedagogika specjalnych potrzeb edukacyjnych – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: specjalne potrzeby rozwojowe i edukacyjne – ustalenia terminologiczne, uwarunkowania psychopedagogiczne, społeczno-kulturowe, prawno-organizacyjne; standardy dostosowania wymagań edukacyjnych wobec uczniów ze SPE; identyfikacja i diagnoza SPR i SPE – terminologia, zasady działań diagnostycznych, warunki prawidłowej diagnozy; wczesne wspomaganie rozwoju dziecka – koncepcja, terminologia i standardy WWR; organizacja i zadania Zespołu WWR, metody pracy, formy współpracy z rodziną; wspieranie uczniów ze SPE – pomoc psychologiczno-pedagogiczna w przedszkolu, szkole i placówce; zespół wspierający - organizacja, cele, zadania, plan działań wspierających, IPET; realizacja SPE i respektowanie praw uczniów w pracy szkoły w świetle aktualnych badań empirycznych. Student, który zaliczył przedmiot zna i rozumie aktualną terminologię oraz współczesne koncepcje związane z zagadnieniem specjalnych potrzeb rozwojowych i specjalnych potrzeb edukacyjnych (K_W01, K_W05 / C.3.W1; C.3.W4); wie, jakie założenia leżą u podstaw organizacji i przebiegu wspierania dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami, ich rodziców i nauczycieli (K_W05 / C.3.W3; C.3.W5); posługując się aktualną terminologią, potrafi określić specjalne potrzeby rozwojowe i edukacyjne poszczególnych grup dzieci i młodzieży (K_U03, K_U04 / C.3.U1; C.3.U2); wykorzystując posiadaną wiedzę, potrafi dostosować działania opiekuńczo-wychowawczo-dydaktyczne do indywidualnych potrzeb i możliwości dzieci i młodzieży (K_U03, K_U04 / C.3.U2; C.3.U4; C.3.U5; C.3.U6); prezentuje postawę współpracy i szacunku wobec innych specjalistów oraz rodziców dzieci i młodzieży (K_K07 / C.3.K2; C.3.K3; C.3.K4).

Seminarium magisterskie – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: podstawowe pojęcia metodologiczne, operacjonalizacja i konceptualizacja badanych zmiennych; metodologiczne i statystyczne aspekty badań własnych związanych z ich organizacją, planowaniem, opisem, interpretacją i analizą statystyczną; techniki pisania pracy; techniki zdobywania informacji, sposoby korzystania ze źródeł bibliograficznych; zasady pisania pracy magisterskiej (wymogi etyczne, wymogi techniczne). Student, który zaliczył przedmiot, zna zasady projektowania i

prowadzenia badań w pedagogice specjalnej oraz założenia badawcze z określonych teorii nauk społecznych (K_W04, G.W1); zna sposoby prezentacji wyników badań naukowych oraz ich opisywania (K_W04, G.W4); zna zasady i technikę przygotowywania prac naukowych (K_W04, G.W8); zna zasady i normy etyczne dotyczące organizacji i prowadzenia badań naukowych oraz opracowywania i wykorzystywania tekstów innych autorów (K_W10, K_W11, G.W7); potrafi przygotować projekt badawczy dobierając odpowiednie metody, techniki i narzędzia badawcze (K_U02, G.U1); potrafi sformułować problematykę, cel i przedmiot badań, definiować problemy i hipotezy badawcze przygotować narzędzia badawcze, dobrać próbę badawczą, teren i wyznaczyć przebieg badań (K_U02, G.U3); potrafi przeprowadzić badania empiryczne, zaprezentować i zinterpretować wyniki uzyskane na ich podstawie, sformułować wnioski na podstawie uzyskanych wyników i odnieść je do praktyki pedagogicznej (K_U02, G.U2., G.U5., G.U6); przestrzega zasady etyczne podczas prowadzenia badań naukowych (K_K05, G.K1); docenia dorobek badań w zakresie pedagogiki specjalnej oraz przestrzega normy etyczne podczas opracowywania i wykorzystywania tekstów innych autorów (K_K06, G.K2).

Przedmioty specjalnościowe, np.:

- na specjalności: **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu:**

Biomedyczne podstawy NI i ASZ – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: rozwój dziecka – najważniejsze pojęcia definiujące rozwój dziecka; rozwój, budowa i funkcje ośrodkowego układu nerwowego; podstawy genetyki: budowa i funkcje genu, budowa i funkcje chromosomu, genom człowieka; podziały komórkowe; choroby człowieka a epigenetyka; diagnostyka prenatalna, wady letalne i rola hospicjum perinatalnego, choroby rzadkie i ultraradkie; podział wad wrodzonych: etiologiczny podział chorób uwarunkowanych genetycznie, klasyfikacja syndromologiczna; przykłady wad wrodzonych skorelowanych z występowaniem niepełnosprawności intelektualnej; autystyczne spektrum zaburzeń: genetyczne podstawy autyzmu, wartość testów genetycznych w diagnostyce autyzmu, markery kliniczne autyzmu uwarunkowanego genetycznie, zalecenia postępowania diagnostycznego; nieprawidłowy i opóźniony rozwój psychoruchowy: podstawowe pojęcia, przyczyny, klasyfikacja ze względu na przyczynę oraz dynamikę trudności; pojęcie niepełnosprawności intelektualnej, stopnie niepełnosprawności i ich umowność; czytanie siatek centylowych i ich interpretacja; badania neurologiczne dzieci i młodzieży; liczbowe aberracje chromosomowe i zespoły nimi wywołane: zespół Edwardsa, zespół Patau, zespół Turnera, zespół Klinefeltera, zespół Downa; możliwości terapeutyczne w pracy z dzieckiem z zespołem Downa; genetyczne zespoły wad z niepełnosprawnością intelektualną w obrazie klinicznym; współchorobowość niepełnosprawności intelektualnej: padaczka (przyczyny, klasyfikacje, zespoły padaczkowe – zespół Westa, padaczka a zaburzenia poznawcze); niepełnosprawność intelektualna a spektrum zaburzeń autystycznych; choroby o podłożu genetycznym z zaburzeniami metabolizmu. Student, który zaliczył przedmiot, ma wiedzę na temat biomedycznych uwarunkowań niepełnosprawności intelektualnej (K_W03, E.11.W2); posiada wiedzę na temat trudności o podłożu biomedycznym u osób funkcjonujących w autystycznym spektrum zaburzeń oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną (K_W03, E.11.W2); potrafi posługiwać się podstawowymi pojęciami medycznymi związanymi z dziedziczeniem chorób, w których jednym z objawów jest niepełnosprawność intelektualna (K_U01, E.11.U2); potrafi wykorzystać wiedzę na temat somatycznych trudności

występujących u osób z niepełnosprawnością intelektualną i/ lub funkcjonujących w spektrum autyzmu w projektowaniu oddziaływań edukacyjno-terapeutycznych (K_U01, E.1I.U2); ma przekonanie o swojej odpowiedzialności za konsekwencje dobranych działań edukacyjno-terapeutycznych oraz informacji przekazywanych rodzicom (K_K03, E.1I.K2).

- na specjalności: **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna:**

Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzroku – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: teoretyczne podstawy tyflopsychologii i tyflopedagogiki (współczesne koncepcje niepełnosprawności; międzynarodowa klasyfikacja uszkodzeń i niepełnosprawności wzroku, funkcjonalna diagnoza i psychopedagogiczne konsekwencje niepełnosprawności wzroku); kompensacja i rehabilitacja zmysłu wzroku u niewidomych i słabowidzących (neurofizjologiczne podstawy i formy kompensacji kognitywnej; podstawy rehabilitacji wzroku, rozwój umiejętności widzenia, zmysł przeszkód u niewidomych – jego znaczenie kompensacyjne i rehabilitacyjne); specjalne/indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne osób z niepełnosprawnością wzroku (specyfika funkcjonowania poznawczego niewidomych, współczesne tendencje w organizacji kształcenia osób z niepełnosprawnością wzroku); percepcja siebie i własnej sytuacji oraz funkcjonowanie w rolach społecznych osób z niepełnosprawnością wzroku; szkolna ocena funkcjonalna: przebieg procesu w aspekcie oceny aktywności i uczestnictwa, narzędzia badawcze; standardy przebiegu oceny funkcjonalnej oraz planowania wsparcia edukacyjno-specjalistycznego w przypadku występowania następujących trudności: uszkodzenie słuchu; dysfunkcja wzroku; wspomaganie rozwoju poznawczego dzieci niewidomych i słabowidzących; rozwój umiejętności widzenia i znaczenie zmysłu wzroku w psychomotorycznym rozwoju dziecka; rozwój umiejętności motorycznych oraz czynności samoobsługowych dziecka niewidomego i słabowidzącego; rozwój procesów orientacyjno-poznawczych u osób niewidomych i słabowidzących; procesy emocjonalne, rozwój społeczny dzieci niewidomych i słabowidzących; młodzi dorośli z niepełnosprawnością wzroku: pełnienie ról społecznych związanych z życiem rodzinnym i zawodowym; aktywność społeczna osób z niepełnosprawnością wzroku; średnia i późna dorosłość osób z niepełnosprawnością wzroku: zadania rozwojowe i utrudnienia w ich realizacji wynikające z niepełnosprawności wzroku. Student, który zaliczył przedmiot, zna terminologię z zakresu tyflopsychologii (K_W03 / E.1T.W3.; E.1T.W4.); posiada wiedzę na temat konsekwencji uszkodzenia wzroku dla rozwoju dzieci i młodzieży (K_W03, K_W05 / E.1T.W3.; E.1T.W4.); ma wiedzę na temat różnych form wspierania osób niewidomych i słabowidzących (K_W05 / (E.1T.W3.; E.1T.W4.); zna prawidłowości rozwoju psychospołecznego osób z uszkodzonym wzrokiem (K_W03, K_W05 / E.1T.W3.; E.1T.W4.); projektuje proces dydaktyczny dostosowany biopsychospołecznych potrzeb i możliwości ucznia z uszkodzonym wzrokiem (K_U03, K_U04 / E.1T.U2.; E.1T.U3.); wykorzystuje wiedzę o rozwoju dziecka niewidomego i słabowidzącego do projektowania metod diagnozy funkcjonalnej oraz terapii (K_U03, K_U04 / E.1T.U2.; E.1T.U3.; E.1T.U5); ma przekonanie o wartości teoretycznej wiedzy tyflopsychologicznej jako podstawie dla działań pedagogicznych (K_K01 / E.1T.K1.; E.1T.K2.).

Obie specjalności nasycone są treściami z zakresu edukacji i rehabilitacji dzieci, młodzieży oraz dorosłych z niepełnosprawnością (zagadnienia te są realizowane m. in. na przedmiotach: Psychopedagogika specjalnych potrzeb edukacyjnych, Psychologia rehabilitacji dzieci i młodzieży, Pedagogika specjalna, Dydaktyka specjalna, Andragogika specjalna, Rehabilitacja społeczna czy Rehabilitacja zawodowa).

Studenci są przygotowywani do pracy w placówkach szkolnictwa specjalnego, przedszkolach i szkołach integracyjnych, przedszkolach i szkołach podstawowych (ogólnodostępnych) realizujących edukację włączającą, placówkach edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych dla osób z niepełnosprawnościami. Nabyciu kompetencji w tym zakresie służy m.in. realizacja takich przedmiotów, jak Teoretyczne i prawne podstawy edukacji integracyjnej i włączającej, Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej, Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej, Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej. Dodatkowo studenci są wyposażeni w umiejętności metodyczne niezbędne do pracy z osobami z niepełnosprawnością w ramach działalności edukacyjnej i rehabilitacyjnej, w tym realizacji indywidualnych potrzeb edukacyjnych dzięki realizacji takich przedmiotów, jak: Metodyka pracy z uczniem zdolnym, Metodyka pracy z uczniem w grupie zróżnicowanej, Metodyka pracy z uczniem z trudnościami w uczeniu się czy Metody wspierania i aktywizowania dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Nabywają też umiejętność samodzielnego projektowania działań edukacyjnych, rehabilitacyjnych w odniesieniu do dzieci i młodzieży (Podstawy przygotowania IPET).

W ramach poszczególnych specjalności realizowane są przedmioty dające wiedzę, umiejętności i kompetencje z zakresu diagnozy, pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz prowadzenia terapii dla osób z określonymi niepełnosprawnościami. Na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu** są to m.in. następujące przedmioty: Podstawy edukacji i rehabilitacji osób z NI, Diagnoza kliniczna i nozologiczna spektrum autyzmu, Diagnoza psychopedagogiczna osób ze spektrum autyzmu – profile funkcjonalne, Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób ze spektrum autyzmu, Wsparcie osób ze spektrum autyzmu w życiu dorosłym, Diagnoza i terapia procesów przetwarzania sensorycznego, Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu czy Modele edukacyjno-terapeutyczne w pracy z osobami ze spektrum autyzmu. Z kolei przedmioty realizowane na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna** umożliwiają studentom zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji pozwalających na pracę dydaktyczno-wychowawczą, rehabilitacyjną czy terapeutyczną z osobami z niepełnosprawnością wzroku czy słuchu, np.: Biomedyczne podstawy rozwoju i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością sensoryczną i zaburzeniami przetwarzania, Edukacja, rehabilitacja i terapia osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, Podstawy terapii pedagogicznej (pedagogiki korekcyjnej), Ogólnorozwojowe metody specjalnej terapii pedagogicznej, Metody wspomaganie procesów poznawczych i przystosowania dzieci i młodzieży, Projektowanie indywidualnych programów korekcyjno-kompensacyjnych, Usprawnianie słuchu czy Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej w internacie dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną z elementami terapii pedagogicznej.

Sekwencja zajęć lub grup zajęć, a także dobór form zajęć i proporcje liczby godzin zajęć realizowanych w poszczególnych formach zapewniają absolwentom osiągnięcie zakładanych efektów kierunkowych i efektów uczenia się. Sekwencja zajęć w programie

studiów w ramach kanonu zajęć obowiązkowych i następnie w ramach danej specjalności uwzględnia zasadę stopniowego pogłębiania wiedzy, umiejętności i kompetencji. W pierwszych latach studiów przeważają zajęcia dające ogólną wiedzę teoretyczną w ramach dziedziny nauk społecznych, następnie wprowadzane są zajęcia zawierające szczegółowe treści kształcenia. Od V semestru realizowane są przedmioty związane z przygotowaniem studenta w zakresie wybranej przez niego specjalności.

Dobór form i metod pracy umożliwia realizację wszystkich kierunkowych efektów uczenia się.

Formy zajęć

Zgodnie z profilem ogólnoakademickim studiów zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna wyposażają studentów w wiedzę, umiejętności i kompetencje niezbędne do uczestniczenia/prowadzenia badań naukowych. Działalność naukowa i podejmowane przez wykładowców badania naukowe stanowią bazę przygotowywania programu studiów dla kierunku Pedagogika specjalna. W planach studiów znajdują się zajęcia związane z prowadzoną działalnością naukową w dyscyplinie pedagogika.

W planach jednolitych studiów magisterskich obowiązujących od roku akademickiego **2019/2020** na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu są 42 takie przedmioty, realizowane w łącznym wymiarze 1515 godzin (172 ECTS – 57% ogólnej liczby punktów ECTS na specjalności), zaś na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna jest 50 takich przedmiotów, realizowanych w łącznym wymiarze 1755 godzin (186 ECTS – 62% ogólnej liczby punktów ECTS na specjalności).

Absolwenci studiów uzyskują przygotowanie do pracy edukacyjnej i rehabilitacyjnej z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnościami. Wyposażeni są w niezbędne umiejętności i kompetencje społeczne. Zajęcia prowadzone są w formie wykładów, ćwiczeń, seminariów i praktyk. Wykłady, lektoraty językowe, seminaria dyplomowe oraz praktyki zawodowe są istotne dla właściwego przygotowania absolwentów do pracy naukowej w dyscyplinie Pedagogika oraz podjęcia pracy pedagoga specjalnego. Celowi temu służą również przedmioty o charakterze metodologicznym, np. na studiach jednolitych magisterskich w grupie przedmiotów z zakresu kształcenia kierunkowego znajdują się: Metodologia badań społecznych (15WY, 15CA), Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych (15WY, 15CA), Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych (15WY, 15CA). Proporcje między zajęciami prowadzonymi z wykorzystaniem metod aktywizujących i podających sprzyjają osiągnięciu efektów kierunkowych oraz efektów uczenia się, określonych w standardach kształcenia nauczycieli. Umożliwiają więc realizowanie ogólnoakademickiego profilu kształcenia.

Proporcje pomiędzy poszczególnymi formami zajęć na studiach stacjonarnych jednolitych magisterskich na kierunku Pedagogika specjalna, na poszczególnych specjalnościach (zgodnie z planem studiów jednolitych magisterskich, obowiązującym od roku akademickiego 2019/2020) zostały zestawione w poniższych tabelach.

*Tabela 2. Proporcje pomiędzy poszczególnymi formami zajęć na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością***

*intelektualną i osób ze spektrum autyzmu, studia stacjonarne
jednolite magisterskie*

Semestr	Liczba godzin z praktyką	WY	CA	KW	Seminaria SM	Praktyka	Zajęcia kształtujące kompetencje badawcze (% liczby godzin)
1	255	120	135				47%
2	300	90	180			30	10%
3	240	75	135			30	62,5%
4	270	60	150			60	66,
5	300	75	165			60	50%
6	415	105	270			40	36%
7	400	105	225		30	40	56,2%
8	435	105	180		30	120	48,3%
9	355	75	180		30	70	42,3%
10	240	60	150		30		62,5%
Razem	3210	870	1740		120	450	47,2%

Na kierunku Pedagogika specjalna w planach jednolitych studiów magisterskich na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze

spektrum autyzmu są 42 przedmioty związane z prowadzoną działalnością naukową w dyscyplinie pedagogika, realizowane w łącznym wymiarze 1515 godzin, co stanowi 47,2% całkowitej liczby godzin na tej specjalności (172 ECTS – 57% ogólnej liczby punktów ECTS na specjalności).

*Tabela 3. Proporcje pomiędzy poszczególnymi formami zajęć na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna**, studia stacjonarne jednolite magisterskie*

Semestr	Liczba godzin z praktyką	WY	CA	KW	Seminaria SM	Praktyka	Zajęcia kształtujące kompetencje badawcze (% liczby godzin)
1	255	120	135				47%
2	300	90	180			30	10%
3	240	75	135			30	62,5%
4	270	60	150			60	66,7%
5	330	105	165			60	59,1%
6	370	90	240			40	64,9%
7	450	105	195		30	120	40%
8	400	120	210		30	40	60%
9	345	90	165		30	60	69,6%
10	250	75	105		30	40	72%
Razem	3210	910	1650		120	480	54,7%

Na kierunku Pedagogika specjalna w planach jednolitych studiów magisterskich na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna jest 50 przedmiotów związanych z prowadzoną działalnością naukową w dyscyplinie pedagogika, realizowanych w łącznym wymiarze 1755 godzin, co stanowi 54,7% całkowitej liczby godzin na tej specjalności (186 ECTS – 62% ogólnej liczby punktów ECTS na specjalności).

Tabela 4. Rozkład zajęć w poszczególnych semestrach, od roku akademickiego 2019/2020, specjalność: **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu**, studia stacjonarne jednolite magisterskie

Semestr	Liczba godzin (bez praktyki)	Liczba tygodni	Średnia liczba godzin tygodniowo	Średnia liczba godzin dziennie
1	255	15	17	3,5
2	270	15	18	3,5
3	210	15	14	3
4	210	15	14	3
5	240	15	16	3
6	375	15	25	5
7	360	15	24	5
8	315	15	21	4
9	285	15	19	4
10	240	15	16	3

Tabela 5. Rozkład zajęć w poszczególnych semestrach, od roku akademickiego 2019/2020, specjalność: **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna**, studia stacjonarne jednolite magisterskie

Semestr	Liczba godzin (bez praktyki)	Liczba tygodni	Średnia liczba godzin tygodniowo	Średnia liczba godzin dziennie
1	255	15	17	3,5
2	270	15	18	3,5
3	210	15	14	3
4	210	15	14	3
5	270	15	18	3,5
6	330	15	22	4,5
7	330	15	22	4,5
8	360	15	24	5
9	285	15	19	4
10	210	15	14	3

W programie studiów jednolitych magisterskich na kierunku Pedagogika specjalna znajdują się **przedmioty fakultatywne**, dzięki którym student profiluje ścieżkę kształcenia poszerzając swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje, zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami. Oferowane studentom zajęcia fakultatywne wynikają z propozycji interesariuszy zewnętrznych, opinii studentów oraz wykładowców, którzy zgłaszają

zainteresowanie daną problematyką. Przedmioty fakultatywne realizowane są w VIII semestrze (15CA, 4 ECTS) i IX semestrze (15CA, 4 ECTS), zatem dotychczas nie były jeszcze realizowane.

Ponadto studenci wybierają **lektorat z języka obcego**. Studenci po ukończeniu lektoratu osiągają kompetencje językowe na poziomie B2, zgodnie ze standardami ESOKJ (Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy). Lektorat obejmuje 150 godzin (10 punktów ECTS) i jest realizowany od I do V semestru. Lektoraty oferowane studentom kierunku Pedagogika specjalna są prowadzone w profilu społecznym dostosowanym do kierunku studiów. Ponadto na Wydziale są koordynatorzy wyznaczeni do poszczególnych języków obcych. Kompetencje językowe studentów są wykorzystywane w realizacji zajęć, do prowadzenia badań lub uczestniczenia w badaniach naukowych oraz podczas pisania prac dyplomowych i magisterskich.

Zapisy na wykłady **ogólnouniwersyteckie** są prowadzone w systemie USOS przed rozpoczęciem kolejnego semestru (na przełomie września i października oraz lutego i marca). [Wykaz dostępnych wykładów](#) jest ogłaszany na stronie UMCS, co najmniej 2 tygodnie przed rozpoczęciem semestru. W roku akademickim 2022/23 studenci wybierali z propozycji ponad 15 wykładów. Były to m. in. Historia sztuki filmowej i filmu eksperymentalnego; Biohacking, vegan, hybrid beauty. Nowoczesne trendy w kosmetyce; Ekologia i ochrona wód śródlądowych; Promieniotwórczość – przyszłość czy zmierzch obecnego świata; Emblematy miłości w tradycji europejskiej; Ofiary, obrońcy, zdobywcy w kulturach słowiańskich – między mitami a faktami; „Nie wstanę! Tak będę leżał” o sposobach radzenia sobie w kryzysie emocjonalnym; Nowe uzależnienia młodego pokolenia i w wielu innych. W programie studiów jednolitych magisterskich są również **zajęcia z wychowania fizycznego** (po 30 godzin w pierwszym i w drugim semestrze, łącznie 60 godzin). Zgodnie z obowiązującymi przepisami zajęciom wychowania fizycznego nie przypisano punktów ECTS. Studenci z bogatej oferty ponad 15 rodzajów zajęć wybierają te, które są zgodne z ich potrzebami i zainteresowaniami. W ofercie Centrum Kultury Fizycznej UMCS są m.in. następujące propozycje: aerobic, fitness, gimnastyka lecznicza, techniki obronne, tenis stołowy.

Metody kształcenia są uzależnione od formy i specyfiki prowadzonych zajęć. Na wykładach, gdzie przekazywane są podstawy conceptualne, dominują metody podające, niemniej wielu prowadzących stosuje też metody, które mają charakter aktywizujący studentów, tj. wykład konwersatoryjny czy problemowy. Z kolei podczas ćwiczeń zdecydowanie dominują metody, które motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się, dyskusja, metoda projektów, praca z tekstem, prezentacja, ćwiczenia praktyczne.

Prowadzący zajęcia do przekazywania wiedzy najczęściej stosują: wykłady informacyjne i problemowe z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych, wykłady konwersatoryjne, pogadanki, objaśnianie/wyjaśnianie. Do kształtowania i rozwijania umiejętności nauczyciele akademicki wykorzystują najczęściej następujące metody: pokaz, ćwiczenia laboratoryjne, prezentacja filmów, dyskusja dydaktyczna, metoda projektów, praca z tekstem (analiza tekstów źródłowych). Natomiast do rozwijania kompetencji społecznych prowadzący zajęcia stosują ćwiczenia, podczas których studenci samodzielnie wykonują stawiane im zadania, pracując indywidualnie oraz w mniejszych lub większych grupach. Podejmując współpracę z innymi studentami, wymieniają poglądy i poszerzają własne doświadczenia oraz poszukują rozwiązań różnych problemów w oparciu o wiedzę

teoretyczną, przygotowują programy zajęć, opracowują konspekty lekcji i projekty edukacyjne. Do rozwijania kompetencji społecznych przyczyniają się też praktyki pedagogiczne, podczas których studenci zdobywają doświadczenia, stosując w praktyce wiedzę i zdobyte umiejętności. Wchodzą też w bezpośrednie relacje z wychowankami i kadrą pedagogiczną placówek. Do rozwijania i doskonalenia kompetencji badawczych studentów najczęściej stosuje się metody, : objaśnianie/wyjaśnianie, opisy, metoda projektów, metoda z użyciem komputera, praca z tekstem (analiza tekstów źródłowych), które wykorzystywane są podczas wykładów, ćwiczeń i seminariów.

Zakres korzystania z metod i technik kształcenia na odległość

Zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna z założenia mają charakter bezpośredni, jednak w okresie pandemii COVID19 od 2020 r. kształcenie na Wydziale odbywało się zdalnie (w pierwszych miesiącach pandemii) lub w formie mieszanej – stacjonarnie w siedzibie uczelni i zdalnie lub tylko zdalnie.

Organizację Kształcenia Zdalnego szczegółowo regulują [Zarządzenia J. M. Rektora UMCS](#) oraz [Komunikaty Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#).

Okres pandemii spowodował konieczność wypracowania określonych zasad kształcenia na odległość. Kształcenie zdalne odbywało się z wykorzystaniem platform edukacyjnych Wirtualny Kampus i aplikacji Teams w ramach ogólnouniwersyteckiej licencji Microsoft Office 365. Wszystkie zajęcia oraz konsultacje pracowników odbywały się w formie zdalnej, w trybie synchronicznym, w godzinach wyznaczonych w planie zajęć. W czasie pandemii zaliczenia i egzaminy, w tym dyplomowe również odbywały się w trybie zdalnym.

Doświadczenia pandemii przyczyniły się do włączenia metod i technik kształcenia na odległość i wzbogacenia tradycyjnych sposobów pracy. W roku akademickim 2022/2023 zajęcia dydaktyczne na kierunku Pedagogika specjalna odbywają się co do zasady stacjonarnie w siedzibie Wydziału przy ul. Głębokiej 43 i 45. Dotyczy to przede wszystkim zajęć wymagających bezpośredniego kontaktu ze studentem, w tym zajęć ćwiczeniowych i seminariów, a zwłaszcza przedmiotów kształtujących umiejętności praktyczne. W semestrze zimowym wykłady były realizowane także w formie zdalnej, jeśli do nich były prowadzone ćwiczenia umożliwiające studentom bezpośredni kontakt z prowadzącym dany przedmiot. [Zgodnie z Regulaminem organizacji zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#) nauczyciele akademicy mogą realizować część wykładową przedmiotu w formie zdalnej po złożeniu stosownych wniosków (wypełniają formularz online). Bez względu na prowadzoną formę zajęć, wzorem lat ubiegłych, nauczyciele akademicy zobowiązani są do założenia na Wirtualnym Kampusie Wydziału Pedagogiki i Psychologii kursu do każdego prowadzonego przedmiotu, gdzie zamieszczają materiały dydaktyczne dla studentów.

Korzystanie z formy pracy na odległość przyczyniło się m. in. do zwiększenia dostępności nauczycieli akademickich dla studentów. Oprócz ustalonych w harmonogramie konsultacji stacjonarnych, studenci korzystają z konsultacji online (1 godzina tygodniowo), po wcześniejszym kontakcie mailowym z wykładowcą. Za pomocą platformy internetowej przeprowadzane są dla studentów I roku też obowiązkowe szkolenia online: Bezpieczeństwo i higiena pracy, Etyka i odpowiedzialność dyscyplinarna studentów, Przystosowanie biblioteczne.

Obecnie kształcenie na odległość jest wykorzystywane jako pomocnicza forma kształcenia (zgodnie ze Standardami przygotowującymi do wykonywania zawodu

nauczyciela nie więcej niż 25% punktów ECTS student może uzyskać podczas kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość). Nauczyciel akademicki przez Kampus UMCS przesyła studentom opracowane przez siebie materiały: linki do prezentacji, karty pracy, literaturę itd. Jako metody aktywizujące wykorzystuje: quizy, forum, zadanie, „praca grupowa w pokojach”. Nauczyciel uwzględniając temat i cele zajęć dostosowuje podział czasu pracy ze studentami do efektów uczenia się oraz potrzeb i możliwości uczestników zajęć.

Na Wydziale istnieją różne **formy indywidualizacji procesu kształcenia**. Podstawowym sposobem są bloki modułów/przedmiotów do wyboru. Profilowanie indywidualnej ścieżki kształcenia studenta zaczyna się już w pierwszym semestrze od wyboru lektoratów z języków obcych i wykładów ogólnouniwersyteckich. Następnie po IV semestrze studenci wybierają jedną spośród oferowanych specjalności, co pozwala realizować indywidualne zainteresowania i plany zawodowe. Dalsza indywidualizacja procesu kształcenia odbywa się w VII semestrze podczas wyboru seminarium. W ramach każdej specjalności student dokonuje wyboru problematyki pracy dyplomowej i promotora, pod opieką którego praca zostanie napisana. Niewielka liczebność studentów w grupach seminaryjnych umożliwia bezpośrednie wsparcie opiekuna każdego seminarzysty – każdy z nich korzysta z osobistej pomocy merytorycznej i metodycznej promotora. W ramach profilowania ścieżki kształcenia student realizuje również w VIII i IX semestrze przedmioty fakultatywne.

Studenci szczególnie uzdolnieni o średniej ocen co najmniej 4,5 mają prawo studiowania według [Indywidualnego Programu Studiów](#) (dalej: IPS), w tym Planu Studiów, po zaliczeniu drugiego roku studiów w przypadku jednolitych studiów magisterskich oraz po zaliczeniu pierwszego roku studiów w przypadku studiów I stopnia, zaś studenci studiów II stopnia – po zaliczeniu pierwszego semestru. IPS daje studentom możliwość rozszerzenia zakresu wiedzy w ramach studiowanego kierunku lub specjalności, a także udział w projektach badawczych. Dzięki funkcjonującemu na UMCS [Programowi Dwutorowej Kariery UMCS](#) uzyskują wsparcie studenci o wybitnych osiągnięciach w wymiarze ogólnopolskim lub międzynarodowym.

Studenci realizujący szerszą niż standardowa ścieżkę kształcenia (drugi kierunek studiów), odbywający część studiów poza Uniwersytetem, wychowujący dziecko, z niepełnosprawnością lub przewlekle chorzy, korzystający z urlopu ze względów zdrowotnych oraz szczególnie zaangażowani w działalność na rzecz środowiska akademickiego mogą skorzystać z [Indywidualnej Organizacji Studiów](#) (dalej: IOS). Po uzyskaniu zgody Prodziekana ds. Studenckich ustalają indywidualne terminy i sposoby realizacji obowiązków, wynikających z programu studiów, np. zmiany grup zajęciowych, częściowej nieobecności studenta na zajęciach i podjęcie indywidualnego trybu realizacji treści, w uzgodnieniu z prowadzącym zajęcia. Uzyskanie zgody na IOS nie zwalnia z obowiązku osiągnięcia efektów uczenia się określonych w programie studiów.

Studenci realizują swoje zainteresowania i poszerzają swoją aktywność w ramach funkcjonującego [Koła Naukowego Pedagogów Specjalnych im. Zofii Sękowskiej](#). Opiekun koła wykazuje się własną wysoko ocenianą działalnością naukową i badawczą oraz jest wysoko oceniany w ankietach studenckich za pracę dydaktyczną. Członkowie koła naukowego przy wsparciu opiekuna poszerzają wiedzę naukową związaną z pedagogiką specjalną, uczestniczą w wydarzeniach środowiska lokalnego związanych z tematyką oraz zakresem obejmującym dziedzinę oraz zainteresowanie pedagogiki specjalnej, czynnie

uczestniczą w konferencjach, seminariach, warsztatach, wystawach i innych imprezach naukowo-kulturalnych w celu wzbogacenia swojej wiedzy, wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy z różnymi instytucjami, organizują konferencje i spotkania dyskusyjne, a także imprezy okolicznościowe, podczas których rozwijają swoje zdobywają nowe umiejętności i rozwijają kompetencje.

Indywidualizacja procesu kształcenia przejawia się zwłaszcza podczas bezpośredniego kontaktu z nauczycielami akademickimi w ramach zajęć dydaktycznych. Studenci korzystają też z indywidualnego kontaktu z nauczycielami akademickimi poprzez konsultacje – zarówno w pokojach wykładowców, jak też w formie online, w ustalonych terminach.

Wydział przygotowany jest także do przyjmowania studentów z niepełnosprawnością. Jednym z elementów tego przygotowania jest przystosowanie przestrzeni dydaktycznej dla osób z niepełnosprawnością fizyczną – wejście do budynku zaopatrzone jest w podjazd dla wózków inwalidzkich, korytarze są szerokie, wejścia do pomieszczeń umożliwiają wjazd osobom na wózkach inwalidzkich, w budynku są dwie windy. Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają z usług [Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego](#). Biuro zapewnia studentom i doktorantom pomoc asystenta w czynnościach związanych z nauką, których nie są w stanie wykonać samodzielnie. Asystenci towarzyszą studentom z niepełnosprawnościami w drodze na zajęcia, pomagają w prowadzeniu notatek podczas zajęć czy w bibliotece w przygotowaniu materiałów do zajęć, prac zaliczeniowych czy magisterskich. Asystenci wspierają studentów w wykonywaniu innych, indywidualnie dobranych zadań. Ponadto studenci i doktoranci z niepełnosprawnościami mogą korzystać z usług transportowych zapewnianych przez UMCS, gdy niepełnosprawność uniemożliwia im samodzielny dojazd i powrót z zajęć dydaktycznych.

W celu pomocy organizacyjnej i usprawnienia kontaktów między studentami a nauczycielami akademickimi wzmocniona została **funkcja opiekuna roku**, którego zadaniem jest stały kontakt ze studentami i pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów, w tym również zapisu na specjalności oraz grupy seminaryjne. W przypadku braku możliwości udzielenia takiej pomocy przez opiekuna roku, przekazuje on odpowiednie informacje Dziekanowi lub Prodziekanowi ds. studenckich.

Harmonogram zajęć na dany semestr jest upubliczniany przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem przed rozpoczęciem semestru na stronie internetowej Wydziału.

Studenci studiów stacjonarnych pracują w kontakcie bezpośrednim z wykładowcami zazwyczaj 4 dni w tygodniu. Średnie obciążenie tygodniowe wynosi na I roku studiów 3-4 godziny dziennie, na II – 4-5 godzin, na III – 4 godziny, zaś na IV – 6 godzin, przy czym waha się ona w poszczególne dni od 2 do 8 godzin. Ponadto na studiach stacjonarnych zazwyczaj studenci mają jeden dzień w tygodniu wolny od zajęć dydaktycznych. Pomędzy zajęciami realizowanymi w danym dniu przewidziane są 15 minutowe przerwy.

Praktyki zawodowe

Obligatoryjnym elementem programu studiów są specjalnościowe praktyki zawodowe, które umożliwiają studentom praktyczne sprawdzenie i wykorzystanie własnych umiejętności psychopedagogicznych w pracy z dziećmi i młodzieżą. Dają sposobność skonfrontowania nabytej wiedzy teoretycznej z wymaganiami rzeczywistości w konkretnych placówkach edukacyjnych czy opiekuńczo-wychowawczych. Pozwalają wzbogacić wiedzę i

doświadczenie niezbędne przy pisaniu pracy magisterskiej oraz prowadzeniu własnych badań. Rozwijają umiejętności praktyczne studentów oraz zapoznają studenta z zastosowaniem wiedzy i metod oddziaływań edukacyjnych i pedagogicznych w różnych placówkach oświatowych. Zapewniają bezpośredni kontakt studenta z pracodawcami, umożliwiając prowadzenie badań empirycznych, stanowiących podstawę do przygotowywania pracy magisterskiej oraz ułatwiających wejście na rynek pracy.

Praktyki są integralną częścią kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna i są realizowane w wymiarze określonym w planie studiów. Celem praktyki jest osiągnięcie efektów uczenia się przypisanych do danego poziomu i kierunku studiów.

Na kierunku Pedagogika specjalna studenci są przygotowywani do pracy w placówkach szkolnictwa specjalnego, przedszkolach i szkołach integracyjnych, przedszkolach i szkołach podstawowych i ponadpodstawowych (ogólnodostępnych) realizujących edukację włączającą, placówkach edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych dla osób z niepełnosprawnością, stąd zgodnie z przepisami zawartymi w Standardach kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela, praktyki zawodowe odbywają się w różnych typach szkół lub w placówkach oświatowych.

Na kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie na poszczególnych specjalnościach obowiązują następujące praktyki, realizowane zgodnie z planem w podanej kolejności:

Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu – łącznie 480 godzin praktyk, 27 punktów ECTS:

1. praktyka asystencka w przedszkolu/szkole podstawowej (klasy młodsze) (30 godzin) – realizowana po I semestrze,
2. praktyka asystencka w szkole podstawowej ogólnodostępnej, integracyjnej lub specjalnej (30 godzin) – realizowana po II semestrze,
3. praktyka w przedszkolu (edukacja włączająca lub integracyjna) (60 godzin) – realizowana po III semestrze,
4. praktyka w klasach I-III szkoły podstawowej (edukacja włączająca lub integracyjna) (60 godzin) – realizowana po IV semestrze,
5. praktyka zawodowa śródroczna w przedszkolu włączającym, integracyjnym lub specjalnym dla dzieci ze spektrum autyzmu (40 godzin) – realizowana w VI semestrze,
6. praktyka w klasach I-III szkoły podstawowej, uczniowie z lekką niepełnosprawnością intelektualną (edukacja specjalna lub integracyjna) (40 godzin) – realizowana po VI semestrze
7. praktyka w klasach starszych, uczniowie z lekką niepełnosprawnością intelektualną (edukacja specjalna lub integracyjna) (40 godzin) – realizowana po VII semestrze,
8. praktyka śródroczna w szkole podstawowej włączającej, integracyjnej lub specjalnej dla uczniów ze spektrum autyzmu (40 godzin) – realizowana w VIII semestrze,
9. praktyka śródroczna w szkole ponadpodstawowej włączającej, integracyjnej lub specjalnej dla uczniów ze spektrum autyzmu (40 godzin) – realizowana w VIII semestrze,
10. praktyka w zakresie kształcenia uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną (40 godzin) realizowana po VIII semestrze,
11. praktyka w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej specjalistycznej (30 godzin) – realizowana po VIII semestrze.

Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – łącznie 510 godzin praktyk, 27 punktów ECTS:

1. praktyka asystencka w przedszkolu/szkole podstawowej (klasy młodsze) (30 godzin) – realizowana po I semestrze,
2. praktyka asystencka w szkole podstawowej ogólnodostępnej, integracyjnej lub specjalnej (30 godzin) – realizowana po II semestrze,
3. praktyka w przedszkolu (edukacja włączająca lub integracyjna) (60 godzin) – realizowana po III semestrze.
4. praktyka w klasach I-III szkoły podstawowej (edukacja włączająca lub integracyjna) (60 godzin) – realizowana po IV semestrze,
5. praktyka zawodowa śródroczna w przedszkolu specjalnym lub integracyjnym dla dzieci z niepełnosprawnością sensoryczną (40 godzin) – realizowana w VI semestrze,
6. praktyka śródroczna w klasach I-III szkoły specjalnej lub integracyjnej dla uczniów z niepełnosprawnością wzroku (60 godzin) – realizowana w VII semestrze,
7. praktyka śródroczna w klasach I-III szkoły specjalnej lub integracyjnej dla uczniów z niepełnosprawnością słuchu (60 godzin) – realizowana w VII semestrze,
8. praktyka śródroczna w klasach IV-VIII szkoły specjalnej lub integracyjnej dla dzieci z niepełnosprawnością sensoryczną (40 godzin) – realizowana w VII semestrze,
9. praktyka w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej specjalistycznej (30 godzin) – realizowana po VIII semestrze,
10. praktyka w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej specjalistycznej (30 godzin) – realizowana po VII semestrze,
11. praktyka w internacie szkoły specjalnej dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną (40 godzin) – realizowana po IX semestrze.

Szczegóły związane z odbywaniem praktyk oraz analizą efektów uczenia się i jakością praktykodawców opisane zostały w [Regulaminie praktyk](#). W imieniu Dziekana Wydziału nadzór nad praktykami sprawuje **Wydziałowy Koordynator ds. Praktyk**. Do jego zadań należy: opracowanie na podstawie danych uzyskanych od Koordynatorów Katedr ds. Praktyk Studenckich zbiorczego wykazu praktyk studenckich realizowanych na Wydziale w danym roku akademickim i umieszczenie go na stronie Wydziału nie później niż w dniu rozpoczęcia roku akademickiego; przygotowanie powołań na Opiekunów praktyk w imieniu Dziekana na dany rok akademicki; opracowanie zbiorczej listy Opiekunów na dany rok akademicki wraz z ich służbowym adresem e-mail i telefonem kontaktowym oraz podaniem kierunku i specjalności, nad którym sprawują opiekę oraz przesłanie jej do Administratora Systemu Obsługi Praktyk w terminie określonym przez Administratora; bieżąca współpraca z Administratorem Systemu Obsługi Praktyk; sporządzenie listy Opiekunów praktyk na podstawie złożonego przez nich sprawozdania z realizacji praktyk w celu dokonania płatności wynagrodzenia dodatkowego za kierowanie i sprawowanie opieki nad studenckimi praktykami zawodowymi i pedagogicznymi w danym roku akademickim; rozpatrywanie wniosków studentów o możliwość realizacji praktyki w innym terminie; realizowanie innych zadań wskazanych przez Dziekana.

Na kierunku Pedagogika specjalna nadzór nad praktykami sprawuje **Koordynator Katedry ds. Praktyk Studenckich**. Do jego zadań należy: opracowanie wykazu praktyk realizowanych na danym kierunku z terminem ich realizacji oraz listą Opiekunów wraz z ich służbowym adresem e-mail i telefonem kontaktowym na kolejny rok akademicki. Wykaz powinien zostać przesłany do Wydziałowego Koordynatora ds. Praktyk do końca września.

W przypadku zmiany Opiekuna lista powinna być niezwłocznie zaktualizowana; weryfikacja zgodności zakładanych efektów uczenia się dla danej praktyki zawartych w Zaświadczeniu o odbytej praktyce z kierunkowymi efektami uczenia się dla tej praktyki; organizowanie co najmniej raz w roku akademickim spotkań z Opiekunami praktyk realizowanych na kierunku w celu omówienia organizacji praktyk. Sporządzenie po spotkaniu notatki wraz z podpisaną przez Opiekunów listą obecności; bieżąca współpraca z Wydziałowym Koordynatorem ds. Praktyk; realizowanie innych zadań wskazanych przez Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii.

Bezpośredni nadzór i opiekę nad realizacją praktyki ze strony Wydziału sprawują **Opiekunowie praktyk** powoływani przez Dziekana na każdy rok akademicki. Dbają oni o dobór miejsca praktyk do rodzaju praktyki, zainteresowań i potrzeb studenta oraz weryfikują studentów kierowanych na praktyki w [rejestrze sprawców przestępstw na tle seksualnym](#). Opiekunowie praktyk proponują studentom miejsca do odbycia praktyk (interesariusze zewnętrzni), ale studenci również samodzielnie wybierają miejsce praktyki, pod warunkiem, że podczas ich realizacji zostaną osiągnięte założone efekty uczenia się, a praktykodawca zapewnia właściwe warunki do realizacji praktyki. Ze strony praktykodawcy opiekę nad studentem w miejscu realizacji praktyki sprawuje Opiekun. W czasie realizacji praktyki studenci zdobywają wiedzę o różnych środowiskach edukacyjnych i wychowawczych, poznają specyfikę placówek, w których realizują praktykę. Zdobywają umiejętności w zakresie analizowania sytuacji i zdarzeń, planowania, realizowania i oceniania działań pedagogicznych, organizowania pracy edukacyjnej i wychowawczej. Uczą się współdziałania z Opiekunem praktyki w placówce oraz zdobywają umiejętność planowania i realizacji własnego rozwoju zawodowego. Zdobywają też kompetencje społeczne w zakresie skutecznego współdziałania z Opiekunem praktyk i innymi osobami w celu poszerzenia własnej wiedzy i umiejętności oraz są gotowi do odpowiedzialnego pełnienia roli zawodowej, przestrzegania etyki zawodowej oraz dbania o dorobek i tradycje zawodu pedagoga.

Obsługa praktyk jest przeprowadzana w [Uczelnianym Systemie Obsługi Praktyk](#). Praktyki w zależności od wybranej specjalności są realizowane m.in. w następujących placówkach: przedszkolach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, szkołach podstawowych ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, szkołach ponadpodstawowych ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i internatach.

Praktyki są kluczowym elementem programu kształcenia nauczycieli. Jeśli praktyki przypadają na czas wolny od zajęć w UMCS (np. wrzesień), to studenci odbywają je w większości w miejscu swojego zamieszkania.

Opiekun praktyk dla danej specjalności i rodzaju praktyki m.in. ustala warunki praktyki i sprawdza jakość usług świadczonych przez praktykodawcę, kontaktuje się z placówką, przygotowuje studentów do odbycia praktyki pod względem merytorycznym, dydaktycznym i organizacyjnym, weryfikuje wybranego praktykodawcę pod kątem zgodności z rodzajem praktyki oraz założonymi do osiągnięcia efektami uczenia się; przekazuje studentowi i Opiekunowi z ramienia placówki program praktyk wraz z koniecznymi do osiągnięcia przez studenta efektami uczenia się; sprawuje nadzór dydaktyczno-wychowawczy nad przebiegiem praktyk; monitoruje działania realizowane podczas praktyki, poprzez kontakt telefoniczny, mailowy; omawia ze studentami odbytą praktykę i dokonuje jej oceny m.in. na podstawie dokumentu potwierdzającego osiągnięcie

założonych efektów uczenia się wypełnionego przez praktykodawcę, wpisów w dzienniku praktyk oraz oceny i opinii o praktykancie.

Po odbyciu praktyk Opiekunowie praktyk ze strony praktykodawcy przygotowują zaświadczenie (opinię) o przebiegu praktyk oraz o praktykancie. Praktykę śródroczną studenci rozliczają do końca semestru, w którym odbywają tę praktykę, natomiast praktykę ciągłą, realizowaną we wrześniu – w terminie dwóch tygodni od zakończenia praktyki. Zaliczenia praktyki na podstawie dokumentacji określonej w programie praktyki (studenci zamieszczają w systemie deklarację praktykodawcy dotyczącą możliwości odbycia praktyki, uzupełniony dziennik praktyk oraz zaświadczenie praktykodawcy o odbyciu praktyki) dokonuje w Internetowym Systemie Obsługi Praktyk Opiekun praktyki ze strony UMCS. Ocena wprowadzona przez Opiekuna w systemie jest pobierana przez USOS i widoczna w protokole przedmiotu. Opiekun praktyki składa, w ciągu miesiąca od zakończenia praktyki, sprawozdanie z realizacji praktyki Wydziałowemu Koordynatorowi ds. Praktyk, który omawia je z opiekunem praktyki. Wnioski przekazuje Dziekanowi Wydziału.

Praktyki zawodowe realizowane jako zajęcia przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela, są zintegrowane z prowadzonymi zajęciami zarówno w ramach przygotowania merytorycznego, jak i przygotowania dydaktyczno-metodycznego. Wskazane zajęcia związane są ze specyfiką pracy w danej placówce, w której student odbywa praktykę zawodową. Na studiach jednolitych magisterskich w obowiązujących planach na przykład z praktyką asystencką w szkole podstawowej ogólnodostępnej, integracyjnej lub specjalnej (realizowaną po II semestrze) zintegrowane są następujące zajęcia realizowane w semestrach I i II: Pedagogika ogólna, Teoria wychowania czy Metodyka edukacji wczesnoszkolnej. Z kolei praktyka w klasach starszych, uczniowie z lekką niepełnosprawnością intelektualną (edukacja specjalna lub integracyjna) (realizowaną po VII semestrze) poprzedzają zintegrowane z nią następujące przedmioty: Pedagogika specjalna (przedmiot prowadzony w I, II i III semestrze), Psychopedagogika specjalnych potrzeb edukacyjnych (w III semestrze), Dydaktyka specjalna (w III semestrze), Teoretyczne i prawne podstawy edukacji integracyjnej i włączającej (w IV semestrze), Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej (w IV semestrze), Podstawy przygotowania IPET (w VI semestrze), Podstawy edukacji i rehabilitacji osób z NI (w VI semestrze) czy Metodyka kształcenia uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną w klasach starszych (w VII semestrze).

Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
-----	---	--

1.	brak zaleceń	
----	--------------	--

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Rekrutacja na kierunek Pedagogika specjalna studia jednolite magisterskie prowadzona jest wyłącznie w trybie internetowej rejestracji kandydatów w [Systemie Obsługi Rekrutacji](#), tzw. SOR według zasad przyjętych na UMCS. System rekrutacji kandydatów na kierunek Pedagogika studia I i II stopnia wynika z [UCHWAŁY Nr XXV – 9.27/21 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia wyższe na rok akademicki 2022/2023](#) rokrocznie aktualizowanej.

Zgodnie z § 8 powyższej uchwały postępowanie rekrutacyjne przeprowadza Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna powoływana przez Dziekana, w skład której wchodzi przewodniczący, zastępca przewodniczącego – fakultatywnie, sekretarz/e w liczbie nie większej niż dwóch oraz przedstawiciel wydziałowego samorządu studentów delegowany przez właściwą radę wydziałową samorządu studentów. Bieżący nadzór nad przebiegiem rekrutacji sprawuje powoływany przez Rektora Pełnomocnik ds. Rekrutacji

Na stronie internetowej UMCS w zakładce Kandydat , a także na stronie Wydziału w zakładce [Prezentacja kierunków studiów](#) oraz w serwisach społecznościowych, takich jak **Facebook** czy **YouTube** kandydaci na studia na kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie znajdą aktualne informacje dotyczące oferty kształcenia oraz etapów procesu rekrutacyjnego na dany rok akademicki. Kandydaci znajdą tu również dane kontaktowe do pracowników z Biura Rekrutacji UMCS, udzielających informacji w językach polskim, angielskim, ukraińskim i rosyjskim. Na stronie Wydziału znajduje się opis kierunku i specjalności oraz informacje dotyczące terminarza rekrutacyjnego, miejsca składania dokumentów, zasad kwalifikacji i wymaganych dokumentów. Dopuszczenie do postępowania kwalifikacyjnego możliwe jest tylko wtedy, gdy kandydat dokona rejestracji i wyboru kierunku studiów w systemie SOR oraz wprowadzi do systemu swoje wyniki ze świadectwa dojrzałości albo świadectwa dojrzałości i zaświadczenia o wynikach egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów lub właściwej oceny ze studiów wyższych stanowiącej podstawę kwalifikowania (np. ocena na dyplomie, średnia ze studiów), ponadto uiszczyć opłatę rekrutacyjną.

Postępowanie rekrutacyjne – o przyjęciu kandydata na **I rok studiów jednolitych magisterskich na studia stacjonarne i niestacjonarne** na kierunek Pedagogika specjalna decyduje liczba punktów uzyskanych podczas postępowania kwalifikacyjnego z następujących przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny. Z pominięciem postępowania kwalifikacyjnego na studia magisterskie przyjmowani są laureaci i finaliści olimpiad stopnia centralnego oraz laureaci konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich. Kwestię uprawnień laureatów i finalistów olimpiad i konkursów przy ubieganiu się o przyjęcie na studia reguluje [Uchwała Nr XXV – 15.22/22 Senatu UMCS UCHWAŁA Nr XXIV – 22.22/18 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie uprawnień przysługujących laureatom i](#)

[finalistom olimpiad stopnia centralnego oraz laureatom konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich, przy ubieganiu się o przyjęcie na I rok studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#) .

Kandydaci na studia będący laureatami bądź finalistami olimpiad przedmiotowych stopnia centralnego muszą przedstawić zaświadczenie z Komitetu Głównego Olimpiady bezpośrednio na Wydziale przed zakończeniem terminu rejestracji internetowej.

Poza wynikami standardowego egzaminu maturalnego, w przeliczeniach na punkty rekrutacyjne mogą być uwzględnione wyniki matury międzynarodowej IB (International Baccalaureate) oraz oceny z dyplomów kandydatów spoza terytorium RP (Republika Białorusi, Federacja Rosyjska, Ukraina, kraje Unii Europejskiej, Stany Zjednoczone Ameryki, Kanada). **Zasady przyjmowania cudzoziemców na studia na UMCS określa załącznik nr 2 [do UCHWAŁY Nr XXV – 9.27/21 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia wyższe na rok akademicki 2022/2023](#)**.

Liczba punktów rekrutacyjnych stanowi podstawę do przygotowania i ogłoszenia list rankingowych i list osób zakwalifikowanych na kierunek w ramach limitów miejsc.

Na Wydziale od października 2021 roku organizowany jest Ogólnopolski Konkurs [Złote Indeksy Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#), w którym główną nagrodą jest uzyskanie indeksu na dany kierunek studiów. Konkurs adresowany jest do uczniów z dwóch ostatnich klas szkół ponadpodstawowych, w tym liceów ogólnokształcących, techników, szkół branżowych II stopnia. W pierwszym etapie uczestnik przygotowuje pracę na wybrany temat (np. esej, pamiętnik, reportaż), którą przesyła na adres organizatora. Osoby pozytywnie ocenione na tym etapie przez Komisję konkursową dla danego kierunku studiów, otrzymują zaproszenie do drugiego etapu konkursu obejmującego rozmowę, której podstawą jest treść przygotowanej wcześniej pracy oraz ocena predyspozycji do studiowania na danym kierunku.

Wszystkie specjalności oferowane na studiach magisterskich są specjalnościami nauczycielskimi. Student wybiera jedną z nich jako obowiązkową w terminie ustalonym przez Dziekana ([§ 21 Regulaminu studiów na UMCS w Lublinie](#)). Realizacja przedmiotów specjalnościowych zaczyna się w V semestrze. Przed wyborem specjalności organizowane są dla studentów II roku spotkania (kwiecień), na których prezentowana jest specyfika każdej z nich. Następnie studenci w obszarze organizacyjnym na Kampusie dokonują zapisów na wybraną przez siebie specjalność.

Uczelnia zapewnia [osobom z niepełnosprawnościami](#) warunki do pełnego uczestnictwa w procesie rekrutacji na kierunek Pedagogika specjalna, a następnie w całym procesie kształcenia. Kandydaci na studia mogą liczyć na bezpłatny transport na uczelnię celem dostarczenia dokumentów oraz wsparcie w procesie rekrutacji w postaci tłumacza języka migowego lub asystenta dydaktycznego.

W razie potrzeby kandydaci kontaktują się z Zespołem ds. Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami i doradcami [Zespołu OPTIMUM UMCS](#) powołanego na rzecz optymalizacji warunków kształcenia studenta z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi. Działania zespołu wpisują się m.in. w zadania podejmowane przez UMCS mające na celu zapewnienie optymalnych warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształcenia i prowadzenia działalności naukowej, jak również w ramach szeroko pojętej strategii dostępności UMCS.

Ogólne zasady **sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się** określone są w Regulaminie Studiów UMCS. Określa on w szczególności prawa i obowiązki studenta związane z zaliczaniem przedmiotów, zdawaniem egzaminów, zaliczaniem etapów studiów i finalizacją procesu kształcenia.

Efekty uczenia się stanowią nadrzędny element programów studiów dla kierunku Pedagogika specjalna. Określają one zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych przewidzianych do uzyskania przez studenta w procesie realizacji całego programu studiów na danym etapie kształcenia. W związku z tym, że Wydział dąży do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na wszystkich prowadzonych kierunkach studiów, stworzony został i ciągle doskonalony jest Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia, który dostarcza analiz i wniosków dotyczących funkcjonowania poszczególnych elementów procesu kształcenia oraz wskazuje kierunki działań naprawczych.

Stosowane **metody weryfikacji efektów uczenia się** umożliwiają monitorowanie postępów w uczeniu się oraz rzetelną i wiarygodną ocenę stopnia osiągnięcia efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Sposoby te wynikają ze specyfiki zajęć i są zgodne z zapisami w sylabusach, do których każdy student ma dostęp w [Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studiów \(USOS\)](#).

Weryfikacja i ocena stopnia osiągnięcia efektów uczenia się na kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie obejmuje wszystkie kategorie efektów: wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Jej podstawowym elementem jest sprawdzenie, czy wszystkie z zakładanych efektów kierunkowych są przewidziane do realizacji poprzez system przedmiotów programowych. Zespół programowy, po korekcie sylabusów dla nowego rocznika, przygotowuje matrycę zbieżności efektów kierunkowych z przedmiotami. W przypadku, gdy któryś z efektów nie został przypisany do przynajmniej jednego przedmiotu, Zespół programowy wskazuje przedmioty najbardziej właściwe do jego realizacji i przekazuje sugestie ich realizacji do osób prowadzących te przedmioty.

Efekty są weryfikowane przez bieżącą ocenę pracy studenta w trakcie zajęć, prace etapowe, zadania cząstkowe, zadania problemowe, projekty, śródsemestralne kolokwia. Na kierunku Pedagogika specjalna do weryfikacji wiedzy stosuje się najczęściej: egzaminy pisemne i ustne, kolokwia, testy wiedzy, prace pisemne, prezentacje multimedialne, prace zaliczeniowe w formie np. scenariuszy zajęć/warsztatów. Do weryfikacji umiejętności najczęściej wykorzystywane są: egzaminy pisemne i ustne, eseje, kolokwia, zaliczenia ustne, prace pisemne, prezentacje multimedialne, karty pracy, scenariusze zajęć/warsztatów, projekty, karty oceny udziału w dyskusji, analizy przypadków, arkusze obserwacji aktywności na zajęciach. W zakresie weryfikacji kompetencji społecznych stosuje się najczęściej: zaliczenia ustne, prezentacje, prace pisemne, analizy przypadków, karty oceny udziału w dyskusji, zadania wykonywane podczas pracy grupowej, prace zaliczeniowe w formie np. scenariuszy zajęć/warsztatów. Sposób weryfikacji dobierany jest indywidualnie do omawianych treści i efektów uczenia się.

W związku z tym, że na kierunku Pedagogika specjalna wszystkie specjalności są specjalnościami nauczycielskimi, zasady weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się są zgodne z wymogami określonymi w standardzie kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela ([Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela z późniejszymi zmianami](#)). Weryfikacja osiągniętych

efektów uczenia się odbywa się przez zróżnicowane formy sprawdzania, adekwatne do kategorii wiedzy, umiejętności albo kompetencji społecznych, których dotyczą te efekty.

Sprawdzenie i ocenę opanowania języka obcego na poziomie B2 (studia magisterskie), w tym języka specjalistycznego, umożliwiają przyjęte metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studenta efektów uczenia się, takie jak: karta oceny wypowiedzi studenta, karta oceny aktywności studenta, testy śródsesemestralne.

Integralną częścią kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna, jednolite studia magisterskie są **praktyki zawodowe** realizowane w wymiarze określonym w planie studiów, których celem jest osiągnięcie efektów uczenia się przewidzianych standardami kształcenia. Weryfikacja i ocena osiągniętych przez studenta efektów uczenia się w trakcie realizacji praktyk odbywa się poprzez dziennik praktyk oraz zaświadczenie o odbytej praktyce. Weryfikacji zgodności zakładanych efektów uczenia się dla danej praktyki zawartych w Zaświadczeniu o odbytej praktyce z kierunkowymi efektami uczenia się dla tej praktyki dokonuje koordynator Katedry ds. Praktyk Studenckich. Opiekun praktyki ze strony placówki ocenia, w jakim zakresie student/praktykant zrealizował zakładane efekty uczenia się oraz wystawia ocenę studentowi za odbytą praktykę.

Wszyscy pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne archiwizują **dokumentację związaną ze sprawdzaniem i potwierdzaniem osiągnięcia zamierzonych efektów uczenia się**. Procesem archiwizowania dokumentów potwierdzających efekty kierunkowe zarządza Przewodniczący Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna (rozdz. III. Regulaminu funkcjonowania Zespołów Programowych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii <https://www.umcs.pl/pl/regulaminy-i-zasadydzialania-zespolow-i-komisji,24633.htm>).

Za gromadzenie dokumentów potwierdzających efekty uczenia się odpowiedzialni są koordynatorzy przedmiotu oraz prowadzący zajęcia. Okres archiwizacji dokumentów na kierunku Pedagogika specjalna dla studiów jednolitych magisterskich wynosi 5 lat. (Regulamin wprowadzania i weryfikacji sylabusów przedmiotów realizowanych na kierunkach studiów prowadzonych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS r. III, § 6, podpunkt 7).

Na kierunku Pedagogika specjalna stosowane są również **metody weryfikacji i oceny osiągniętych przez studenta efektów uczenia się z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**. Do tego celu służy Wirtualny Kampus UMCS, rzadziej Teams. Przyjęte zasady prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w okresie pandemii COVID-19 umożliwiały weryfikację wszystkich efektów uczenia się. Metody weryfikacji efektów uczenia się prowadzące do zaliczenia zajęć obejmowały m.in. testy i egzaminy pisemne przeprowadzone z wykorzystaniem narzędzi informatycznych, np. test z ograniczeniem czasowym, projekty, prezentacje, różnego rodzaju prace pisemne. Zaliczenia i egzaminy ustne odbywały się za pośrednictwem wideokonferencji (BigBlueButton) na Wirtualnym Kampusie, umożliwiającej synchroniczny kontakt audiowizualny.

W celu zabezpieczenia danych dokumentujących przebieg procesu kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość każdy pracownik po zakończeniu semestru zobowiązany jest do pełnej archiwizacji kursu prowadzonego przez siebie przedmiotu.

Zasady potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną reguluje Uchwała Nr XXIV – 28.35/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w

[Lublinie z dnia 26 czerwca 2019 r. zmieniająca Uchwałę Nr XXIII – 22.3/15 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 28 stycznia 2015r. w sprawie potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.](#) Na jej podstawie opracowany został Regulamin potwierdzania efektów zdobytych poza systemem studiów na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, zgodnie z którym Dziekan Wydziału na czas trwania swojej kadencji, powołuje Wydziałową Komisję ds. Potwierdzania Efektów Uczenia Się. Wydziałowa Komisja potwierdza efekty uczenia się w formie egzaminu teoretycznego lub praktycznego, po tym jak Senat, na wniosek Kolegium Dziekańskiego określi zasady i warunki ich przeprowadzania.

Przepisy dotyczące zasad odbywania studiów wyższych zawarte są w Regulaminie studiów na UMCS w Lublinie. Zgodnie z nim, studia na kierunku Pedagogika specjalna można podjąć między innymi w wyniku procedury przeniesienia z innej uczelni, pod warunkiem zaliczenia co najmniej pierwszego semestru i spełnienia wszystkich wymogów zawartych w przepisach obowiązujących na poprzedniej uczelni. Podejmując decyzję o przyjęciu, Dziekan określa rok i semestr studiów oraz warunki uzupełnienia przez studenta różnic programowych.

Student może również zmienić kierunek studiów po zaliczeniu co najmniej pierwszego semestru, jeśli różnice programowe umożliwiają przyjęcie na drugi semestr wybranego kierunku lub odpowiedni wyższy. Student może ubiegać się o przeniesienie ze studiów stacjonarnych na niestacjonarne lub ze studiów niestacjonarnych na stacjonarne, jeśli spełnia warunki ustalone na danym wydziale. Warunkiem przeniesienia jest uznanie przez Dziekana dotychczas osiągniętych przez studenta efektów uczenia się oraz uzyskanych punktów ECTS.

Wydział dba o to, aby zaliczenia i egzaminy były weryfikacją faktycznej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Studenci są informowani o kryteriach i metodach oceny na pierwszych zajęciach. Wyniki egzaminów i zaliczeń ustnych zgodnie z Regulaminem studiów w UMCS (rozdz. IV, § 23, pkt. 9) przedstawiane są studentom bezpośrednio po ich przeprowadzeniu, a w przypadku egzaminów i zaliczeń pisemnych najpóźniej w ciągu 7 dni od ich przeprowadzenia.

Wszelkie **zasady dotyczące zaliczenia semestru/roku** studiów określone są w Regulaminie studiów w UMCS (rozdz. IV, § 23-33). Wszystkie realizowane przez studenta formy zajęć z danego przedmiotu przewidziane w planie studiów kończą się egzaminem lub zaliczeniem na ocenę i są wpisywane do dokumentów przebiegu studiów. Przy zaliczeniu przedmiotów oraz składaniu egzaminów stosuje się następującą skalę ocen: bardzo dobry (bdb), dobry plus (db+), dobry (db), dostateczny plus (dst+), dostateczny (dst), niedostateczny (ndst). Osiągnięcie pozytywnych ocen z przedmiotów w określonym semestrze stanowi warunek promocji na kolejny semestr.

Zasady, warunki oraz tryb dyplomowania zapewniają potwierdzenie osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się na zakończenie studiów. Zasady te określa Regulamin studiów w UMCS w Lublinie (rozdz. V, § 34-40) oraz Uchwały Senatu (Uchwała Nr XXIV-30.10-13/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 16 października 2019 r. w sprawie szczegółowych zasad procesu dyplomowania na UMCS w Lublinie dla studentów WPiP z późn.zm.). Przy formułowaniu tematu pracy dyplomowej uwzględnia się specjalność, zainteresowania i preferencje studenta, dostępność i charakter źródeł oraz specyfikę badawczą opiekuna pracy dyplomowej (promotora). Tematy prac

dypłomowych zatwierdzone są przez Kolegium dziekańskie na wniosek promotora do końca semestru, w którym rozpoczyna się seminarium dypłomowe (na studiach jednolitych magisterskich – IV semestr).

Zasady przygotowywania prac dypłomowych na studiach jednolitych na kierunku Pedagogika specjalna przedstawione są w [Regulaminie określającym zasady przygotowywania prac dypłomowych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii](#) podanym do wiadomości studentów na stronie internetowej Wydziału w zakładce Student/Dypłomowanie/ Prace dypłomowe oraz omawiane podczas seminariów dypłomowych. Zgodnie z regulaminem prace dypłomowe podlegają standardom przyjętym dla pisania prac naukowych w dziedzinie nauk społecznych. W dokumencie przedstawione zostały m.in.: elementy składowe prac licencjackich i magisterskich, wymogi edytorskie i redakcyjne. Prace dypłomowe podlegają ocenie promotora i recenzenta, według znormalizowanego formularza, zamieszczonego w systemie [Archiwum Prac Dypłomowych \(APD\)](#). Obejmuje on m.in.: zgodność treści pracy z tematem określonym w tytule; ocenę struktury pracy (podziału treści, kolejności rozdziałów, kompletności tez, itp.), ocenę merytoryczną; charakterystykę doboru i wykorzystania źródeł; ocenę formalnej strony pracy (spisu treści, przypisów, wykazów bibliograficznych, kompetencji językowej) i całościową ocenę pracy. Proces dypłomowania wspomagany jest przez Jednolity System Antyplagiatowy (JSA) zintegrowany z systemem Archiwum Prac Dypłomowych (APD), do którego promotor kieruje pracą dypłomową i analizuje wyniki otrzymane z systemu. Kwestie kontroli prac dypłomowych z wykorzystaniem JSA reguluje [Zarządzenie Nr 5/2019 Rektora UMCS z dnia 7 stycznia 2019 r. w sprawie kontroli prac dypłomowych z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego](#) oraz późn. zm.

[ZARZĄDZENIE Nr 42/2020 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 28 maja 2020 r. zmieniające Zarządzenie Nr 5/2019 Rektora UMCS z dnia 7 stycznia 2019 r. w sprawie kontroli prac dypłomowych z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego.](#)

Proces dypłomowania kończy się egzaminem dypłomowym składanym przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Dziekana, w skład której wchodzi: przewodniczący Komisji – Dziekan, Prodziekan lub samodzielny pracownik naukowy, członkowie Komisji: promotor oraz recenzent. Warunkiem przystąpienia do egzaminu dypłomowego jest uzyskanie przez studenta absolutorium wszystkich zaliczeń i zdanie wszystkich egzaminów wymaganych programem studiów. Egzamin dypłomowy jest egzaminem ustnym. Zgodnie z zasadami dypłomowania obowiązującymi na Wydziale zakres egzaminu dypłomowego obejmuje problematykę związaną z pracą dypłomową oraz ustalone zagadnienia kierunkowe i specjalnościowe. Ocena z egzaminu dypłomowego ustalana jest na podstawie odpowiedzi dypłomanta dotyczącej pracy dypłomowej oraz odpowiedzi na pytania odnoszące się do zagadnień kierunkowych/specjalnościowych.

Podstawą obliczenia ostatecznego wyniku studiów są: średnia ocen ze studiów, ocena pracy dypłomowej oraz ocena egzaminu dypłomowego. Ostateczny wynik studiów stanowi suma: 3/5 średniej ocen ze studiów, 1/5 oceny pracy dypłomowej i 1/5 oceny egzaminu dypłomowego, który wyrównywany jest zgodnie z zasadą: do 3,20 – dostateczny (3,0), od 3,21 – dostateczny plus (3,5), przy średniej ocen ze studiów od 3,26, od 3,71 – dobry (4,0), przy średniej ocen ze studiów od 3,51, od 4,21 – dobry plus (4,5), przy średniej ocen ze studiów od 3,76, od 4,51 – bardzo dobry (5,0), przy średniej ocen ze studiów od 4,19 (stanowi o tym § 40 [Regulaminu Studiów w UMCS w Lublinie](#)).

Zasady i tryb dyplomowania w warunkach epidemicznych w roku akademickim 2020/2021 precyzowało [ZARZĄDZENIE Nr 54/2021 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 7 czerwca 2021 r. w sprawie przeprowadzania egzaminów dyplomowych z wykorzystaniem technologii informatycznych w związku z przeciwdziałaniem skutkom rozprzestrzeniania się wirusa SARS-COV-2 wśród członków społeczności Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#).

W celu oceny poprawności procesu dyplomowania Zespół Programowy dla kierunku Pedagogika opracowuje specjalne raporty: 1) raport na podstawie analizy struktury ocen z egzaminu dyplomowego i prac dyplomowych; 2) raport na podstawie analizy losowo wybranych prac dyplomowych; 3) raport na podstawie poziomu współczynnika plagiatu wykazanego w JSA Statystyki JSA dla obronionych prac. Wnioski zawarte w powyższych raportach przedkłada się Kolegium dziekańskiemu.

Przegląd wylosowanych prac dyplomowych dokonywany jest w oparciu o przygotowaną przez członków Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia [Kartę Przeglądu Pracy Dyplomowej](#), zawierającą następujące kryteria: konstrukcja pracy dyplomowej, zgodność tematu pracy dyplomowej z kierunkowymi efektami uczenia się, zawarcie w pracy rozdziału o charakterze wdrożeniowym, z wskazaniem implikacji praktycznych.

Analiza ostatnich raportów z przeglądu prac dyplomowych wskazuje, że zdecydowana większość prac spełnia wymogi prawidłowej konstrukcji oraz kryterium zgodności tematu, problematyki pracy z kierunkowymi efektami kształcenia. Nieliczne nieprawidłowości dotyczą m.in.: zbyt małej liczby pozycji bibliograficznych, przewagi publikacji z lat 80. i 90. oraz drobnych błędów edytorskich.

Losy absolwentów kierunku Pedagogika specjalna analizowane są przy wykorzystaniu [systemu ELA](#) – ogólnopolskiego systemu monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych. Dla jednolitych studiów magisterskich analizy nie były jeszcze przeprowadzane.

Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie są osobami zaangażowanymi, rozwijającymi swoje kompetencje oraz prowadzącymi działalność naukowo-badawczą. W roku akademickim 2022/2023 zdecydowana większość przedmiotów realizowanych na ocenianym kierunku prowadzona jest przez nauczycieli akademickich będącymi pracownikami Wydziału Pedagogiki i Psychologii. Tylko 4 osoby są zatrudnione na innych Wydziałach UMCS – Wydziale Filozofii i Socjologii oraz Wydziale Biologii i Biotechnologii. **Strukturę zatrudnienia** w bieżącym roku akademickim według stopni i tytułów naukowych oraz według zajmowanych stanowisk przedstawiono w tabeli.

Struktura zatrudnienia w roku akademickim 2022/2023

KIERUNEK: Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie	2022/2023
wskaźnik liczby studentów do pracowników	164/38
liczba pracowników z podziałem na tytuły i stopnie	prof. dr hab. – 1 dr hab. – 15 dr – 17 mgr – 4
pracownicy „praktycy” – zleceniobiorcy	1
liczba w obsadzie pracowników dydaktycznych i naukowo-badawczych	dydaktycznych – 3 badawczo-dydaktycznych – 34
osoby, dla których UMCS jest podstawowym miejscem pracy (procent)	99,07% (3180 godzin)

Dorobek naukowy osób realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie, jest odzwierciedleniem ich aktywności badawczej. Problematyka podejmowana w publikacjach jest zbieżna z zakresem przedmiotów prowadzonych przez pracowników, jest wyrazem ich zainteresowań naukowych. Działania te są spójne ze Strategią UMCS przyjętą [Uchwałą Senatu Nr XXIV – 25.6/19](#), [Strategią Rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#), jak również [Strategicznym Programem Umiejdzynarodowienia Badań UMCS na lata 2020-2024](#).

W latach 2018-2022 osoby realizujące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite pięcioletnie opublikowały 225 **prac naukowych**. Wśród nich znalazło się 207 artykułów naukowych oraz 18 książek pod redakcją, monografii i rozdziałów w monografiach. Dane zawarto w poniższej tabeli.

Liczba publikacji w latach 2018-2022

Publikacje pracowników kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie	2018	2019	2020	2021	2022	Łączna liczba publikacji
Artykuły w czasopiśmie za	-	1	-	-	-	1

140 punktów						
Artykuły w czasopismach za 100 punktów	-	1	4	3	6	14
Artykuły w czasopismach za 70 punktów	-	15	13	19	3	50
Pozostałe artykuły	51	39	26	25	1	142
Monografie	6	4	2	3	1	16
Redakcje monografii	-	-	1	-	1	2
Rozdziały w monografiach	-	-	-	-	-	-
Łączna liczba publikacji w roku	57	60	46	50	12	225

Publikacje osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku adresowane są do szerokiego grona odbiorców. Są wśród nich nie tylko pracownicy naukowcy, ale także nauczyciele i studenci. Przygotowane prace naukowe przyczyniają się do pogłębienia wiedzy, umiejętności i kompetencji nauczycieli i studentów, kształtując tym samym właściwy model absolwenta pedagogiki specjalnej. Wysoką rangę wspomnianego dorobku podkreśla fakt, iż rezultaty poszukiwań badawczych pracowników są doceniane za granicą, o czym świadczą publikacje w wysoko punktowanych czasopismach zagranicznych, „Journal of Pediatric Nursing-Nursing Care of Children & Families”, „Family Relations”, „Research in Developmental Disabilities”, „Review of the Research”, „Sensors”, „Multidisciplinary Digital Publishing Institute”, „Teaching Education”, „Spinal Cord, Research in Developmental Disabilities”, „Rehabilitation Psychology”, „Rehabilitation Counseling Bulletin”, „International Journal of Special Education”, „Review Journal of Autism and Developmental Disorders”, „Sexuality and Culture”, „International Social Work”, „Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics”, „Disability and Rehabilitation”, „Community, Work and Family”, „Sexuality and Disability” (5. Zał. własne Kryterium czwarte 4.1).

Publikacja wyników badań przez pracowników w wysoko punktowanych czasopismach zagranicznych i krajowych zapewnia realizację celu strategicznego UMCS i Wydziału. Jest istotna dla pozycji naukowej UMCS wśród uczelni polskich, jakości kształcenia oraz stopnia umiędzynarodowienia badań. Warto podkreślić, że w 2022 roku Instytut Pedagogiki uzyskał kategorię naukową **B+** w ocenie parametrycznej jednostek naukowych, co tym samym wskazuje na rangę naukową Wydziału. Jest to znaczący sukces pracowników zaangażowanych w działalność badawczo-rozwojową, który przekłada się na jakość kształcenia studentów.

Pracownicy Wydziału, w tym osoby realizujące zajęcia na ocenianym kierunku, aplikują o środki finansowe na prowadzenie **badaw naukowych oraz projektów edukacyjnych**. W kontekście badań naukowych należy zwrócić uwagę na działania podejmowane przez Zespół Badawczy NeuroEduLab. Jest to zespół interdyscyplinarny, który powstał w Instytucie Pedagogiki w 2019 roku. Tworzy go 9 osób, spośród których 3 prowadzą zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie. Celem Zespołu jest prowadzenie badań naukowych z wykorzystaniem zakupionego z dotacji ministerialnej spektroskopu do neuroobrazowania w bliskiej podczerwieni (NIRS). Zespół otrzymał środki na dwa projekty badawcze. Jednym z nich jest projekt [Wykorzystanie](#)

[spektroskopii w bliskiej podczerwieni \(NIRS\) w neuropedagogice i neuropsychologii w zakresie profilaktyki i terapii wybranych chorób cywilizacyjnych oraz podniesienia jakości systemu edukacji](#). Został on sfinansowany ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki na podstawie umowy nr 7014/IA/SP/2019. Całkowita wartość kosztorysowa projektu wynosiła 1 200 000,00 zł, przy dofinansowaniu z Ministerstwa Edukacji i Nauki w kwocie 1 188 000 zł. Okres realizacji projektu określono na 2019 rok. Ww. środki finansowe zostały w całości przeznaczone na zakup urządzenia badawczego do funkcjonalnej spektroskopii w bliskiej podczerwieni (fNIRS). Jest to nowoczesna i nieinwazyjna technologia, która mierzy aktywność hemodynamiczną mózgu (na zasadach podobnych do rezonansu magnetycznego). Jednocześnie nie wymaga unieruchomienia pacjenta, co pozwala na prowadzenie badań małych dzieci oraz dzieci z różnymi zaburzeniami rozwojowymi. Konstrukcja urządzenia pozwala także na jego mobilność i prowadzenie badań w naturalnych środowiskach życia dzieci czy dorosłych, a nie tylko w laboratorium. Dodatkowo najnowsze modele fNIRS umożliwiają analizę aktywności mózgu u kilku osób jednocześnie. Zakupione urządzenie jest najnowszą i jednocześnie jedyną tak rozbudowaną jednostką w Polsce. Projekt drugi dotyczy rozbudowy aparatury naukowo-badawczej pn. [Zwiększenie możliwości badawczych urządzenia do spektroskopii w bliskiej podczerwieni \(NIRS\)](#). Projekt ten został sfinansowany ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki na podstawie umowy nr 7231/IA/SP/2021. Całkowita wartość kosztorysowa projektu wynosiła 1 870 000,00 zł, zaś środki dofinansowania z Ministerstwa Edukacji i Nauki to 1 683 000 00 zł. Okres realizacji projektu przypada na lata 2021-2022. Wspomniana rozbudowa urządzenia jest ukierunkowana na zwiększenie różnorodności oraz ilości możliwych do uzyskania danych (przy wiodącej roli spektroskopii) oraz maksymalizacji jego mobilności. Otrzymane fundusze zostały przeznaczone na zakup nowoczesnego eye trackera, mobilnego EEG oraz mobilnego modułu NIRS. Umożliwi to prowadzenie interdyscyplinarnych i wielomodalnych badań nie tylko w laboratorium, ale również w naturalnym środowisku życia badanego (dom, szkoła, poradnia itp.). Nowe urządzenia są również dostosowane do prowadzenia badań osób w różnym wieku (od niemowląt do osób starszych) i różnym stanie zdrowia. [Zakupione zostało również oprogramowanie BESA](#), umożliwiające specjalistyczną analizę zapisów EEG oraz wizualizację wyników na skanach uzyskanych z badań wykonanych z wykorzystaniem rezonansu magnetycznego.

Innym projektem badawczym, w który zaangażowane były osoby prowadzące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie, był projekt zespołowy [Szkolne samopoczucie uczniów i nauczycieli w kontekście zadań przyszłościowych](#). Celem projektu było poznanie subiektywnego samopoczucia ucznia w e-szkole. Uzyskane wyniki pozwoliły na opracowanie rekomendacji do podjęcia działań przez różne podmioty zmierzających do zwiększania dobrostanu uczniów w czasie e-edukacji.

Podobny charakter miał zespołowy projekt badawczy [Konsekwencje edukacji zdalnej w ocenie studentów kierunków społecznych i humanistycznych](#). Celem projektu było poznanie wybranych konsekwencji edukacji zdalnej w okresie pandemii COVID-19 dla fizycznego, psychospołecznego oraz edukacyjnego funkcjonowania studentów drugiego i wyższych lat kierunków społecznych i humanistycznych. Zebrany materiał empiryczny ujawnił problemy, jakich doświadczyli studenci kierunków humanistycznych i społecznych w okresie edukacji zdalnej, której konsekwencje dostrzegalne są nie tylko w sferze

edukacyjnej, ale także fizycznej i psychospołecznej. Ważną przesłanką wynikającą z projektu jest konieczność uwzględniania (i poszerzenia) w działaniach akademickich aktywności na rzecz rozpoznawania i wspierania studentów znajdujących się w trudnej sytuacji edukacyjnej i psychospołecznej (5. Zał. własne Kryterium czwarte 4.2).

Pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie są cenieni w kraju za swoją działalność badawczą. Włączają się do udziału w projektach badawczych realizowanych w innych ośrodkach naukowych, czego efektem są wspólne publikacje. Współpracują m.in. z Uniwersytetem Medycznym, Politechniką Lubelską, Uniwersytetem Jana Kazimierza w Kielcach, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, Uniwersytetem Rzeszowskim. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w indywidualnych charakterystykach każdego pracownika.

W latach 2018-2022 pracownicy włączali się także w **projekty edukacyjne**, które stwarzały warunki sprzyjające ich rozwojowi zawodowemu, wymianie informacji, doświadczeń, rezultatów oraz dobrych praktyk. Określone cele i założenia wybranych projektów dydaktycznych realizowane są przy współpracy z innymi Wydziałami UMCS, np. w projekcie [Uniwersalność+](#) (współpraca z Wydziałem Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej oraz Wydziałem Filozofii i Socjologii) czy też w ramach współpracy międzynarodowej: [Edukacja włączająca bez granic Polska-Norwegia](#), [Innowacyjne zasoby edukacyjne w kształceniu zdalnym](#). Na szczególną uwagę zasługuje ostatni z wymienionych projektów, który realizowany jest w ramach Programu Erasmus+. Jego pomysłodawcą i liderem jest nasz Wydział. W skład konsorcjum wchodzi także Uniwersytet z Włoch (Università Degli Studi di Messina) oraz Uniwersytet z Oviedo (Universidad de Oviedo, Facultad de Formación del Profesorado y Educación, Hiszpania). Projekt jest odpowiedzią na trudności części wykładowców akademickich w zakresie kształcenia zdalnego w czasie pandemii COVID-19. Celem projektu jest wzmocnienie zdolności szkół wyższych do zapewniania wysokiej jakości edukacji cyfrowej sprzyjającej włączeniu społecznemu, a w szczególności udoskonalenie form i metod kształcenia przyszłych nauczycieli (także tych posiadających specjalne potrzeby edukacyjne czy należących do innych edukacyjnie defaworyzowanych grup) poprzez stworzenie otwartej internetowej przestrzeni wyspecjalizowanych, innowacyjnych cyfrowych zasobów edukacyjnych, takich jak: wykłady online, podcasty, materiały edukacyjne, filmy dydaktyczne, scenariusze zajęć, karty pracy, ćwiczenia, zadania) dostosowane do potrzeb uczących się posiadających różnorodne specjalne potrzeby edukacyjne (SPE) zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego dla edukacji (UDL). Realizacja projektu rozpoczęła się w 2021 roku i będzie kontynuowana do kwietnia 2023 roku (5. Zał. własne Kryterium czwarte 4.3).

Pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie biorą aktywny udział w licznych **szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje i kompetencje do prowadzenia zajęć**. W ramach Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów UMCS funkcjonują jednostki odpowiedzialne za stały rozwój kwalifikacji m.in. nauczycieli akademickich. Jest to **Biuro Rozwoju Kompetencji** (dawniej Biuro Karier) oraz **Biuro ds. Zdalnego Kształcenia**. Dzięki szerokiej ofercie szkoleniowej tych jednostek kadra stale doskonali swoje kompetencje dydaktyczne oraz rozwija umiejętności społeczne i TIK. W ramach oferty BRK nauczyciele bezpłatnie uczestniczyli w

różnorodnych warsztatach i kursach adekwatnie do ich potrzeb, np. Kurs moderatora Design Thinking. Wśród nich znalazły się również szkolenia w zakresie kształcenia zdalnego, np. Praca na WK – tworzenie kursów zdalnych, Szkolenie dla komisji egzaminacyjnych ds. egzaminów zdalnych, oraz związane z oceną pracowników i kierunku, np. Szkolenie z ocen pracowniczych, Szkolenie „Zapewnienie jakości kształcenia na podstawie kryteriów jakościowych Polskiej Komisji Akredytacyjnej w uczelni wyższej oraz przygotowanie kierunku do postępowania w sprawie oceny programowej PKA”. Ponadto nauczyciele korzystali z oferty **kursów językowych** realizowanych na Uniwersytecie w ramach projektu „Bądź kompetentny i atrakcyjny na rynku pracy” oraz „Zintegrowany UMCS”. W roku akademickim 2021/2022 w kursach języka angielskiego wzięło udział 17 osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku. Poza tym część kadry odbyła kursy i szkolenia, które organizowano poza ich podstawowym miejscem pracy, np. Metoda audytywno-werbalna w terapii dzieci z uszkodzonym słuchem, Stosowanie i interpretacja Systemu ZACHOWAŃ Adaptacyjnych ABAS – 3. Szczegółowe informacje o odbytych kursach i szkoleniach organizowanych przez instytucje poza UMCS znajdują się także w indywidualnych charakterystykach każdego pracownika.

W czasie epidemii COVID-19 formą wsparcia kompetencji dydaktycznych pracowników realizujących zajęcia na ocenianym w zakresie wykorzystania metod i technik kształcenia na odległość były szkolenia i materiały, przygotowane przez pracowników Wydziału. Od września 2020 do marca 2021 roku w ramach wsparcia kadry zrealizowany został wewnętrzny ogólnouniwersytecki projekt dydaktyczny „Podziel się doświadczeniem – metody aktywizujące w nauczaniu zdalnym”, w który włączyli się pracownicy Wydziału. Był to cykl warsztatów przeznaczonych dla realizujących zajęcia. Celem projektu było podniesienie jakości zajęć dydaktycznych prowadzonych w UMCS z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz pokazanie praktycznych elementów i dobrych praktyk do wykorzystania w pracy nauczyciela akademickiego. Przygotowano dla pracowników i studentów [filmowe materiały szkoleniowe z obsługi i wykorzystania platformy Wirtualny Kampus](#) w procesie kształcenia (ponad 20 filmów oraz kilkanaście instrukcji i poradników). Zapewniono również bezpośrednio [wsparcie w tym zakresie przez specjalistów z naszego Wydziału](#). Działania pracowników Wydziału w zakresie nauczania zdalnego zostały nagrodzone w ramach Gali Laurów Uniwersyteckich Forum Uniwersytetów Polskich. W kategorii Uniwersytecki Projekt Dydaktyczny wyróżniono projekt „[Podziel się własnym doświadczeniem – metody aktywizujące w nauczaniu zdalnym](#)”

Obecnie pracownicy mogą korzystać ze szkoleń oferowanych przez **Biuro ds. Zdalnego Kształcenia**. Dotyczą one m.in. [pracy ze studentami, w tym ze studentami z niepełnosprawnościami](#), np. Praktyczne wykorzystanie wiedzy z zakresu projektowania uniwersalnego, Edukacja osób z niepełnosprawnościami – komunikacja, umiejętność radzenia sobie z sytuacją kryzysową, interwencja kryzysowa.

Osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku tworzą Zespół ds. optymalizacji warunków kształcenia studenta z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi – [OPTIMUM UMCS](#). Działania Zespołu wpisują się m.in. w zadania realizowane przez UMCS na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Podejmowane inicjatywy mają na celu zapewnienie tym osobom warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności

naukowej, co wiąże się z szeroko pojętą strategią dostępności UMCS. Zespół tworzą m.in. doradcy ds. optymalizacji warunków kształcenia studentów z niepełnosprawnością wzrokową, słuchową i ze spektrum autyzmu. Członkowie Zespołu służą swoim wsparciem studentom z niepełnosprawnością, jak i pracownikom administracji oraz nauczycielom akademickim, np. pomoc w ustaleniu zakresu racjonalnych adaptacji studiów dla osób ze zróżnicowanymi potrzebami, pomoc w zakresie dostosowania organizacji i właściwej realizacji procesu dydaktycznego. Cenną inicjatywą są warsztaty dla nauczycieli akademickich.

Inspirującym wydarzeniem, sprzyjającym podnoszeniu kompetencji dydaktycznych pracowników Wydziału, realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie, są **Dni Jakości Kształcenia**. Po raz pierwszy odbyły się one 14 czerwca 2022 r. na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, pod hasłem: Kompetencje nauczycieli a potrzeby studentów w czasach ciągłej zmiany. Ideą przewodnią była wymiana dobrych praktyk, czemu służyły wykłady, dyskusje, warsztaty. Kolejne spotkanie w ramach Dni Jakości Kształcenia, pod hasłem: [Studia II stopnia – szanse i wyzwania](#), odbyło się 7 grudnia 2022 r. na naszym Wydziale. Poświęcono je studiom II stopnia, które analizowano z różnych perspektyw. Uczestnicy spotkania mogli także wziąć udział w warsztatach m.in. z zakresu emisji głosu i nowoczesnych narzędzi dydaktycznych.

Zgodnie ze Strategią UMCS na Wydziale realizowana jest **polityka wspierania mobilności pracowników**. Osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku mogą podnosić swoje kompetencje i kwalifikacje korzystając z różnych wyjazdów oraz realizować zadania naukowe i dydaktyczne w ramach Programu Erasmus+ (informacje na ten temat podano w kryterium 7).

W latach 2018-2022 pracownicy Wydziału realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie, uczestniczyli w licznych konferencjach krajowych i międzynarodowych, co świadczy o ich dużej aktywności naukowej. Spotkania naukowe o zasięgu międzynarodowym odbywały się m.in. w takich krajach, jak: Słowacja, Łotwa, Ukraina, Litwa, Wielka Brytania, Hiszpania, Portugalia, Stany Zjednoczone Ameryki, Serbia (5. Zał. własne Kryterium czwarte 4.4).

Osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku są członkami rad redakcyjnych czasopism („Lubelski Rocznik Pedagogiczny”, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J. Paedagogia-Psychologia”, „Prima Educatione”) i sekcji naukowych (Sekcja Pedeutologii PAN, Sekcja Pedagogiki Specjalnej KNP PAN, Zespół Edukacji dla Bezpieczeństwa KNP PAN). Kadra aktywnie działa w gremiach społeczno-naukowych (np. w Lubelskim Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych, Lubelskim Towarzystwie Naukowym, Polskim Towarzystwie Alergologicznym, Polskim Towarzystwie Psychologicznym, Polskim Stowarzyszeniu Terapii przez Sztukę, Polskim Towarzystwie Walki z Mukowiscydozą) i jest powoływana na ekspertów merytorycznych projektów o zasięgu ogólnopolskim, np. „Praktykuj z UMCS. Staże dla studentów Pedagogiki specjalnej”. Pracownicy pełnią również rolę recenzentów w komisjach powołanych do oceny prac doktorskich, postępowaniach habilitacyjnych czy wnioskach o tytuł naukowy. Są autorami raportów wykonywanych w ramach współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i innymi podmiotami. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w indywidualnych charakterystykach każdego pracownika.

Zajęcia dydaktyczne na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie, prowadzą przede wszystkim nauczyciele akademicy będący pracownikami Wydziału. Ich dorobek naukowy mieści się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie Pedagogika lub Psychologia. Oznacza to, że zakres treściowy przedmiotów jest zbieżny z dorobkiem naukowym wykładowców. Istotnymi czynnikami branymi pod uwagę w obsadzie zajęć są: wykształcenie, przygotowanie merytoryczne, doświadczenie zawodowe. Osoby prowadzące zajęcia posiadają kompetencje dydaktyczne także w zakresie wykorzystania metod i technik kształcenia na odległość oraz do realizacji zajęć w języku obcym na Wydziale w ramach programu Erasmus+. Warto podkreślić, że prowadzenie seminariów magisterskich i innych zajęć kształtujących u studentów kompetencje badawcze powierzane jest osobom legitymującym się doświadczeniem badawczym w dyscyplinie Pedagogika. Promotorami prac magisterskich są nauczyciele akademicy ze stopniem doktora habilitowanego. Zdarza się, że promotorem pracy magisterskiej jest nauczyciel ze stopniem doktora, wówczas recenzentem jest samodzielny pracownik naukowy.

Na ocenianym kierunku zatrudniani są także pracownicy z innych Wydziałów i jednostek międzywydziałowych UMCS. Wybrane przedmioty realizują nauczyciele akademicy z Wydziału Filozofii i Socjologii (Filozofia, Socjologia ogólna, Logika) oraz Wydziału Biologii i Biotechnologii (Pierwsza pomoc przedmedyczna). Za zajęcia z wychowania fizycznego odpowiedzialni są pracownicy Centrum Kultury Fizycznej, natomiast języki obce prowadzą lektorzy z **Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych UMCS**. **Znajdujące się w ofercie dydaktycznej wykłady ogólnouniwersyteckie realizują wykładowcy z różnych Wydziałów UMCS.**

Pracownicy realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie, aktywnie angażują się w prowadzenie zajęć poza standardowym programem studiów, np. organizowanie spotkań z naukowcami i osobami z niepełnosprawnością (m.in. osobami ze spektrum autyzmu), wykłady dla słuchaczy Szkoły SuperBabci i SuperDziadka, szkolenia i warsztaty dla nauczycieli szkolnych, warsztaty dla uczniów, instytucji pozaszkolnych. Działania te mają często popularyzatorski charakter i cieszą się dużym zainteresowaniem, o czym świadczy ich cykliczność. Poza tym pracownicy są także powoływani na biegłych sądowych, angażują się w gremia związane ze sztuką filmową oraz pełnią funkcje w instytucjach samorządowych. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w indywidualnych charakterystykach każdego pracownika oraz w kryterium 6.

Cenną praktyką jest **włączanie studentów do pracy badawczej**. Jest to realizowane poprzez udział studentów w Naukowym Koło Pedagogów Specjalnych im. Zofii Sękowskiej „Sięgam poMoc” oraz podczas przygotowywania prac magisterskich. Zaangażowanie i aktywność w pracach koła umożliwia studentom zdobycie wiedzy, umiejętności oraz doświadczeń, które są ważne w prowadzeniu własnych badań.

Polityka kadrowa prowadzona na Wydziale realizowana jest w oparciu o [Statut UMCS](#) oraz rozporządzenia właściwe dla poszczególnych Instytutów. Dziekan Wydziału odpowiedzialny jest za zatrudnianie kadry na stanowiska dydaktyczne, natomiast Dyrektor Instytutu za zatrudnianie kadry na stanowiska badawczo-dydaktyczne i badawcze. W obu przypadkach wniosek [kierowany jest do Rektora](#), obowiązuje droga konkursowa. Pracownicy są zatrudniani zgodnie z obowiązującymi zasadami określonymi w Statucie UMCS, Kodeksie Pracy, Ustawie Prawo o Szkolnictwie Wyższym oraz Ustawie o Stopniach i Tytułach Naukowych.

Każdy pracownik Wydziału **podlega systematycznej ocenie okresowej**, co reguluje [Zarządzenie Rektora UMCS](#). Ocena dokonywana jest na podstawie wypełnionego przez pracownika arkusza oceny oraz oceny bezpośredniego przełożonego w zakresie wykonywania poleceń dotyczących zadań powierzonych nauczycielowi akademickiemu w ramach jednostki, którą kieruje. W ocenie okresowej nauczyciela akademickiego uwzględnia się oceny cząstkowe dotyczące: 1) jego działalności naukowej, jeśli należy do grupy pracowników badawczo-dydaktycznych i badawczych; 2) jego działalności dydaktycznej, jeśli należy do grupy pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych; 3) jego działalności organizacyjnej; 4) przestrzegania przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a także o własności przemysłowej.

Ocenę działalności dydaktycznej przeprowadza się także w oparciu o opinie studentów i doktorantów wyrażone w [ankietach oceny zajęć](#). UMCS umożliwia studentom i doktorantom dokonanie co najmniej raz w roku akademickim oceny danego nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków związanych z kształceniem. Ankieta oceny zajęć studentów i doktorantów jest anonimowa i dobrowolna, udostępniana wszystkim studentom i doktorantom w trakcie trwania sesji egzaminacyjnej i poprawkowej, w formie elektronicznej za pomocą systemu informatycznego. Uzyskane wyniki służą do oceny jakości prowadzonych zajęć, podejmowania inicjatyw naprawczych oraz realizacji polityki kadrowej UMCS. W przypadku niskich ocen (średnia poniżej 3,5) Dziekan przeprowadza rozmowę wyjaśniającą z pracownikiem. Jeśli niskie oceny powtarzają się, to wykładowca nie może prowadzić określonych zajęć. Jednak niskie oceny zdarzają się rzadko. Wyniki ankiet pracowników są dostępne w systemie USOS i są ważnym czynnikiem motywującym do podnoszenia kompetencji dydaktycznych.

Należy podkreślić, że pracownicy Wydziału są bardzo wysoko oceniani przez studentów, co nie uległo także zmianie w okresie kształcenia zdalnego, np. w roku akademickim 2020/21 w semestrze zimowym [średnia ocen pracowników Wydziału wynosiła 5.48](#), na podobnym poziomie utrzymała się [w semestrze letnim – 5.51](#). W roku akademickim 2021/22 [w semestrze zimowym średnia ocen osiągnęła wartość 5.35](#) a w letnim 5.38.

W dokonywanej ocenie działalności dydaktycznej nauczyciela akademickiego uwzględnia się również sprawozdanie z hospitacji, przeprowadzonej przez bezpośredniego przełożonego ocenianego, kierownika jednostki organizacyjnej lub kierownika wewnętrznej jednostki organizacyjnej albo osobę przez nich wyznaczoną, posiadającą stopień co najmniej doktora habilitowanego. [Hospitacja](#) przeprowadzona jest na zasadach określonych na danym Wydziale. Do roku akademickiego 2021/2022 na Wydziale zajęcia były hospitowane dwa razy w każdym roku, [natomiast od bieżącego roku akademickiego hospitacje odbywają się raz](#) w roku.

Polityka kadrowa Wydziału ukierunkowana jest na wszechstronne wspieranie rozwoju naukowego pracowników oraz potencjału dydaktycznego. [Za istotne jej cele przyjęto wspieranie indywidualnej aktywności kadry w następujących obszarach](#): uzyskiwanie tytułów naukowych, wspieranie pracy naukowej, wspieranie pracy dydaktycznej, dystrybucja środków finansowych na podnoszenie jakości kształcenia, wspieranie kompetencji osób obsługujących proces kształcenia. Wymiernym efektem wspomnianej polityki jest **rozwój kadry naukowej**. W latach 2018-2022 2 pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku uzyskało stopień doktora (2019 r.), natomiast 7 stopień doktora habilitowanego (2018 r. – 2; 2019 r. – 3; 2020 r. – 1, 2021r. – 1).

Osobą odpowiedzialną za politykę w zakresie rozwoju naukowego kadry jest Dyrektor Instytutu, natomiast osobą odpowiedzialną za politykę w zakresie działalności dydaktycznej jest Dziekan Wydziału, którzy wspierają i motywują pracowników do podnoszenia kompetencji naukowych i dydaktycznych. Doskonałym narzędziem jest [system nagród JM Rektora UMCS](#). Z regulaminu wynika, że nauczyciel akademicki może otrzymać nagrodę ze względu na osiągnięcia naukowe, artystyczne, dydaktyczne, organizacyjne lub za całokształt dorobku. Nagroda może mieć charakter indywidualny lub zespołowy. Należy podkreślić, że wielu pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku uzyskało nagrody w różnych kategoriach, zarówno indywidualne, jak i zespołowe. Cennym narzędziem jest również [dodatek do wynagrodzenia z tytułu wysokiej aktywności naukowo-badawczej i artystycznej](#).

Podobną rolę jak system nagród JM Rektora UMCS pełnią odznaczenia, które podkreślają rangę i pozycję nauczyciela akademickiego. Za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania kadra Wydziału jest odznaczana [Medalami Komisji Edukacji Narodowej, Medalami Brązowymi i Srebrnymi za Długoletnią Służbę](#).

Warto także w tym miejscu wspomnieć o [dyplomach Homo Didacticus](#), przyznawanych na podstawie oceny zajęć dydaktycznych dokonywanej przez studentów. Otrzymują je pracownicy prowadzący zajęcia na bardzo wysokim poziomie. Wyróżnienia te są przyznawane od 2022 roku. Wśród nagrodzonych są także osoby realizujące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, pięcioletnie studia magisterskie (2 osoby).

Kolejnym narzędziem służącym do motywowania i wspierania pracowników w zakresie ich kompetencji naukowych i dydaktycznych są Inspiracje Metodologiczne, organizowane na Wydziale od 2019 roku. Zajęcia w formie wykładów i warsztatów, prowadzone przez badaczy z innych ośrodków akademickich (m.in. dr hab. Oleg Gorbaniuk, prof. KUL; dr hab. Hanna Kędzierska, prof. UWM), poszerzają wiedzę kadry i jej umiejętności badawcze.

Również w 2019 roku zostały zainicjowane wykłady z cyklu „Czwartki Badawcze”, niezwykle inspirujące w kontekście własnej aktywności naukowej pracowników. Cieszą się one dużym zainteresowaniem kadry. Prelegentami są badacze z różnych ośrodków naukowych w Polsce oraz przedstawiciele uniwersytetów zagranicznych (m.in. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, prof. UAM; dr hab. Hanna Kędzierska, prof. UWM; prof. dr hab. Hana Cervinkova, Instytut Antropologii, Maynooth University, Irlandia; dr hab. Violetta Kopińska, prof. UM; dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik, prof. UAM; prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak, prof. UW).

Wspieranie i motywowanie kadry realizowane jest również podczas organizowanego w Instytucie Pedagogiki od 2020 roku [Festiwalu Badawczego Katedr](#). Uczestnicząc w tym wydarzeniu pracownicy mogą poznać tematykę badawczą poszczególnych Katedr, indywidualne osiągnięcia badawcze i dydaktyczne.

Należy także wspomnieć o wspierającej i motywacyjnej roli comiesięcznych zebrań Katedr oraz indywidualnych i grupowych spotkań z Dyrektorem Instytutu. Można na nich omówić problemy, jakie związane są z prowadzoną działalnością naukową, dydaktyczną i organizacyjną. Ważną rolę pełni także przygotowywany przez pracowników naukowo-badawczych plan rozwoju naukowego, obowiązujący w danym roku akademickim.

Wskazane narzędzia służące do motywowania i wspierania pracowników zapewniają ich systematyczny rozwój w zakresie kompetencji naukowych i dydaktycznych.

W **sprawach konfliktowych i spornych** pracownicy uzyskują wsparcie Rzecznika Praw Akademickich czy Akademickiego Centrum Mediacji. Ponadto na UMCS wdrażany jest Plan Równości Płci.

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku spełniają wymagania wynikające z art. 68, ust. 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku. Ponadto reguły doboru pracowników są zgodne ze **Standardami kształcenia przygotowującymi do wykonywania zawodu nauczyciela**. Kształcenie służące realizacji efektów uczenia się jest realizowane przez nauczycieli akademickich posiadających kompetencje zawodowe oraz doświadczenie w zakresie właściwym dla prowadzonych zajęć. W kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela w ramach przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, przygotowania merytorycznego biorą udział osoby prowadzące badania naukowe w dyscyplinie naukowej Pedagogika lub Psychologia.

Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

L.p.	Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Studenci kierunku Pedagogika Specjalna na Wydziale mają do dyspozycji nowe **obiekty w Kampusie Zachodnim** przy ul. Głębokiej 45 i 43, w pobliżu miasteczka akademickiego. Kompleks składa się z 3 części: część A zajmuje Wydział Politologii i Dziennikarstwa, część B Instytut Psychologii, a część C Instytut Pedagogiki. Budynki Wydziału ze względu na ich bliską odległość, umożliwiają studentom kierunku Pedagogika Specjalna korzystanie ze wspólnej infrastruktury dydaktycznej. Zajęcia planowane są w obydwu obiektach w zależności od potrzeb i specyfiki przedmiotu. Studenci mają do dyspozycji przestronne miejsca odpoczynku (kanapy, fotele) umiejscowione na terenie budynków.

W Instytucie Pedagogiki (budynek C) odbywa się większość zajęć studentów kierunku Pedagogika Specjalna. Budynek ma 5 kondygnacji i zajmuje 26 880 m³, a jego

powierzchnia użytkowa to 6 246,21 m². Znajdują się tu: lobby z przeszkleniem w dachu, szatnia, portiernia, dwie aule dydaktyczne oraz biblioteka i barek. W budynku znajdują się też biura administracji, dziekanaty oraz Sala Rady Instytutu, Izba Pamięci Wydziału. Na kolejnych kondygnacjach mieszczą się sale dydaktyczne oraz pokoje pracowników. Na każdym piętrze znajdują się toalety, w tym osobne dla osób z niepełnosprawnościami. W budynku C znajdują się ponadto: pracownia terapeutyczna, laboratorium badawczo-dydaktyczne składające się z 4 pomieszczeń, z lustrem weneckim, kamerą, mikrofonami, pomieszczeniem do zajęć ze studentami oraz gabinet pomocy psychologicznej. Swoje pomieszczenia mają tu również studenckie koła naukowe i lektorzy. Pokoje, sale i aule wyposażone są w klimatyzację sterowaną indywidualnie i wentylację sterowaną centralnie z systemu BMS (automatyki zarządzania budynkiem). Komunikacja oraz kształcenie na odległość odbywa się z każdego gabinetu i wszystkich pomieszczeń dydaktycznych. Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają ze **specjalistycznych sal dydaktycznych**, m.in., Pracowni Rozwoju Zasobów Ludzkich, sali teatralnej, pracowni plastycznej, sali muzycznej, pracowni fotograficznej i pracowni tanecznej, które posiadają odpowiednie warunki i profesjonalne wyposażenie, m.in. w pomoce dydaktyczne, sprzyjające realizacji przez studentów zadań wynikających z programu studiów. Studenci kierunku Pedagogika specjalna mogą korzystać z zasobów [Laboratorium Badań nad Neuroedukacją](#) zlokalizowanego w budynku Instytutu Pedagogiki. Laboratorium obejmuje trzy pomieszczenia: salę seminaryjną z dostępem do tablicy multimedialnej, testów psychologiczno-pedagogicznych, dwóch stanowisk komputerowych, pokój przystosowany do badań psychologiczno-pedagogicznych oraz pokój przystosowany do badań neuroobrazowych (wyciszony i zaciemniony). Wszystkie pomieszczenia wyposażone są w lustra weneckie. Laboratorium dysponuje nowoczesnym wyposażeniem.

Baza badawczo-dydaktyczna Instytutu umożliwi studentom pedagogiki specjalnej rozwijanie ich potencjału naukowego i zainteresowań.

Budynek B zajmowany przez **Instytut Psychologii** posiada 2763,3 m² powierzchni użytkowej. Znajdują się w nim: portiernia, szatnia, biblioteka i czytelnia, 2 pomieszczenia pracy cichej dla studentów oraz lokal przeznaczony na kafenię. Budynek posiada 16 sal dydaktycznych (w tym pracownia komputerowa i aula). Aula ma powierzchnię 269,7 m². Średnia powierzchnia sali ćwiczeniowej wynosi ok. 69 m². W budynku zlokalizowany jest również pokój terapeutyczny, pracownia testów i wypożyczalnia testów, laboratorium badawczo-dydaktyczne składające się z 4 pomieszczeń, z lustrem weneckim, kamerą, mikrofonami, pomieszczeniem do zajęć ze studentami, Akademickie Centrum Wsparcia, gabinet pomocy psychologicznej. Swoją siedzibę mają tu też studenckie koła naukowe i lektorzy. W budynku zastosowane są rozwiązania grupy Harman Professional Solutions, które umożliwiają wykładowcom łatwe i bezproblemowe użytkowanie multimediiów w każdym z pomieszczeń dydaktycznych. Każda sala dydaktyczna ma automatyczny system klimatyzacji i rolet. Sale dydaktyczne w części B oraz aula mają urządzenia służące do streamingu. We wszystkich salach przewidziano miejsca dla osób z niepełnosprawnościami.

Sale te pozwalają na korzystanie z dodatkowego wyposażenia, które zostało zakupione z funduszy studiów podyplomowych i obecnie obejmuje: testy do diagnozy rozwoju dzieci, Dziecięca Skala Rozwojowa i Test Sortowania Kart a także programy komputerowe: Spektrum Autyzmu Pro i Logopedia Pro – pakiet Platinum oraz pomoce

tyflotechniczne, DraftsMan – the tactile Drawing Board, brajlowska maszyna do pisania Jot-a-Dot i ręczna lupa elektroniczna Luna 6.

Wokół obiektów wykonano infrastrukturę zewnętrzną w postaci dróg dojazdowych wraz z miejscami parkingowymi dla samochodów, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Wokół budynków rozmieszczone są miejsca postojowe dla rowerów.

Budynki oraz ich otoczenie pod względem rozwiązań technicznych i funkcjonalnych są przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i w całości dla nich dostępne. Wejścia do budynków znajdują się w poziomie terenu lub różnica wysokości jest możliwa do pokonania za pomocą nachylenia stref wejściowych. Od strony parkingów dostęp do budynków zapewnia rampa o spadku 5,9%. W każdym budynku znajdują się dwie windy, które umożliwiają dostęp na wyższe kondygnacje. Budynki Wydziału wyposażone są w toalety dla osób z niepełnosprawnościami z instalacją przyzywową, a wszystkie przejścia i drzwi mają odpowiednią szerokość do poruszania się na wózkach. Wszystkie wprowadzone systemy umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami mobilność osobistą oraz jak największą samodzielność. Obiekty zostały zaprojektowane tak, by korzystały one w pełni z infrastruktury, kształcąc się i rozwijając swoje talenty, kreatywność, a także umiejętności umysłowe i fizyczne. Budynki zostały zaprojektowane, zgodnie z zapisami art. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. Inne udogodnienia w budynku to: szerokie korytarze; windy z komunikatami głosowymi oraz oznaczeniami w alfabecie Braille'a; tabliczki informacyjne z oznaczeniami w alfabecie Braille'a; reliefowe mapy kampusu.

Aktualnie jest przygotowywany system dodatkowego oznakowania budynku Instytutu Psychologii na podstawie raportu wykonanego przez pracowników Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego UMCS, którzy pracowali w obiekcie na przełomie 2021 i 2022 r. Nad zapewnieniem właściwych standardów pracy i studiowania osobom ze zróżnicowanymi potrzebami czuwa **Wydziałowy Zespół ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami**. Zespół podejmuje kolejne działania mające na celu stałe podnoszenie standardów dostępności budynków Wydziału oraz jego strony internetowej oraz podnoszenie jakości kształcenia studentów ze SPE. **Studenci słabowidzący i niewidomi** korzystają ze stanowisk komputerowych ze specjalistycznym sprzętem i oprogramowaniem. Stanowiska znajdują się w: Bibliotece Głównej UMCS, w Oddziale Informacji Naukowej (ul. Radziszewskiego 11, I piętro) - wyposażenie: stanowiska komputerowe z oprogramowaniem JAWS, SuperNova (powiększanie tekstu, sterowanie kolorem, kontrastem, jasnością, czytanie i literowanie dowolnego tekstu z ekranu, szybka i funkcjonalna obsługa brajla), syntezytor mowy IVONA, klawiatura komputerowa z nakładką, klawiatura powiększona, trackball.

Wychodząc naprzeciw potrzebom **studentów niesłyszących**, Wydział we współpracy z Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów oferuje możliwość korzystania z usługi tłumacza PJM online. Dziekanat Wydziału dysponuje zestawem do obsługi tłumacza języka migowego online, który składa się z laptopa, słuchawek z mikrofonem oraz kamerki internetowej. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że studenci z niepełnosprawnością w obszarze narządu słuchu korzystają z nowych udogodnień sprzętowych. Portiernia, pomieszczenia dziekanatu i bibliotek wyposażone są w tzw. pętle indukcyjne.

Studenci i doktoranci z dysfunkcją narządu wzroku lub z niepełnosprawnością uniemożliwiającą lub znacznie utrudniającą dostęp do materiałów w wersji tradycyjnej, korzystają z **Akademickiej Biblioteki Cyfrowej**, która umożliwia pobieranie pełnych wersji książek i podręczników akademickich ze wszystkich dziedzin w formatach odczytywanych przez programy udźwiękawiające. Do końca września 2022 roku UMCS realizował **projekt „Dostępny UMCS”**, współfinansowany ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Celem głównym projektu było zwiększenie dostępności edukacyjnej UMCS skierowanej do osób z niepełnosprawnościami poprzez wdrożenie rozwiązań niwelujących zidentyfikowane bariery w zakresie dostępności strukturalnej, architektonicznej, technologicznej, proceduralnej i wsparcia edukacyjnego oraz podniesienie świadomości niepełnosprawności i kompetencji u co najmniej 64 pracowników uczelni w zakresie świadczenia wysokiej jakości obsługi i dydaktyki dla osób z niepełnosprawnościami. Obydwa budynki, tj. budynek Instytutu Pedagogiki i budynek Instytutu Psychologii, wyposażone są w **infrastrukturę sieciową** (wi-fi oraz stacjonarną), która umożliwia korzystanie z Internetu zarówno pracownikom, jak i studentom w ramach usługi EduRoM. Kadra wykorzystuje urządzenia zakupione przez jednostkę oraz w ramach programów centralnych, natomiast studenci korzystają z urządzeń własnych oraz wykorzystywanych w przewidzianych programach studiów zajęciach informatycznych komputerów w pracowni komputerowej. W pracowni komputerowej w Instytucie Pedagogiki znajduje się 18, a w Instytucie Psychologii 20 stanowisk komputerowych z pakietem Office, IBM SPSS Statistics i stałym dostępem do Internetu.

Pracownicy oraz studenci dysponują prawem do korzystania z oprogramowania IBM SPSS w wersji 26.00 (PS IMAGO PRO 6) dostarczonego przez firmę Predictive Solutions Sp. z o.o. Zainteresowani otrzymują licencję na początku października każdego roku. Dystrybucja oprogramowania odbywa się m.in. za pomocą usługi OneDrive – wersje instalacyjne oprogramowania dostępne są po uprzednim zalogowaniu się na uniwersyteckie konto Microsoft Office 365.

Studenci mają zapewnione **kształcenie zdalne poprzez platformę online Wirtualny Kampus oraz** dodatkowo komercyjny moduł Microsoft Corporation – Teams. W ramach Wirtualnego Kampusu wykorzystywana jest platforma MOODLE do wspomagania tradycyjnego kształcenia studentów pedagogiki poprzez zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Na platformie prowadzone są zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, zapewniające synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami i osobami prowadzącymi zajęcia. Wirtualny Kampus umożliwia kompleksowe realizowanie zajęć w formule e-learning. W takim przypadku na platformie odbywa się cały proces dydaktyczny: udostępniane są wszystkie materiały dydaktyczne opracowane w formie elektronicznej, prowadzone są zajęcia oraz organizowane zaliczenia. Możliwe są także inne warianty, np. kiedy część zajęć przybiera formę zdalną, pozostała zaś zachowuje formę tradycyjną – mamy wtedy do czynienia z tzw. systemem mieszanym (blended learning), wykorzystywanym na kierunku.

Stosowane jest także inne rozwiązanie, w którym na platformie udostępniane są jedynie materiały dydaktyczne, a zajęcia i zaliczenia odbywają się w formie tradycyjnej. W latach 2020-2022 na Wirtualnym Kampusie Wydziału założono łącznie **6034 kursów** (dane na dzień 28.08.2022).

Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają z infrastruktury UMCS. **Poza obiektami Wydziału zajęcia odbywają się w [Centrum Kultury Fizycznej UMCS](#)**, które mieści się przy ul. Langiewicza 22 w Lublinie. Ta międzywydziałowa jednostka organizacyjna i dydaktyczna świadczy usługi w dziedzinie kultury fizycznej dla potrzeb studentów różnych wydziałów UMCS. Do zadań jednostki należy prowadzenie zajęć dydaktycznych wychowania fizycznego oraz zajęć treningowych. Wychodząc naprzeciw potrzebom studentów, jednostka współorganizuje różne imprezy sportowe i rekreacyjne, np.: Bieg o Puchar JM Rektora UMCS, Międzywydziałowe Mistrzostwa UMCS w piłce nożnej, Drzwi Otwarte UMCS, Kozienalia na Sportowo, zawody sportowe dla osób z niepełnosprawnościami. W ramach działalności prozdrowotnej pracownicy CKF prowadzą zajęcia z gimnastyki korekcyjnej i leczniczej dla studentów z dysfunkcją aparatu ruchowego oraz zajęcia sportowe dla pracowników UMCS.

Studenci odbywają **praktyki zawodowe** zgodnie z programem studiów w instytucjach edukacyjnych, pozaszkolnych oraz systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Rodzaj placówki jest uzależniony od specjalności oraz rodzaju praktyki, aby zapewnić osiągnięcie efektów uczenia się przyporządkowanych danej praktyce. Opiekun praktyk przed rozpoczęciem praktyki weryfikuje (przeglądając strony internetowe placówek) czy infrastruktura i wyposażenie placówki umożliwia realizację programu praktyk. Natomiast po odbyciu praktyk mają miejsce rozmowy opiekunów ze studentami na temat ich oceny infrastruktury tych placówek. Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają z zasobów Biblioteki Instytutu Pedagogiki, Biblioteki Instytutu Psychologii oraz Biblioteki Głównej. Zasoby tych bibliotek zapewniają studentom kierunku Pedagogika specjalna dostęp do literatury zalecanej w sylabusach przedmiotów realizowanych na studiach.

Księgozbiór Biblioteki Instytutu Pedagogiki obejmuje podstawowe i uzupełniające pozycje z zakresu pedagogiki i psychologii. Biblioteka ta jest jedną z największych bibliotek specjalistycznych UMCS. W swoich zbiorach posiada ok. 42 500 vol. książek i ponad 3400 vol. czasopism. W nowoczesnej czytelnicy do dyspozycji studentów, w tym kierunku Pedagogika specjalna, jest 6 komputerów z dostępem do Internetu, baz danych, czasopism elektronicznych oraz ebook'ów w sieci BG UMCS. Wydzielone, przeszklone pomieszczenie z 2 stanowiskami komputerowymi, służy studentom do nauki indywidualnej lub grupowej.

Literatura przedmiotowa jest uzupełniana na bieżąco, zgodnie z profilem i programem studiów oraz potrzebami studentów, którzy, obok pracowników, **mogą zgłaszać propozycje tytułów do zakupu przez bibliotekę**. W czytelnicy wydziałowych bibliotek ([Biblioteki Instytutu Pedagogiki](#) i [Instytutu Psychologii](#)) znajdują się komputery z dostępem do internetu oraz pomieszczenia do cichej nauki.

Do udostępniania książek wykorzystywany jest system biblioteczny Virtua. Od grudnia 2022 roku wdrożony został nowoczesny, działający w chmurze system **Alma**, który współpracuje z wyszukiwarką zasobów **Primo**. Są to najlepsze narzędzia, które wykorzystują największe biblioteki na świecie. W Polsce system ALMA użytkują już z powodzeniem: Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Wojewódzkie Biblioteki Publiczne w Lublinie i w Kielcach. System połączony jest z dużymi bibliotekami akademickimi i naukowymi oraz z dużą grupą bibliotek publicznych z województw: lubelskiego, łódzkiego i świętokrzyskiego. Wszystkie biblioteki podejmują pracę w jednym środowisku katalogowym, dzięki czemu ich czytelnicy otrzymują jak najszybszy dostęp do szybkiej i

ujednocionej informacji o zbiorach bibliotecznych zlokalizowanych na terenie całej Polski. Tym samym każdy z czytelników posiada dostęp do połączonych katalogów Biblioteki Narodowej – bazy zawierającej ponad 25 mln jednostek zbiorów. Katalog online PRIMO umożliwia szybkie i proste wyszukiwanie zbiorów dostępnych w bibliotece UMCS i w bibliotekach zlokalizowanych na terenie całej Polski.

Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają również z [Biblioteki Głównej](#) mieszczącej się w kampusie głównym miasteczka akademickiego UMCS.

Strona internetowa Biblioteki Głównej UMCS umożliwia dostęp do: multiwyszukiwarki, katalogu biblioteki, czytelni online, biblioteki cyfrowej, zasobów cyfrowych, katalogów kartkowych, bibliografii oraz baz testowych. Za pośrednictwem zasobów elektronicznych Biblioteki Głównej UMCS studenci mają dostęp do e-podręczników.

Studenci Pedagogiki mają też [zdalny dostęp do e-zasobów i portali otwartej nauki o zasięgu międzynarodowym](#) zgodnie z polityką otwartego dostępu realizowaną przez UMCS.

Ponadto pracownicy i studenci **samodzielnie kształtują księgozbiór biblioteczny** za pomocą elektronicznego formularza: [Propozycje zakupu książek](#), na którym składają propozycje zakupu tytułów w zakresie literatury dydaktycznej i naukowej brakujących w zbiorach biblioteki wydziałowej. Usługa kształtowania księgozbioru naukowego i dydaktycznego rozszerzona jest również o składanie zamówień w zakresie e-książek dostępnych w portalu IBUK libra PWN przez przesłanie do Biblioteki UMCS elektronicznego formularza propozycji zakupu wybranego tytułu.

Pracownicy i studenci bezpośrednio wpływają na kształtowanie oferty systemu biblioteczno-informacyjnego w zakresie elektronicznej literatury zagranicznej poprzez uruchomioną przez Bibliotekę UMCS usługę [Zakup decyzją Czytelnika – e-Book Collection](#).

Sprzęt i wyposażenie dostępne dla studentów i pracowników podlega ciągłemu monitoringowi technicznemu przez pracowników do tego wyznaczonych. Każdy z użytkowników ma możliwość zgłaszania usterek, również poprzez linki odnoszące do formularza kontaktowego na Wydziale. Użytkownicy korzystają z dwóch rodzajów formularzy do zgłaszania awarii:

[Zgłoszenia awarii sprzętu komputerowego](#)

[Zgłoszenie usterek technicznych w budynku Wydziału.](#)

Cyklicznie realizowane są [ankiety wśród studentów](#) i pracowników na temat potrzeb dydaktycznych i lokalowych.

Infrastruktura Wydziału oraz placówek systemu oświaty, w których studenci kierunku Pedagogika specjalna odbywają praktyki zawodowe pozwalają na osiągnięcie efektów uczenia się określonych w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Jednym z ważnych celów powiązanych z jakością kształcenia na UMCS jest poszerzanie obszaru współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Wszelkie działania podejmowane w tym zakresie wpisują się w [Strategię Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej przyjętą Uchwałą Senatu Nr XXIV – 25.6/19](#) oraz [Strategię rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS](#). Na poziomie Wydziału uszczegółowionym ich dokumentem jest [Regulamin współpracy Wydziału Pedagogiki i Psychologii z interesariuszami zewnętrznymi](#). Bezpośrednio za współpracę na UMCS odpowiada **Rektor UMCS oraz Prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką, natomiast na Wydziale: Dziekan Wydziału, Prodziekan ds. jakości kształcenia oraz pełnomocnik Dziekana ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym**, który koordynuje podejmowane działania. Na Wydziale funkcjonuje [Wydziałowy Zespół ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym](#) składający się z przedstawicieli Katedr. Dzięki staraniom członków Zespołu oraz pełnomocnika – Koordynatora Zespołu, współpraca z partnerami przebiega efektywnie.

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym stanowi ważny czynnik ściśle powiązany z jakością kształcenia na Wydziale. Dlatego podejmowane są stałe działania na rzecz zwiększania zasobów Wydziału w postaci współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, którzy mają realny wpływ na proces konstruowania, realizacji i doskonalenia programu studiów oraz rozwój kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie. Współpraca ta przebiega w dwóch płaszczyznach: nieformalnej opartej na ustnej umowie między Wydziałem a partnerami na realizację konkretnych – stosunkowo niewielkich działań oraz formalnej – na podstawie zawartych umów lub porozumień w formie pisemnej – w przypadku współpracy długoterminowej, dotyczącej podejmowania ważnych działań. [Wykaz formalnych interesariuszy aktualnie obejmuje 61 placówek i instytucji](#). W latach akademickich 2018/19-2021/22 na Wydziale podpisano 55 porozumień/umów o współpracy, w tym w roku 2019 – 3, 2020 – 3, 2021 – 14, 2022 – 30, 2023 – 5. Podjęto rozmowy inicjujące współpracę formalną z kolejnymi Partnerami w roku 2022/23. Warto podkreślić, że **wśród interesariuszy zewnętrznych znajdują się m.in. absolwenci Wydziału**, którzy znają jego specyfikę, co umożliwia uzyskanie cennych wskazówek dotyczących kształcenia na kierunku Pedagogika Specjalna w kontekście potrzeb rynku pracy (np. w Szkole Podstawowej nr 3 w Lublinie, Niepublicznym Przedszkolu „Promyczki” w Lublinie oraz Niepublicznej Szkole Podstawowej „Skrzydła” w Lublinie pracują nauczyciele, którzy ukończyli studia na naszym Wydziale, natomiast w Specjalnym

Ośrodka Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Lublinie i Poradni Dla Osób z Autyzmem pracują pedagodzy, terapeuci, którzy ukończyli studia na Wydziale, w ramach kierunku Pedagogika specjalna). **Współpraca podjęta jest z:** samorządami i jednostkami administracji rządowej (np. Ministerstwem Sprawiedliwości, Urzędem Miasta Lublin, Lubelskim Urzędem Wojewódzkim), instytucjami oświatowymi (szkoły i przedszkola ogólnodostępne, integracyjne i specjalne, ośrodki szkolno-wychowawcze, bursy i internaty), instytucjami pozarządowymi (stowarzyszenia, fundacje – m.in. Fundacja ALPHA, Stowarzyszenie Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego „Wodnik Szuwarek” w Firleju, Stowarzyszenie „Jesteśmy wśród Was” działające przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Lublinie, Stowarzyszenie „Mówić bez Słów” – ISAAC Polska), instytucjami kulturalnym, czy przedstawicielami sektora biznesowego (np. IKEA, SKEDNE, DXC Technology). Poza tym współpraca inicjowana jest z poziomu Uniwersytetu, dzięki czemu Wydział podejmuje współpracę z ponad 60 [Szkołami Partnerskimi](#). Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym usprawniona jest dzięki kontaktom z mediami. Chodzi przede wszystkim o inicjowanie nowych wspólnych działań. W [bazie ekspertów do kontaktów z mediami](#) znajduje się obecnie 11 pracowników Wydziału. W latach trwania obostrzeń pandemicznych w zdecydowanej większości współpraca przebiegała zdalnie. Możliwe do przeprowadzenia działania, np. seminaria, szkolenia, spotkania odbywały się zazwyczaj na Wirtualnym Kampusie UMCS lub Teams.

Ponadto należy podkreślić, że **Partnerzy wchodzą w skład jednostek organizacyjnych Wydziału:**

- [Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia](#) (określanie polityki jakości kształcenia i dostosowanie jej do misji oraz strategii rozwoju Wydziału, wypracowanie sylwetki absolwenta Wydziału; współtworzenie procedury zapewniania jakości kształcenia na Wydziale; uczestniczenie w ewaluacji procesu kształcenia i jego obsługi; monitorowanie procesu kształcenia; oraz formułowanie zaleceń w zakresie doskonalenia jakości kształcenia)
- [Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika Specjalna](#) (współtworzenie programu kształcenia, uczestnictwo w ewaluacji efektów uczenia się, opiniowanie zmian w kierunkowych efektach uczenia się).

Partnerzy uczestniczą także w pracach komisji konkursowej [„Złote Indeksy Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS”](#) (Ogólnopolski konkurs zorganizowany został z myślą o podniesieniu jakości kształcenia na Wydziale).

Współpraca Wydziału z interesariuszami zewnętrznymi obejmuje kilka ważnych obszarów:

1. Zgłaszanie pomysłów unowocześnienia i doskonalenia oferty kształcenia na Wydziale (na spotkaniach Zespołów programowego, w ankietach ewaluacyjnych, [na corocznym spotkaniu członków Zespołu z interesariuszami](#). Sugestie interesariuszy były uwzględniane w programach poszczególnych przedmiotów specjalnościowych na kierunku Pedagogika specjalna
2. Opiniowanie programów kształcenia, w tym efektów uczenia się, szczególnie na nowo tworzonych kierunkach i specjalnościach oraz w modyfikowanych dokumentach kierunku Pedagogika specjalna (zostały one opisane w kryterium 10)
3. Organizowanie zajęć dydaktycznych dla studentów w siedzibach interesariuszy zewnętrznych (np. zajęcia z przedmiotu „Diagnoza kliniczna i nozologiczna

spektrum autyzmu” są realizowane na terenie Fundacji Alpha w Centrum Terapii Autyzmu Alpha, Dom Pomocy Społecznej w Matczynie (coroczne wizyty i obserwacje oraz uczestnictwo w organizowanych w placówce zajęciach), obserwacja zajęć w ramach przedmiotu „Niepełnosprawność złożona” w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych im. Profesor Zofii Sękowskiej w Lublinie

4. [Realizację praktyk studenckich](#) u interesariuszy zewnętrznych.

Nad przebiegiem współpracy w ramach praktyk studenckich czuwa bezpośrednio opiekun praktyki. Opiekun praktyki m.in. ustala program praktyki i sprawdza jakość usług świadczonych przez praktykodawcę, kontaktuje się z praktykodawcą, przygotowuje studenta do odbycia praktyki pod względem dydaktycznym i organizacyjnym, weryfikuje wybranego praktykodawcę pod kątem zgodności z kierunkiem studiów oraz założonymi do osiągnięcia efektami uczenia się; sprawuje nadzór dydaktyczno-wychowawczy nad przebiegiem praktyk; monitoruje działania realizowane podczas praktyki, np. przez kontakt telefoniczny, mailowy; omawia ze studentem odbytą praktykę i dokonuje jej oceny na podstawie wymaganej w programie danej praktyki [dokumentacji](#) potwierdzającej osiągnięcie założonych efektów uczenia się, wypełnionego przez praktykodawcę zaświadczenia oraz opinii i oceny o praktykancie. Opiekun praktyki składa sprawozdanie z realizacji praktyki Wydziałowemu Koordynatorowi ds. Praktyk, który omawia je z opiekunem praktyki. Wnioski przekazuje Dziekanowi Wydziału.

W ramach jednolitych studiów magisterskich na kierunku Pedagogika specjalna w zakresie współpracy **studenci mieli możliwość realizowania praktyk w następujących placówkach:**

– na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu** – m.in. w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Lublinie, Szkole Podstawowej Specjalnej nr 26 im. Janusza Korczaka w Lublinie, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych im. Profesor Zofii Sękowskiej w Lublinie, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Henryka Sienkiewicza w Świdniku, Poradni dla Osób z Autyzmem w Lublinie

– na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna** – m.in. w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niestyszącej i Słabosłyszącej im. Jana Pawła II w Lublinie, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych im. Profesor Zofii Sękowskiej w Lublinie

5. **Realizację zadań dydaktycznych na kierunku Pedagogika specjalna przez przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych** – prowadzone przedmioty w poszczególnych latach:

– na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – Bożena Kuśmierzak (2021/22-nadal) – Język migowy i metodyka nauczania

6. **Organizowanie wizyt, spotkań z udziałem studentów i pracowników Wydziału u interesariuszy zewnętrznych:** wizyty w Domu Pomocy Społecznej w Matczynie, w

Fudacji ALPHA i Poradni dla Osób z Autyzmem, uczestnictwo Studentów w spotkaniu sieciującym [PFRON](#)

7. **Przygotowywanie ekspertyz i opinii specjalistycznych** – ekspertyzy i raporty przyczyniające się do adaptacji narzędzi do potrzeb dzieci ze SPE (Specjalne Potrzeby Edukacyjne) i niepełnosprawnościami: [Projekt IBE „Opracowanie i upowszechnienie narzędzi diagnostycznych do oceny zdolności poznawczych dzieci i młodzieży”](#)
8. **Organizowanie wydarzeń dydaktycznych we współpracy i przy udziale interesariuszy:**
 - [Panel „Samorzecznictwo \(self-adwokatura\) – inspiracje i wyzwania”](#), panel zrealizowany w ramach projektu „Dostępny UMCS” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego we współpracy z Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego UMCS – 24.05.2022 r.
 - [Międzynarodowe E- Sympozjum „Kreowanie Kultury Dostępności w Edukacji z Półwieczem Lubelskiej Szkoły Pedagogiki Specjalnej w Tle ”](#), 7.03.2022, platforma Teams
9. **Realizację badań naukowych przez pracowników we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym**, których wyniki wykorzystywane są podczas zajęć dydaktycznych ze studentami i stanowią treści kształcenia w programie studiów, np.
 - [Badania w ramach grantu przedwdrożeniowego](#), w efekcie którego we współpracy z firmami przygotowywany jest produkt – aplikacja diagnostyczna, z której będą korzystać studenci podczas zajęć
 - Projekt „Modelu pracy zespołu do spraw przygotowania osoby z niepełnosprawnością intelektualną w placówkach edukacji do zatrudnienia na otwartym rynku pracy” w ramach projektu „Mikro innowacje – makro korzyści” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego (we współpracy z członkami Stowarzyszenia „Wodnik Szuwarek”). Projekt realizowany był w latach 2018/2019. Jego celem było przygotowanie osoby z niepełnosprawnością intelektualną do odnalezienia się na rynku pracy. W projekcie tym zaproponowano stworzenie mechanizmów przejścia osób z niepełnosprawnością intelektualną z etapu edukacji na rynek pracy, na indywidualnie dobrane stanowiska pracy przy wsparciu instruktora „cienia”.
 - Projekt badawczo-szkoleniowy (Nic o nas bez nas. W stronę niezależnego życia) rozpoczęty w lutym 2022r. we współpracy z Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Koło w Lublinie
 - [Projekt „Edukacja włączająca bez granic – Polska – Norwegia”](#)- projekt był realizowany od 1.03.2022 do 30.06.2022 r.
 - [Projekt NCBiR i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie pn. „Uniwersalność +” – zadanie: Realizacja zajęć z „Projektowania uniwersalnego”](#) na Wydziale Pedagogiki i Psychologii (marzec 2021-czerwiec 2023)
 - W odpowiedzi na zapotrzebowanie zgłoszone przez Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie w oparciu o zawarte w dniu 5.05.2022 roku [Porozumienie o współpracy między Wydziałem Pedagogiki i Psychologii UMCS a Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Lublinie](#) działania, które obejmować będą realizację przedsięwzięć o charakterze badawczo – naukowym, w tym mających na

celu opracowywanie rozwiązań metodycznych w podejmowanej przez funkcjonariuszy Służby Więziennej w pracy resocjalizacyjnej z osadzonymi o różnych rodzajach niepełnosprawności; przedsięwzięcia o charakterze szkoleniowym dla funkcjonariuszy i pracowników jednostek organizacyjnych okręgu lubelskiego w zakresie prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych wobec skazanych z cechami niepełnosprawności; przedsięwzięcia o charakterze informacyjno-edukacyjnym dla funkcjonariuszy i pracowników Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie oraz podległych jednostek w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

– Badania nastawienia wobec edukacji włączającej prowadzone w ramach działań [SCWEW](#)

10. Realizację badań w instytucjach otoczenia zewnętrznego w celu przygotowania prac dyplomowych

11. Realizację różnorodnych działań przez koła naukowe:

Na Wydziale działają: [Rada Wydziałowa Samorządu Studentów WPiP](#) oraz [6 kół naukowych](#), które podejmują liczne aktywności we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym pod opieką naukową pracowników Wydziału. Opiekunowie nadzorują przebieg współpracy i monitorują ją na bieżąco. Raz w roku przedstawiają na Kolegium Dziekańskim sprawozdania ze współpracy, co umożliwia jej doskonalenie, wprowadzania zmian np. w metodach kształcenia studentów.

– [Naukowe Koło Pedagogów Specjalnych](#) – np. [prowadzenie Instagrama Koła](#), [prowadzenie fanpagu na portalu społecznościowym Facebook](#), uczestnictwo członków Koła w kursie organizowanym przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną, cykliczne zajęcia o charakterze arteterapeutycznym organizowane [dla pensjonariuszy Domu Pomocy Społecznej w Matczynie](#), [seminaria z udziałem interesariuszy](#) (w czasie pandemii w formie online)

12. Prowadzenie warsztatów i szkoleń z listy „[Warsztaty dla szkół i instytucji współpracujących](#)” oraz spoza listy, zgodnie z potrzebami partnerów:

– Prowadzenie konsultacji dla rodziców dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, prowadzenie warsztatów na temat radzenia sobie z emocjami w grupach dzieci 5- i 6-letnich, doradztwo psychologiczne – wsparcie rodziców i nauczycieli dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, Przedszkole nr 5 w Lublinie, Al. Raławickie 42 b, dr Małgorzata Brodacka

– Szkolenia dla funkcjonariuszy i pracowników jednostek organizacyjnych okręgu lubelskiego w zakresie prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych wobec skazanych z cechami niepełnosprawności, przedsięwzięć o charakterze informacyjno-edukacyjnym dla funkcjonariuszy i pracowników Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie oraz podległych jednostek w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami., Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie (od maja 2022), dr Dorota Chimicz

– Superwizje pracy nauczycieli z zachowaniami trudnymi osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, SCWEW (Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą) w Świdniku – [warsztaty dla Wizytatorów Kuratorium Oświaty](#), [spotkania szkoleniowo – konsultacyjne dla dyrektorów szkół specjalnych województwa lubelskiego oraz przedstawicieli środowiska zewnętrznego](#), dr hab.

Anna Prokopiak

- Konsultacje i szkolenia, SCWEW, „Ocenianie uczniów w klasie zróżnicowanej”, „Praca z uczniem z niepełnosprawnością sprzężoną oraz przejawiającym zachowania opozycyjno-buntownicze”, dr hab. Anna Prokopiak
- Konsultacje szkoleniowe, ORE, „Jak wspierać nauczycieli w procesie optymalizacji procesu edukacyjnego”, dr hab. Anna Prokopiak
- Szkolenie dla nauczycieli i rodziców w zakresie treningów umiejętności społecznych uczniów ze spektrum autyzmu, Samorządowe Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Siedlcach, dr hab. Anna Prokopiak
- Szkolenie dla nauczycieli i rodziców z zakresu odżywiania osób ze spektrum autyzmu, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bystrzycy, dr hab. Anna Prokopiak
- Szkolenie „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzonym rozwojem psychoruchowym”, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Skierniewicach im. Janusza Korczaka w Skierniewicach, Stowarzyszenie „Ich Lepsze Jutro” w Tarnowie, Przedszkole „Zielony Krokodyl” w Ostrowcu Świętokrzyskim, dr Magdalena Wójcik
- Szkolenie „Integracja odruchów niemowlęcych dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym”, Przedszkole „Zielony Krokodyl” w Ostrowcu Świętokrzyskim, dr Magdalena Wójcik
- Współorganizacja webinaru z Marion Hirsch, prof. z Glasgow, Fundacja Alpha i Radomski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

Kolejną formą współpracy z otoczeniem zewnętrznym jest realizacja projektów dydaktycznych, np.

– Projekt pilotażowy „[Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą – SCWEW](#) w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 w ramach II Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Efektywne Polityki Publiczne dla Rynku Pracy, Gospodarki i Edukacji”, Działanie 2.10 „Wysoka jakość Systemu Oświaty”

Nawiązywanie i przebieg współpracy Wydziału z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest stale monitorowane, poddawane ocenie i doskonaleniu, zwłaszcza przez: Dziekana Wydziału, Prodziekana ds. Jakości Kształcenia, Kolegium Dziekańskie, pełnomocnika Dziekana ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym, Wydziałowy Zespół ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym i Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia.

Asystent Dziekana prowadzi ewidencję zawartych umów i porozumień (ich wzory akceptowane są przez radców prawnych UMCS) z partnerami Wydziału, dzięki czemu Dziekan Wydziału stale monitoruje sposoby, częstość podejmowanej i realizowanej współpracy. Podczas planowania zajęć na kolejny semestr Dziekan, Prodziekan, Kierownicy Katedr, Koordynator kierunku Pedagogika specjalna ustalają liczbę interesariuszy zewnętrznych prowadzących zajęcia na kierunku, uwzględniając przy tym możliwość osiągnięcia efektów uczenia się. Nauczyciele akademicy w porozumieniu z wyżej wymienionymi osobami ustalają spotkania, wizyty z udziałem studentów w placówkach partnerskich, co umożliwi stały monitoring tej współpracy (w [Aktualnościach na stronie Wydziału zamieszczają notatkę, zdjęcia](#) lub zdają ustnie relację Dziekanowi Wydziału z przebiegu wyjazdu).

Corocznie [członkowie Zespołu ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym](#) dokonują analizy i oceny współpracy Wydziału z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Przygotowują sprawozdanie. Na ich podstawie pełnomocnik Dziekana sporządza sprawozdanie zbiorcze i omawia z Prodziekanem ds. Jakości Kształcenia. Prodziekan przedstawia sprawozdanie roczne na Kolegium Dziekańskim na początku każdego roku akademickiego. Do końca października na Wydziale organizowane jest [cyklicznie spotkanie z partnerami](#). Na spotkaniu ogólnym Dziekan omawia dotychczasową współpracę, wyznacza dalsze jej kierunki. Jego pełnomocnik szczegółowo omawia wnioski ze współpracy z poprzedniego roku, proponuje kolejne działania. Odbywa się dyskusja. Następnie przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych spotykają się z pracownikami kierunku Pedagogika specjalna i planują współpracę na nowy rok akademicki. Poza tym cenne zwrotne informacje na temat współpracy dostarczają ankiety ewaluacyjne, które wypełniają po każdym roku współpracy opiekunowie z Wydziału i opiekunowie ze strony interesariuszy zewnętrznych odpowiedzialni za przebieg zadań zgodnych z zawartą umową lub porozumieniem. Takie coroczne spotkanie stacjonarne lub zdalne (co preferują od czasu pandemii nasi partnerzy), a także okazjonalne spotkania w ciągu roku akademickiego zapewniają ciągły monitoring, ocenę i doskonalenie współpracy oraz jej wpływ na program studiów i doskonalenie jego realizacji.

Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

W UMCS oraz na Wydziale jednym z głównych priorytetów procesu kształcenia i badań naukowych jest umiędzynarodowienie. Działania podejmowane na Wydziale ściśle wpisują się w Strategię Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej przyjętą [Uchwałą Senatu Nr XXIV – 25.6/19](#)), [Strategię rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS](#) oraz [Strategiczny Program Umiędzynarodowienia Badań UMCS na lata 2020-2024](#). Założone cele realizowane są na wiele sposobów, a o ich skuteczności decydują wysokie wskaźniki umiędzynarodowienia, ustalone przez podmioty zewnętrzne (świadczą o nich wyniki różnorodnych rankingów w krajowym środowisku akademickim we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, np. Ranking Szkół Wyższych Perspektywy).

Od wielu lat UMCS jest partnerem programu Study in Poland. W roku akademickim 2020/21 UMCS zajął 10 pozycję w kraju wśród uczelni pod względem liczby studentów zagranicznych (1663), w tym znalazł się na 7 pozycji w kategorii liczba studentów z

Ukrainy oraz na 2 pozycji – studenci z Białorusi ([Raport - studenci zagraniczni 2021](#)). W poprzednich latach UMCS znajdował się w czołówce rankingowej (w 2017 r. Uniwersytet zajął 1. Miejsce w kategorii „Umiejdzynarodowienie uniwersytetów”). W 2021 roku Uniwersytet uplasował się na 1201 pozycji rankingowej Times Higher Education World University Ranking (THE WUR) 2022, a w ogólnym zestawieniu polskich uczelni uzyskał wysoką 9. pozycję spośród wszystkich 23 instytucji z Polski ([UMCS w Times Higher Education World University Ranking 2022](#)). Na Uniwersytecie w roku 2018/19 – 1671 studentów, w 2019/20 – 1659, w 2020/21 – 1643, w 2021/22 – 1550 studiowało z 52 państw.

Na Wydziale w latach 2019-2023 studiowali studenci z: Ukrainy, Białorusi, Armenii, Litwy, Kazachstanu. Na Wydziale w roku 2018/19 studiowało – 55 studentów, w 2019/20 – 73, 2020/21 – 71, 2021/22 – 65 osób. W roku 2022/2023 studia rozpoczęło 58 studentów zagranicznych.

Studenci cudzoziemcy oraz nauczyciele akademicy zagraniczni, studenci i pracownicy z Polski, wyjeżdżający do zagranicznych ośrodków akademickich, uzyskują cenne, niezbędne wsparcie ze strony: Dziekana Wydziału, Prodziekana ds. jakości kształcenia, dwóch Koordynatorów wydziałowych ds. programu Erasmus+ (odpowiednio dla Instytutu Pedagogiki i Instytutu Psychologii), pracownika administracji na Wydziale delegowanego do kontaktu z nimi, Wydziałowy Zespół ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej, pracowników Biura ds. Obsługi Studiów i Studentów Zagranicznych UMCS, Centrum Współpracy Międzynarodowej (Zespół ds. Międzynarodowych Programów Badawczych, Zespół ds. Wyjazdów Zagranicznych), Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców. W razie potrzeby angażowani są pracownicy innych jednostek administracji, np. Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego, Centrum Kształcenia i Obsługi studiów, Biuro ds. Zdalnego Kształcenia. Propozycja oferty Uniwersytetu dla studentów zza granicy dostępna jest na stronie internetowej [Study in Poland – UMCS](#). Studenci i pracownicy zagraniczni korzystają z aplikacji [UMCS Guide](#), zwłaszcza w celu uzyskania informacji dotyczących codziennego funkcjonowania, poruszania się po Lublinie i kampusie uniwersyteckim.

Wszyscy zainteresowani umiejdzynarodowieniem w szerokim znaczeniu mogą uzyskać niezbędne informacje na stronach wszystkich wymienionych jednostek, od wskazanych osób oraz na specjalnie dedykowanych im obszarach internetowych. Poza tym informacje o wymianie międzynarodowej w ramach różnorodnych projektów, programów i innych formach pozyskują ze strony (np. CEEPUS, MOST, ERASMUS, Fundusz Wyszehradzki) ([Wymiana międzynarodowa i krajowa](#)). Natomiast na Wydziale studenci i pracownicy czerpią informacje ze stron: [Wydziałowa strona Erasmus+](#), [Programy wymiany studenckiej](#). Nasi zagraniczni partnerzy oraz kandydaci na studia uzyskują cenne informacje o ofercie dydaktycznej, obsłudze studiów, udzielanym wsparciu itd. z materiałów w formie papierowej i elektronicznej w języku angielskim (np. sylwetki absolwentów, nazwy kursów). Zależnie od aktualnych potrzeb, ważne informacje tłumaczone są również na inny język obcy (np. te dotyczące pomocy obywatelom Ukrainy w czasie trwającej wojny).

Obecnie Wydział ma podpisane **umowy partnerskie z 31 Uniwersytetami**. Ich dokładny wykaz znajduje się na stronie [Uniwersytety partnerskie](#), niemniej jednak cały czas podejmowane są działania na rzecz zawierania kolejnych porozumień. W ostatnich latach partnerami Wydziału zostali: Università Degli Studi di Messina (Włochy),

Necmettin Erbakan University w Konya (Turcja), Universidad de Alicante (Hiszpania), Sigmund-Freud-Privat Universität Wien (Austria), Universidade Dos Açores (Portugalia) a w ostatnich miesiącach trzy uniwersytety z Grecji, tj. University of the Aegean, University of Western Macedonia (Kozani) i University of Macedonia (Thessaloniki) oraz uniwersytet z Turcji tj. Bahçeşehir University (Stambuł), uniwersytet z Rumunii – University Ovidius of Constanta i Ghent University (Belgia). Wydział znajduje się w 12 sieciach współpracy międzynarodowej ([Współpraca wydziałowa](#)). Od 2022 roku Uniwersytet (w tym także nauczyciele akademicy kształcący na kierunku Pedagogika specjalna) współpracują w ramach sieci europejskiej współpracy międzynarodowej Athena ([UMCS w sieci Athena](#)). Jednym z ważniejszych obszarów umiędzynarodowienia procesu kształcenia na Wydziale jest wymiana międzynarodowa, która przynosi wymierne obustronne korzyści.

Tabela 6. Studenci z innych państw (poza Erasmus+) w latach 2019-2023 na Wydziale

Rok akademicki	Studenci przyjeżdżający
2022/2023	58 (w tym 22 zrekrutowanych w 2022/23)
2021/2022	65
2020/2021	70
2019/2020	73
2018/2019	55

W latach 2018/19-2022/23 corocznie na Wydział rekrutowanych jest powyżej 54 studentów z innych państw: Ukrainy, Białorusi, Litwy oraz Kazachstanu.

Tabela 7. Uczestnicy Erasmus+ w latach 2019-2023 na Wydziale

Rok akademicki	Pracownicy wyjeżdżający	Pracownicy przyjeżdżający	Studenci wyjeżdżający	Studenci przyjeżdżający
2022/2023	10 zaplanowanych	6 zaplanowanych wizyt	1	33
2021/2022	7	2	7	34
2020/2021	0	0	0	11
2019/2020	12	1	2	30
2018/2019	6	0	3	27

W roku akademickim 2022/23 w ramach programu Erasmus+ na Wydziale rozpoczęło studia 33 studentów (w tym 13 na kierunku Pedagogika) z takich państw, jak: Brazylia, Hiszpania, Włochy, Turcja oraz Słowacja. W poprzednich latach, studia na Wydziale realizowali studenci z: Hiszpanii, Portugalii, Turcji, Niemiec, Francji, Czech, Holandii, Włoch, Rumunii i Brazylii.

W roku 2018/19 wyjechało za granicę w ramach praktyk 4 absolwentów Wydziału (krajem praktyk była Wielka Brytania), a w roku akademickim 2022/23 swój wyjazd do Hiszpanii planuje kolejna absolwentka.

W latach 2019-2023 na Wydział **zapraszano także nauczycieli akademickich z instytucji partnerskich**. W organizacji tych wizyt udział brali nauczyciele realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna dr Dorota Chimicz, dr Agnieszka Gabrys i dr Magdalena Boczkowska. W tym okresie odbyły się następujące wizyty:

- 18-22.10.2019 – Dóra Györi-Dani z Szegedi Tudományegyetem (University of Szeged, Węgry) w ramach mobilności nauczycieli akademickich programu Erasmus+,
- 18-22.10.2021 – nauczyciele akademicy włoskiego Uniwersytetu Degli Studi di Messina: prof. Francesco Pira, dr Cristina Arizzi oraz dr Caterina Trifirò. Wizyta odbyła się w ramach projektu „Innowacyjne zasoby edukacyjne w kształceniu zdalnym” realizowanego na naszym Wydziale we współpracy z Uniwersytetem z Mesyny (Włochy) i Uniwersytetem w Owiedo (Hiszpania). Celem spotkania było przeprowadzenie programu szkoleniowego, służącego podniesieniu kompetencji wykładowców akademickich z zakresu kształcenia zdalnego oraz wymianie wiedzy i doświadczeń w tym obszarze. Partnerzy brali udział w warsztatach, spotkaniach i hospitacjach umożliwiających nabycie nowych kompetencji w zakresie edukacji cyfrowej.
- 24-27.04.2022 – wizyta prof. dra Sebastiana Kurtenbacha z Münster University of Applied Sciences w Niemczech. Wizyta miała charakter dydaktyczno-szkoleniowy i odbyła się w ramach mobilności edukacyjnej Programu Erasmus+. Podczas pobytu w Lublinie Profesor uczestniczył w szkoleniu dotyczącym funkcjonowania Programu Erasmus+ w Instytutach Pedagogiki i Psychologii, brał także udział w spotkaniach z Władzami, Koordynatorami i Pracownikami Wydziału. Profesor Kurtenbach przeprowadził wykład dla studentów pedagogiki, pt. Contextual effects and radicalization dynamics. Spatial effects on the susceptibility towards radicalization,
- 24-28.11.2022 r. – przyjazd prof. Francesco Piry z Università Degli Studi di Messina (Włochy), który przeprowadził 4 wykłady dla studentów Wydziału.

Podnoszeniu stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku Pedagogika Specjalna sprzyjają także aktywności związane z **mobilnością akademicką nauczycieli akademickich**. Łącznie w roku 2018/19 wyjechało w celach dydaktycznych za granicę 6 pracowników Wydziału, w 2019/20 – 8 pracowników (w tym 2 z kierunku Pedagogika specjalna), w 2020/21 – ze względu na restrykcje związane z pandemią Covid-19 mobilności nie odbyły się, w roku 2021/22 – 7 pracowników (w tym 2 z kierunku Pedagogika specjalna). W roku akademickim 2022/23 zaplanowano i dofinansowano mobilności akademickie 10 pracowników Wydziału, w tym dwóch pracowników realizujących zajęcia na kierunku – Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie.

Z przyczyn epidemiologicznych związanych z pandemią Covid-19 oraz trwającej wojny w Ukrainie w znacznym stopniu ograniczona została mobilność studentów i kadry. Zdecydowana większość wydarzeń dydaktycznych, w tym mobilności, zostało

wstrzymanych. Żywimy jednak nadzieję, że powrócimy w przyszłości do współpracy, tym bardziej, że przed rozpoczęciem wojny podjęte były rozmowy na temat podpisania kolejnych umów z uczelniami w Ukrainie.

Duże zainteresowanie studentów zagranicznych programem Erasmus+ na Wydziale wynika z bogatej oferty dydaktycznej w języku angielskim przygotowanej także przez nauczycieli akademickich realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna. W ofercie na rok akademicki 2022/2023 znalazły się 22 kursy realizowane w [Instytucie Pedagogiki](#) oraz 15 – w [Instytucie Psychologii](#). Studenci programu Erasmus+ mają możliwość wyboru zajęć realizowanych na Wydziale zgodnie z ich zainteresowaniami oraz planami studiów realizowanych na ich uczelniach macierzystych. Zdecydowanie mniejsza liczba studentów z Polski wyjeżdża do uczelni Partnerskich, co w dużej mierze wynika z często ubogiej oferty dydaktycznej oferowanej w języku angielskim, braku dopasowania oferowanych kursów do planu realizowanych studiów oraz wysokich kosztów związanych z utrzymaniem się za granicą (np. wypłacane indywidualne stypendia dla studentów wyjeżdżających na studia w ramach Programu Erasmus+ często okazują się niewystarczające). W czasie pandemii studenci obawiali się, że nie będą mogli studiować stacjonarnie, gdyż większość uczelni przez ponad dwa lata pracowała zdalnie.

W celu promowania wymiany międzynarodowej na Wydziale od roku 2020 organizowane jest cyklicznie wydarzenie promująco-informacyjne pod nazwą „Erasmus Days, a dodatkowo w Instytucie Pedagogiki – International Research Day. W organizacji obu tych wydarzeń biorą udział nauczyciele akademicy realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia pięcioletnie magisterskie.

Wydarzenie, jakim są **Erasmus Days** organizowane jest przez członków Wydziałowy Zespół ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej pod przewodnictwem prodziekana ds. jakości kształcenia oraz wymiany międzynarodowej kadry dydaktycznej. Głównym celem przedsięwzięcia jest promocja Wydziału a także Programu Erasmus+ wśród studentów i pracowników Wydziału. To dwudniowe spotkanie jest również doskonałą okazją do pogłębienia kontaktów z Uniwersytetami Partnerskimi, zapoznania się z aktualnymi regulacjami dotyczącymi zagranicznych wyjazdów dydaktycznych i ofertą Uniwersytetów Partnerskich oraz wymiany doświadczeń związanych z uczestnictwem w programie europejskiej mobilności dla szkolnictwa wyższego.

[Erasmus Days 2021](#) pod hasłem „Edukacja w czasie COVID-19” odbył się 1-2.03.2021 na Wydziale w formule online. Wydarzenie było okazją do zapoznania się z aktualnymi regulacjami dotyczącymi zagranicznych wyjazdów dydaktycznych, ofertą uniwersytetów partnerskich oraz wymiany doświadczeń związanych z programem Erasmus+. Gościli nauczyciele akademicy z uniwersytetów partnerskich z: Hiszpanii, Irlandii Północnej, Włoch i Rumunii, a także pracowników naszego Wydziału. W sesji plenarnej wzięło udział 17 uczestników, w tym 7 z Wydziału i 10 gości zagranicznych. [Erasmus Days 2022](#) pod hasłem „Lessons to be learned from the remote learning in the pandemic – implications for educators” miał miejsce 01.03.2022r. w formule online. Wydarzenie uświetniły wystąpienia gości z uniwersytetów z: Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Ukrainy i Rumunii, a także pracowników Wydziału. W sesji plenarnej wzięło udział 18 uczestników, w tym 7 z Wydziału i 11 gości zagranicznych. Kolejną edycję wydarzenia – [Erasmus Days 2023](#) zaplanowano w terminie **1-2.03.2023**. Odbędzie się ona pod hasłem:

„Education in times of uncertainty. Forms of educational, psychological, and social support for students in higher education”. Swój udział w sesji plenarnej zgłosiło 12 gości z uniwersytetów z Włoch, Hiszpanii, Rumunii, Wielkiej Brytanii i Ukrainy.

Z kolei spotkania o charakterze naukowym, jakimi są organizowane od 2021 roku wydarzenia pod nazwą **International Research Day** są okazją do wymiany dokonań badawczych i nawiązania współpracy naukowo-dydaktycznej z nauczycielami akademickimi z innych państw. Ich organizacją zajmuje się Zespół ds. Promocji Umiejdzynarodowienia Badań działający w Instytucie Pedagogiki. Pierwszy międzynarodowy webinar z tego cyklu nt. [Contemporary global educational challenges – opportunities and threats](#), miał miejsce w dniu 15.06.2021 r. Swoje wystąpienia prezentowało 11 naukowców z Polski, Włoch, Chorwacji, Niemiec, Izraela, Ukrainy i Rumunii. Druga odsłona wydarzenia miała miejsce w dniu 14.06.2022 i odbyła się pod hasłem: [Educational research in times of instability and disruption – challenges and opportunities](#) Wzięło w nim udział 8 prelegentów z Polski, Włoch, Izraela, Niemiec, Hiszpanii i Ukrainy.

Uzupełnieniem wydarzeń międzynarodowych organizowanych przez wyżej wskazane Zespoły (których członkami są także pracownicy kierunku Pedagogika specjalna), były także te inicjowane przez Katedrę Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej. W dniu 14.04.2021 r. odbyło się spotkanie z pracownikiem naukowym w Katedrze Edukacji Dzieci z Uszkodzeniami Słuchu, Instytutu Pedagogiki Specjalnej Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy w Kijowie – Wołodymyrem Szewczenko. Podczas spotkania, zrealizowano online na platformie ZOOM, zaprezentowano tematykę badawczą realizowaną przez pracowników Katedry oraz dokonania naukowe i dydaktyczne pracowników Katedry Edukacji Dzieci z Uszkodzeniami Słuchu i Instytutu Pedagogiki Specjalnej Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy w Kijowie. Wołodymyr Szewczenko wygłosił także wykład dla pracowników Katedry i studentów kierunku Pedagogika specjalna nt. „Rozwój pedagogiki specjalnej na Ukrainie (XIX-XXI wiek)”.

Katedra Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej zorganizowała ponadto [Międzynarodowe Sympozjum pt. Kreowanie kultury dostępności w edukacji. Z półwieczem lubelskiej szkoły pedagogiki specjalnej w tle](#). Spotkanie odbyło się 7.03.2022 r. Wydarzenie cieszyło się ogromnym zainteresowaniem. Wzięło w nim udział 18 prelegentów z ośrodków naukowych w Polsce, Ukrainie, Słowacji, Hiszpanii i Włoch. Wydarzenie było transmitowane także na kanale YouTube Nauczyciele realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna podejmują także **aktywne działania szkoleniowe w środowisku międzynarodowym**. Były to m.in. następujące wydarzenia:

1. dr hab. Anna Prokopiak – 2019 r., Vigo (Hiszpania) wizyta w Centro de Terapia Okupacional Pediatrica Os bambans, przeprowadzenie warsztatów specjalistycznych dla dzieci, rodziców i terapeutów z zakresu wspomaganie osób ze spektrum autyzmu.
2. dr hab. Anna Prokopiak – 2022 r., Santiago de Compostela (Hiszpania) – Asociacion Cultural Polonia en Galicia, przeprowadzenie warsztatów dla rodziców „Wsparcie rozwoju emocjonalno-seksualnego od dzieciństwa po dojrzałość” oraz zajęć dla dzieci.

3. dr hab. Anna Prokopiak – 2022 r., Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nemenczynie (Litwa) – prowadzenie kursów doskonalenia zawodowego oraz warsztatów w obszarze edukacji włączającej i wspomagania osób ze spektrum autyzmu.
4. dr Dorota Chimicz – 2021 r., przeprowadzenie szkolenia online w języku angielskim (platforma Teama) dla Mentorów z Polski, Hiszpanii i Włoch biorących udział w projekcie Innowacyjne zasoby edukacyjne w kształceniu zdalnym (ang. Open innovative resources for distance learning, OIR) na temat: Inclusive Practices in Higher Education.

W roku akademickim 2020/2021 dr hab. Anna Prokopiak zorganizowała ponadto **wizytę studyjną** delegacji litewskiej. Spotkania miały na celu promocję edukacji włączającej w lubelskich placówkach oświatowych. Spotkania odbyły się także w Fundacji Alpha oraz na UMCS z Prorektorem prof. Dorotą Kołodyńską. Członkami delegacji byli: Agnė Andriuškevičienė – Doradca Ministra Edukacji, Jolanta Navickaitė – Dyrektor Departamentu Kształcenia Ustawicznego, Nerija Moskalionienė – Dyrektor Litewskiego Centrum Edukacji Niewidomych i Słabowidzących (LASUC), Gintarė Šatė – LASUC Kierownik Działu Poradnictwa Rozwojowego dla Dzieci z Niepełnosprawnością Rozwojową; Julija Grigėnaitė – doktorantka Uniwersytetu Vytautas Magnus, Gražina Šeibokienė – Kierownik Departamentu Pomocy Edukacyjnej, Rūta Krasauskienė – Dyrektor Narodowej Agencji Oświaty, Irma Čižienė – Dyrektor Departamentu Troski Specjalnej, Vidmantas Jurgaitis – Dyrektor Departamentu Oceniania i Analizy, Lina Palačionienė – Kierownik Działu Edukacji Włączającej, Roman Juchniewicz – Kierownik Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Rejonu Wileńskiego,

Pracownicy realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, biorą także czynny udział w **konferencjach międzynarodowych**, dzieląc się swoim dorobkiem naukowym, promując Wydział i kierunek na forum międzynarodowym, poszerzając kontakty oraz podnosząc swoje kompetencje językowe. W latach 2019-2023 wzięli czynny udział w ponad 80 takich wydarzeniach (5. Zał. własne 7.1).

Ponadto, w ramach współpracy międzynarodowej pracownicy **opublikowali blisko 50 artykułów w anglojęzycznych czasopismach naukowych** (5. Zał. własne 7.2).

Pracownicy działają także aktywnie w charakterze **członków rad redakcyjnych czasopism naukowych**, takich jak: „Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment”, „International Journal of Environmental Research and Public Health” (reviewer board) – dr. hab. Monika Parchomiuk czy członków prestiżowych organizacji międzynarodowych działających na rzecz osób o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Dr hab. Piotr Gindrich współpracuje z ICEVI (ang. International Council for Education of People with Visual Impairment). Jest to międzynarodowa organizacja zajmująca się edukacją osób z niepełnosprawnością wzrokową. Od 2007 roku jest także członkiem WCGTC (ang. World Council for Gifted and Talented Children). Jest to organizacja wspierająca uczniów wybitnie zdolnych i utalentowanych oraz ich nauczycieli i rodziców. Prof. Piotr Gindrich współpracuje także z Międzynarodowym Centrum Innowacji Edukacyjnych (ang. The International Centre for Innovation in Education-ICIE) oraz z prezesem tej organizacji prof. Taisirem Subhi Yaminem z Uniwersyte Paris Descartes. W pracach międzynarodowych stowarzyszeń naukowych biorą udział:

- dr hab. Monika Parchomiuk – American Association on Intellectual and Developmental Disabilities,

- dr hab. Renata Zubrzycka – European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI), członek Sekcji Pediatrycznej oraz Cystic Fibrosis Society (ECFS), członek Psychosocial Special Interest Group (EPSIG-CF).

W latach 2019-2022 pracownicy kierunku Pedagogika specjalna **recenzowali także artykuły anglojęzyczne dla takich czasopism międzynarodowych, jak:**

„Family Relations” (3),

- „International Journal of Environmental Research and Public Health” (23),
- „Croatian Review of Rehabilitation Research” (4),
- „Exceptionality” (2),
- „Healthcare” (1),
- „Plos One” (1),
- „Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment” (5),
- „Research in Developmental Disabilities” (1),
- „Societes” (1),
- „Sociology and Antropology” (8),
- „Scandinavian Journal of Disability Research” (1),
- „International Journal of Disability, Development & Education” (2),
- „Sustainability” (2),
- „BMC-Public Health” (2),
- „Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities” (1),
- „Sexuality and Culture” (1),
- „Disabilities” (1),
- „Social Sciences” (1).

W lipcu 2020 roku prof. Karen Magro z Wydziału Edukacji Uniwersytetu w Winnipeg w Kanadzie została członkinią Rady Wydawniczej/Naukowej „Lubelskiego Rocznika Pedagogicznego”. Fakt ten przyczynił się do umiędzynarodowienia naszego naukowego czasopisma i jest owocem wieloletniej współpracy dr hab. P. Gindricha z Międzynarodowym Centrum Innowacji Edukacyjnych (International Centre for Innovation in Education) oraz z tą kanadyjską uczelnią.

Jak już wspomniano, w 2020 roku została utworzona **bogata oferta dydaktyczna dla studentów zagranicznych** realizujących swoje mobilności akademickie w ramach programu Erasmus+. W latach wcześniejszych pracownicy zgłaszali propozycje dla studentów Erasmusa, były to jednak oferty pojedynczych kursów. Jednak z uwagi na coraz to większe zapotrzebowanie na oferty dydaktyczne w jęz. angielskim, przygotowano kursy, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród studentów obcokrajowców. Oferta spełnia oczekiwania studentów w zakresie uzyskania pełnej semestralnej czy rocznej liczby punktów ECTS. Pracownicy kierunku Pedagogika specjalna biorą aktywny udział w tworzeniu tej oferty. Wydziałowym Koordynatorem ds. Erasmusa w Instytucie Pedagogiki jest dr Dorota Chimicz. Zajęcia dydaktyczne dla studentów zagranicznych w latach 2019-2023 realizowały:

1 dr Magdalena Wójcik

- Methods of improving fine motor skills (15h, 2 ECTS),

- Sensory integration in education and therapy (15h, 2 ECTS),
- 2 dr Dorota Chmiec
- Education of Individuals with Visual Impairments (30h, 3 ECTS),
- Special needs students and inclusive education – Practicum course (45h, 5 ECTS),
- 3 dr Agnieszka Gabryś
- The crisis of loss and bereavement - support activities (15h, 2 ECTS),
- 4 dr Małgorzata Gulip
- Education and rehabilitation of children with hearing disorders (15h, 2 ECTS),
- 5. dr Magdalena Boczkowska
- Strengthening resilience in educational practice (15h, 2 ECTS).

Także w trudnym czasie pandemii Wydział poradził sobie doskonale ze zrealizowaniem kształcenia dla studentów z Programu Erasmus, a to przede wszystkim dzięki możliwościom, jakie oferuje platforma Moodle (Kampus), na której prowadzone były zajęcia w sposób zdalny lub hybrydowy. Platforma działa z ustawieniem 15 języków, w tym angielskiego, ukraińskiego, hiszpańskiego, włoskiego, czyli skierowana jest do przyjeżdżających do nas studentów i nauczycieli akademickich zagranicznych (<https://kampus.umcs.pl>).

W działania Wydziału w zakresie umiędzynarodowienia wpisuje się także przygotowanie oferty studiów w języku obcym. **Studia anglojęzyczne – Education and Therapy** zgłoszone do oferty studiów w roku akademickim 2019/2020, przygotowane zostały przez pracowników Katedry Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej, realizujących zajęcia na Kierunku Pedagogika specjalna. W trzech kolejnych sesjach rekrutacyjnych, pracownicy Katedry wspierali Biuro Rekrutacji UMCS w zakresie merytorycznej informacji o programie studiów w korespondencji mailowej z kandydatami z zagranicy. Prowadzili także rozmowy kwalifikacyjne z kandydatami w formie wideokonferencji w języku angielskim. Zgodnie z wytycznymi ogólnouniwersyteckimi kierunek został zamknięty z powodu braku wystarczającej liczby kandydatów.

Biorąc pod uwagę konieczność zwiększania umiędzynarodowienia na Wydziale, **studenci uczestniczą w lektoratach** na poziomie przewidzianym programem studiów. Na kierunku Pedagogika specjalna, studia pięcioletnie magisterskie, prowadzone są obowiązkowe zajęcia z nowożytnego języka obcego w wymiarze 150 godzin (10 pkt ECTS) w pięciu pierwszych semestrach kształcenia (odpowiednio po 30 godzin i 2 pkt ECTS na każdy semestr). Lektorat z języka obcego odbywa się na poziomie B2+ i kończy się zaliczeniem z oceną.

Studenci posiadający orzeczenie o niepełnosprawności oraz ci, których stan zdrowia utrudnia realizowanie procesu dydaktycznego mają prawo do uczestnictwa w dodatkowych lektoratach z języka angielskiego. Organizacją ww. lektoratów zajmuje się przez Biuro np. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego. Zajęcia są prowadzone w grupach o różnym poziomie zaawansowania.

Lektoraty językowe prowadzone są przez specjalistów z Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych UMCS, co zapewnia wysoki poziom nauczania języków obcych. Poza tym obowiązkowym, wybieralnym przedmiotem, studenci indywidualnie uczęszczają na kursy nauczania innych języków obcych i często decydują się na zdawanie egzaminu certyfikującego (©telc gGmbH (egzaminu TELC ogólne i specjalistyczne z 11 języków); ETS Global (egzaminu z języka środowiska biurowego: TOEIC® – język

angielski, TFITM – język francuski oraz WiDaF – język niemiecki); PEARSON (egzamin ogólne z języka angielskiego PTE General i Academic oraz egzamin biznesowe z języka angielskiego LCCI); Global Legal English (egzamin z prawniczego języka angielskiego TOLES); LanguageCert (egzamin IESOL i LTE z języka angielskiego oraz esPro z hiszpańskiego) (<https://www.umcs.pl/pl/cnicjo.htm>).

Poza uczestnictwem w lektoratach, na kierunku Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie istnieją również inne narzędzia zwiększające stopień umiędzynarodowienia procesu kształcenia i zaangażowania studentów w podnoszenie swoich kompetencji językowych. Temu celowi służą np. wykłady w języku angielskim organizowane przez przebywających w danym momencie na Wydziale obcokrajowców. W latach 2019-2023 studenci kierunku Pedagogika specjalna wzięli udział w następujących wykładach prowadzonych przez gości z zagranicy:

- 17.10.2019 – Childhood grief, Dóra Győri-Dani z Szegedi Tudományegyetem (University of Szeged, Węgry);
- 24-27.04.2022 – Contextual effects and radicalization dynamics. Spatial effects on the susceptibility towards radicalization. Prof. Dr Sebastian Kurtenbach z Münster University of Applied Sciences w Niemczech.
- 25.10.2022 – The new narration of the arrests in mafia: the technologies to document the investigative activities, Francesco Pira z Università Degli Studi di Messina (Włochy),
- 26.10.2022 – Children rights in the Digital Environment: Risks, Opportunities and Responsibilities, Francesco Pira z Università Degli Studi di Messina (Włochy).
- 27.10.2022 – Fake news and misinformation. The connected risks for security in the society of algorithm, Francesco Pira z Università Degli Studi di Messina (Włochy).

Studenci i pracownicy mają **możliwość rozwijania swoich kompetencji językowych** także przez uczestniczenie w wydarzeniach odbywających się w obcych językach (np. szkoleniach i warsztatach, spotkaniach w Katedrach, konferencjach dydaktycznych, Erasmus Days). Ponadto 40 zainteresowanych pracowników Wydziału (w tym 4 z kierunku Pedagogika specjalna) w 2022 roku uczestniczyło w 60-godzinnych szkoleniach językowych w ramach Projektu Zintegrowany UMCS.

Podczas zajęć studenci kierunku Pedagogika specjalna, **korzystają z literatury anglojęzycznej**. Przykładowo:

1. I semestr, Pedagogika specjalna – Życiozaradni – o problemach i radzeniu sobie z nimi
2. V semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu – Biomedyczne podstawy NI i ASZ
3. VI semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu – Podstawy przygotowania IPET
4. VI semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu – Diagnoza kliniczna i nozologiczna spektrum autyzmu

5. VII semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu – Metodyka pracy z zachowaniami trudnymi osób ze spektrum autyzmu
6. VII semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu – Metodyka treningów kompetencji społecznych osób ze spektrum autyzmu
7. VII semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu – Metodyka zajęć rewalidacji indywidualnej z uczniem ze spektrum autyzmu
8. VII semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu – Diagnoza psychopedagogiczna osób ze spektrum autyzmu – profile funkcjonalne
9. VI semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzroku
10. VI semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – Podstawy przygotowania IPET,
11. VI semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzroku
12. VII semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – Orientacja i poruszanie się w przestrzeni osób z niepełnosprawnością wzroku.
13. VII semestr, Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – Współczesna tyfłotechnika.
14. VI semestr edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – Alfabet Braille'a i metodyka nauczania.
15. VII semestr edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna – Metodyka edukacji wczesnoszkolnej dzieci z niepełnosprawnością wzroku.

Studenci kierunku Pedagogika specjalna podczas przygotowywania prac dyplomowych odwołują się również do **literatury w obcych językach**. Dlatego w Bibliotece Instytutu Pedagogiki i Psychologii oraz Bibliotece Głównej UMCS znajduje się wiele zasobów (ponad 5000 książek), najwięcej w języku: angielskim, niemieckim i rosyjskim. Poza tym dostępne są liczone w setkach czasopisma w obcych językach, w wersji papierowej oraz elektronicznej. Z 32 baz elektronicznych studenci i pracownicy Wydziału mogą korzystać w czytelnii, bibliotece i w domu.

Interesariusze wewnętrzni Wydziału mogą korzystać z ofert [Santander Universidades](#) (m.in. szkoleń językowych, programów współpracy). Od 2022 roku organizowane są spotkania w cyklu [Business Mentoring Sessions](#). Celem aktywności jest zapoznanie

studentów zagranicznych z lokalnym rynkiem pracy oraz zainspirowanie i zachęcenie absolwentów zagranicznych do związania swojej zawodowej przyszłości z Lublinem i Lubelszczyzną w ramach Welcome Center UMCS (pierwsze miejsce kontaktu studentów zagranicznych przybyłych do Uniwersytetu).

Na stronie Centrum Współpracy Międzynarodowej znajduje się [wykaz realizowanych międzynarodowych projektów dydaktycznych](#) i projektów już zrealizowanych [projektów już zrealizowanych](#).

W 2022 roku na Wydziale zrealizowano **Projekt „Edukacja włączająca bez granic – Polska – Norwegia”** (Okres realizacji projektu: 01.09.2021-31.05.2022, w którym udział wzięło 4 pracowników Wydziału a wśród nich pracownik kierunku Pedagogika specjalna dr Dorota Chimicz), którego głównym celem było podniesienie kompetencji kadry dydaktycznej kształcącej przyszłych nauczycieli poprzez wymianę doświadczeń między specjalistami z Polski i Norwegii w zakresie edukacji włączającej, a także rozszerzenie współpracy pomiędzy instytucjami w ww. obszarze.

Jednym z istotnych celów Strategii UMCS jest pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na rozwój mobilności i umiędzynarodowienia. 29.10.2020 r. do Komisji Europejskiej złożono **projekt „Innowacyjne zasoby edukacyjne w kształceniu zdalnym”** (ang. Open innovative resources for distance learning, OIR). Autorką projektu była m.in. wykładowczyni realizująca zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna – dr Dorota Chimicz, która pełni w nim funkcję Kierownika merytorycznego ds. otwartych cyfrowych zasobów edukacyjnych. Projekt jest odpowiedzią na ogłoszony konkurs wniosków 2020 Runda 1 KA2 – Współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk, KA226 – Partnerstwa na rzecz gotowości do edukacji cyfrowej. Projekt został przygotowany w konsorcjum 3 uniwersytetów europejskich (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – Koordynator, University of Messina, Włochy i University of Oviedo, Hiszpania). Wartość projektu to 276 036,00 EUR, w tym kwota planowana dla UMCS wynosi 89 936 tys. euro. W realizację tego projektu zaangażowanych jest pięciu pracowników realizujących zajęcia na kierunku – Pedagogika specjalna: dr hab. Anna Prokopiak, dr Dorota Chimicz, dr Katarzyna Rusinek, dr Małgorzata Brodacka i dr Małgorzata Gulip. Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowane w okresie wzmożonej intensywności działań zdalnych spowodowanych pandemią COVID-19, problemy części wykładowców akademickich w zakresie kształcenia zdalnego, wynikające w dużej mierze z braku odpowiednich kompetencji w obsługiwaniu technologii cyfrowych, umiejętności pracy z usługami i zasobami cyfrowymi, pracy zespołowej i samodzielnej w modelu zdalnym, tworzenia materiałów i scenariuszy kursów w innej metodyce. Projekt zakłada wypracowanie innowacyjnych cyfrowych zasobów edukacyjnych i stwarza szansę na sprostanie wyzwaniom edukacyjnym poprzez umożliwienie włączającego kształcenia na poziomie wyższym dla osób o odmiennych i specjalnych potrzebach.

W celu monitorowania jakości umiędzynarodowienia procesu kształcenia oraz doskonalenia warunków sprzyjających podnoszeniu jego stopnia, jak również wpływu rezultatów umiędzynarodowienia na program studiów i jego realizację wszyscy uczestnicy mobilności – pracownicy i studenci, wyjeżdżający i przyjeżdżający – wypełniają [Ankiety uczestnika mobilności edukacyjnej dla szkolnictwa wyższego](#). Wyniki ankiety analizowane są w Zespole ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej. Poza tym Dziekan, Prodziekan ds. Jakości Kształcenia oraz Koordynatorzy wydziałowi ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej wraz z innymi pracownikami administracji stale czuwają nad realizacją

założeń polityki Wydziału w zakresie umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Na bieżąco podejmują wszelkie niezbędne działania. Na koniec każdego roku akademickiego Koordynatorzy opracowują sprawozdanie z działalności międzynarodowej, które prezentowane jest na Kolegium Dziekańskim, a wnioski prezentowane są pracownikom na corocznym spotkaniu wrześniowym, rozpoczynającym kolejny rok akademicki oraz studentom i pracownikom podczas organizowanych na Wydziale tzw. Erasmus Days.

Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Należy położyć w przyszłości większy nacisk na umiędzynarodowienie procesu kształcenia na wszystkich prowadzonych kierunkach w ramach Jednostki poprzez tworzenie z instytucjami partnerskimi szkół letnich, wykładów specjalizacyjnych w językach obcych dla krajowych studentów, kształtowanie nowych modeli i treści programowych na poszczególnych specjalnościach, opiniowanych przez zagranicznych ekspertów z partnerskich instytucji, organizowanie corocznych serii wykładów i warsztatów dla studentów, które są istotnym elementem kształcenia.	Położono większy nacisk na umiędzynarodowienie procesu kształcenia poprzez: zawieranie umów partnerskich z uczelniami zagranicznymi, wymianę międzynarodową, organizację warsztatów, wykładów prowadzonych przez zagranicznych wykładowców, realizację projektów międzynarodowych oraz wizyty studyjne pracowników realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna. W ramach promocji wymiany międzynarodowej organizowane są cykliczne wydarzenia promująco-informacyjne, tj Erasmus Days oraz International Research Day.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Wydział oferuje **różnorodne formy wsparcia studentów** na kierunku Pedagogika specjalna, w zakresie ich rozwoju osobistego, aktywności dydaktycznej, naukowej, organizacyjnej, usprawnienia procesu studiowania czy udzielania pomocy materialnej i wsparcia psychologicznego. Szczególną wagę przywiązuje się do zaspokojenia potrzeb i **wspierania różnych grup studentów**, w tym studentów z niepełnosprawnościami i studentów zagranicznych, studentów w trudnych sytuacjach życiowych, studentów zaangażowanych w działalność sportową i organizacyjną na rzecz UMCS czy studentów wybitnie uzdolnionych. Formy te poddawane są systematycznej weryfikacji, aktualizacji, rozszerzaniu i udoskonalaniu, adekwatnie do aktualnych potrzeb różnych grup studentów. Informacje na temat dostępnych form wsparcia przekazywane są studentom za pośrednictwem stron

internetowych UMCS i Wydziału, w zakładce: Student), poprzez system USOS, platformę Wirtualny Kampus, a także poprzez portale społecznościowe czy bezpośredni kontakt nauczycieli akademickich ze studentami w szczególności opiekunów ich roku.

Wsparcie studentów Wydziału rozpoczyna się już w dniu przyjęcia ich w poczet studentów uczelni. Studenci przyjęci na pierwszy rok studiów otrzymują wszelkie niezbędne informacje dotyczące organizacji studiów oraz dostępnych form wsparcia w trakcie specjalnie w tym celu zorganizowanego spotkania z opiekunami roku bezpośrednio po immatrykulacji.

W celu udzielania wsparcia studentom w rozwiązywaniu bieżących problemów związanych z przebiegiem studiów, powoływani są **opiekunowie lat** dla poszczególnych kierunków. Opiekunowie lat spotykają się przynajmniej raz w semestrze z grupą studentów, którymi się opiekują, a w razie potrzeby są na bieżąco do ich dyspozycji. Wykaz opiekunów lat i kierunków dostępne są na stronie internetowej Wydziału w zakładce Kształcenie. W początkowym okresie studiów opiekunowie poszczególnych roczników ułatwiają studentkom i studentom Wydziału proces adaptacji organizując spotkania, na których przedstawiają Regulamin studiów i inne ważne dokumenty oraz akty prawne obowiązujące w UMCS, zapoznają ze strukturą Wydziału, przedstawiają osoby sprawujące merytoryczną i organizacyjną opiekę nad kierunkiem (prezentują koordynatora kierunku, kierowników katedr, pracownika dziekanatu obsługującego dany kierunek, pracownika układającego plany zajęć). Opiekunowie roku organizują także wybór starosty roku i pozostają z nim w ścisłym kontakcie. Zapoznają również studentów z funkcjonującymi na Wydziale organizacjami studenckimi oraz Radą Wydziałową Samorządu Studentów. Opiekunowie roku ponadto są istotnym ogniwem w procesie rozwiązywania konfliktów i sytuacji problemowych (zgodnie z obowiązującymi na Wydziale zasadami), służą wsparciem przy rozwiązywaniu indywidualnych trudności studentów, rozpoznają społeczne i materialne potrzeby studentów, ale także motywują i inspirują aktywność naukową i kulturalną studentów oraz koordynują aktywność społeczną na rzecz Uniwersytetu i środowiska lokalnego. Na pierwszym spotkaniu z I rokiem opiekunowie zapoznają także studentów z funkcjonującymi na Uczelni usługami IT (USOSweb, Office 365, Wirtualny Kampus, Elektroniczna Legitymacja) oraz ze strukturą wydziałowej strony internetowej (w szczególności z zakładką STUDENT). Co do zasady, spotkania opiekunów ze studentami odbywają się przynajmniej raz w semestrze, jednak w okresie pandemii były one częstsze i realizowano je zdalnie w formie wideokonferencji na platformie Moodle lub MTeams. Na koniec każdego roku akademickiego opiekun przedstawia Dziekanowi sprawozdanie z przebiegu realizowanych w danym roku zadań w związku z pełnioną funkcją.

Zgodnie z **zasadami** przyjętymi na Wydziale **rozwiązywanie sytuacji problemowych lub konfliktów odbywa się etapowo**, z zaangażowaniem starosty roku, który reprezentuje interesy roku i pośredniczy w rozwiązywaniu problemów występujących między studentami. Student może zwrócić się również do przedstawiciela Rady Wydziałowej Samorządu Studentów z prośbą o pomoc w rozwiązaniu zaistniałej sytuacji trudnej. Kolejnym ogniwem jest opiekun roku, który na bieżąco identyfikuje potrzeby i problemy swoich studentów oraz pośredniczy w kontakcie z władzami dziekańskimi w sytuacjach wymagających zaangażowania dodatkowych środków czy specyficznych rozwiązań. Student może również skierować skargę lub wniosek do Dziekana lub Prodziekana ds. Studentów. Wszystkie kwestie problemowe dotyczące poszczególnych studentów rozwiązywane są indywidualnie, podczas bezpośrednich spotkań z Prodziekanem lub Dziekanem, z

zachowaniem poufności i nastawieniem na znalezienie najbardziej korzystnego dla studenta rozwiązania.

W sprawach konfliktowych i spornych, studenci uzyskują także **wsparcie Rzecznika Praw Akademickich** czy **Akademickiego Centrum Mediacji**.

W sprawach formalnych i organizacyjnych związanych z tokiem studiów, wsparcia udzielają także **pracownicy Dziekanatu** przeszkoleni w zakresie pracy ze studentem trudnym, będącym w kryzysie, jak też studentem z niepełnosprawnością. Pracownicy Dziekanatu stale podnoszą swoje kompetencje Uczestnicząc w kursach i szkoleniach m.in. z zakresu obsługi różnych grup studentów, przeciwdziałania dyskryminacji, a także pracy na platformach USOS, SAP, obsługi spraw studenckich i dydaktycznych w systemie POLON. Pracownicy Dziekanatu pozostają do dyspozycji studentów od poniedziałku do czwartku w godz. 10.00-14.00 oraz w wyznaczone soboty w godz. 8.00-12.00. W przeprowadzonej w czerwcu 2022 r. **ankiecie** studenci wysoko ocenili kompetencje, życzliwość pracowników Dziekanatu oraz ich gotowość do wszechstronnej pomocy w rozwiązywaniu spraw studenckich.

Poza kontaktem z opiekunem roku studenci mają zapewniony **indywidualny kontakt z nauczycielami akademickimi** podczas regularnych konsultacji w wymiarze 2 godzin tygodniowo. W okresie pandemii odbywały się one zdalnie w formie wideokonferencji, zaś w roku akademickim 2022/2023 są realizowane w podziale na formę stacjonarną w siedzibie Uczelni oraz formę zdalną z wykorzystaniem Wirtualnego Kampusu. Informacja dotycząca miejsca, terminu z wyszczególnieniem formy konsultacji jest zamieszczona na profilu osobowym pracownika na stronie UMCS oraz w miejscu odbywania konsultacji stacjonarnych. Dodatkowo, studenci korzystają z możliwości indywidualnego kontaktu z pracownikami poprzez służbowe skrzynki mailowe.

Stałe monitorowanie jakości wsparcia studentek i studentów Wydziału odbywa się dzięki informacjom zwrotnym uzyskiwanym z wykorzystaniem różnorodnych form i źródeł. Są nimi m.in.: badania ankietowe, informacje uzyskiwane od opiekuna roku, konsultacje pracowników dla studentów (także w formie zdalnej) oraz bezpośrednie relacje, które są cennym źródłem informacji o potrzebach i problemach studentów. Działania te mają charakter systematyczny, stały i kompleksowy.

Studenci posiadają dostęp do znaczącej liczby miejsc (2500) w 9 **domach studenckich**. Mogą korzystać z systemu **stypendiów socjalnych**, stypendium dla osób z niepełnosprawnościami, a w kryzysowych sytuacjach życiowych uzyskiwać zapomogi w formie doraźnej, bezzwrotnej pomocy pieniężnej. Studenci mają możliwość ubiegania się o **kredyty studenckie**.

Na bieżąco otrzymują także informacje na temat pozauczelnianych konkursów stypendialnych (np. Urzędu Miasta, Marszałka Województwa Lubelskiego, MEiN) oraz innych konkursach, np. prac magisterskich, recenzji, esejów i innych tekstów naukowych. Obligatoryjne są również **ubezpieczenie zdrowotne**.

Od 2013 roku w UMCS realizowany jest **Projekt Przyjazny Uniwersytet**. Jego celem jest zwrócenie uwagi środowiska akademickiego na problemy zdrowia psychicznego oraz budowanie sieci wsparcia dla studentów napotykających trudności ze zdrowiem psychicznym. Działania projektowe dotyczą popularyzacji wiedzy na temat zdrowia

psychicznego, propagowania i szerzenia dobrych praktyk w zakresie psychoedukacji oraz budowania sieci wsparcia dla studentów i społeczności akademickiej UMCS.

Wsparcie dla studentek i studentów z niepełnosprawnościami na Wydziale kształtuje i sprawuje Prodzikan ds. studenckich z pomocą pracowników Dziekanatu i we współpracy z ogólnouczelnianym **Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego**. Szczególną wagę przywiązuje się do zapewnienia dostosowania procesu dydaktycznego do studentów o różnych potrzebach wynikających ze stanu zdrowia, integracji osób z niepełnosprawnościami ze środowiskiem akademickim, wyrównania szans edukacyjnych oraz likwidowania barier i przeciwdziałania wykluczeniu. Informacje o wszelkich dostępnych formach i zasadach wsparcia osób z niepełnosprawnościami (takich, jak m.in. pomoc asystenta dydaktycznego, tłumacz języka migowego, transport na zajęcia dydaktyczne, użyczenie sprzętu, konsultacje z języka obcego dla osób niesłyszących i niedosłyszących, szkolenia, warsztaty, konferencje, zajęcia sportowe, usługi doradcze, konsultacje psychologiczne), a także osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego są dostępne u pracowników Dziekanatu, opiekunów lat oraz na stronach internetowych **UMCS** i **Wydziału**. Warto podkreślić, że porady psychologiczne dostępne są również w języku ukraińskim i angielskim.

W ramach UMCS, we współpracy z Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego działa również **Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych „Alter Idem”**, **Punkt Wsparcia i Psychoedukacji dla Studentów „SENSUM”**, **Biuro Rozwoju Kompetencji** oraz **Akademickie Centrum Wsparcia**, to ostatnie oferujące pomoc rówieśniczą. Wszystkie porady udzielane są bezpłatnie przez doświadczonych psychologów, psychoterapeutów, a także psychiatrów. W gronie specjalistów SENSUM działającego w Instytucie Pedagogiki UMCS oferującego nieodpłatne wsparcie psychologiczne i pedagogiczne studentom, doktorantom i pracownikom UMCS znajdują się pracownicy realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna: dr hab. Teresa Zubrzycka-Maciąg, prof. uczelni, dr Ewa Sosnowska-Bielicz oraz dr Małgorzata Gulip. SENSUM mieści się w budynku Instytutu Pedagogiki, w gabinecie przeznaczonym i przystosowanym do tego typu działalności. To znacząco podnosi komfort studentów zgłaszających się po pomoc.

Na początku roku akademickiego wszyscy studenci pierwszego roku kierunku Pedagogika specjalna uczestniczą w obowiązkowym wykładzie adaptacyjnym pt. Życiozaradni – o problemach i sposobach radzenia sobie z nimi. Szkolenie prowadzi dr hab. Katarzyna Klimkowska, prof. UMCS, posiadająca ponad 18-letnie doświadczenie w zakresie grupowego i indywidualnego psychoedukacyjnego wsparcia osób dorosłych. Celem wykładu jest przybliżenie studentom głównych zagadnień dotyczących funkcjonowania w roli studenta, zasad akademickiego „savoir-vivre”, komunikacji z nauczycielami akademickimi oraz rówieśnikami, a także form wsparcia psychologicznego dostępnych w UMCS.

Z inicjatywy Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego i Zrzeszenia Studentów Niepełnosprawnych „Alter Idem” UMCS, każdego roku organizowane jest dla studentów wydarzenie o charakterze integracyjno-edukacyjnym **Dni Adaptacyjne** (tzw. Adapciak). Ponadto, studenci mogą uczestniczyć w bezpłatnych cyklu indywidualnych spotkań warsztatowo-treningowych organizowanych przez Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego, a także w organizowanych każdego roku warsztatach, poradach i szkoleniach.

Studenci, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej, doświadczyli wypadku losowego lub choroby korzystają z funkcjonującego w UMCS **systemu zapomóg**. W ostatnich latach, zostały uruchomione dodatkowo zapomogi dla studentów, których sytuacja życiowa pogorszyła się z powodu pandemii (utrata pracy) oraz dla studentów z Ukrainy. Na Wydziale został wskazany pracownik Dziekanatu, który na bieżąco monitoruje potrzeby i sytuację studentów pochodzących z terenów objętych wojną. Studenci z Ukrainy korzystają ponadto ze wsparcia rzeczowego (paczki, obiady) oraz organizacyjnego (np. w postaci krótkoterminowych urlopów okolicznościowych). Od lutego 2022 roku wypłacono 26 zapomóg dla studentów z Ukrainy studiujących na Wydziale. W kwietniu 2022 roku, z uwagi na zwiększającą się liczbę studentów obcokrajowców oraz trudną sytuację związaną z wybuchem wojny w Ukrainie została utworzona na Wydziale funkcja **Opiekuna studentów zagranicznych**, którą pełni dr Anna Tychmanowicz.

W roku 2021 w UMCS powołany został **Zespół ds. Optymalizacji Warunków Kształcenia Studenta z Indywidualnymi Potrzebami Edukacyjnymi – OPTIMUM UMCS**.

Działania Zespołu wpisują się m.in. w zadania podejmowane przez Uniwersytet na rzecz osób z niepełnosprawnościami, a mającymi na celu zapewnienie im warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej, jak również w szeroko pojętą strategią dostępności UMCS. Zespół tworzą specjaliści – nauczyciele akademicy zatrudnieni w UMCS na Wydziale, a wśród nich realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna:

- dr hab. Anna Prokopiak – doradca ds. optymalizacji warunków kształcenia studenta ze spektrum autyzmu.
- dr Małgorzata Gulip – doradca ds. optymalizacji warunków kształcenia w zakresie funkcjonowania słuchowego oraz funkcjonowania psychicznego.
- dr Dorota Chimicz – doradca ds. optymalizacji warunków kształcenia studenta w zakresie funkcjonowania wzrokowego.

Zespół OPTIMUM wspiera studentów, doktorantów i pracowników Wydziału także dzięki bogatej ofercie szkoleń i warsztatów podnoszących umiejętności i kompetencje w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Tylko w 2022 roku przeprowadzonych zostało 9 takich spotkań:

- Warsztaty dotyczące współpracy ze studentem ze spektrum autyzmu – dla nauczycieli akademickich i pracowników administracji,
- Szkolenie dla opiekunów lat i kierunków dotyczące komunikacji ze studentem w sytuacji kryzysowej oraz wsparcia studenta z ASD,
- Szkolenie: Obszary wsparcia dydaktycznego studenta z niepełnosprawnością wzroku ze szczególnym uwzględnieniem sesji zaliczeniowo-egzaminacyjnej,
- Szkolenie: Jak dostosować proces kształcenia dla studenta ze spektrum autyzmu? Od rekrutacji po zaliczenie,
- Szkolenie: Świat oczami studenta ze spektrum autyzmu,
- Szkolenie: Student w spektrum autyzmu,
- Szkolenie: Kolega/koleżanka ze spektrum autyzmu - jak radzić sobie w społeczności akademickiej,
- Szkolenie: KKoniec semestru – sposoby wsparcia studentów w radzeniu sobie z zaliczeniami i egzaminami w trakcie pierwszej sesji,

- Szkolenie: Jak projektować zajęcia, materiały dydaktyczne i formy oceny, aby były one oparte na zasadach równości w dostępie do wiedzy dla studentów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych?

Również budynki Wydziału uwzględniają potrzeby osób z różnymi niepełnosprawnościami (szerokie wejścia do sal, windy, pokój wyciszeni, pętle indukcyjne na portierni i w pomieszczeniu Dziekanatu, odpowiedni system oznaczeń). Na Wydziale został powołany **Wydziałowy Zespół ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami**. Jego zadaniem jest rozpoznawanie potrzeb studentek i studentów z indywidualnymi potrzebami, wsparcie tych osób w dostępie do usług świadczonych przez Wydział, prowadzenie analizy stanu zapewnienia dostępności tym osobom, a także przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności kształcenia na Wydziale. W 13-osobowym składzie Zespołu znajduje się czterech pracowników kierunku Pedagogika specjalna: dr Dorota Chimicz (przewodnicząca Zespołu) oraz dr hab. Anna Prokopiak, dr Małgorzata Gulip oraz dr Anna Bieganowska-Skóra (członkowie).

W 2022 roku zakończono pracę nad dwoma strategicznymi dokumentami dotyczącymi zwiększenia dostępności UMCS dla osób z niepełnosprawnościami. Jeden z nich to **Strategia Odpowiedzialności Społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie**, drugi to **Strategia Uniwersalnego Projektowania na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie**. Pierwsza strategia pn. Świadomie i odpowiedzialnie – edukacja w różnorodności opisuje m.in. cele główne i szczegółowe, zasady oraz sposób ich realizacji w sytuacjach kryzysowych, komunikacje w sytuacjach zagrożeniu życia i zdrowia, sposób podejmowania i doskonalenia zmian organizacyjnych w UMCS jako miejsca otwartego i przyjaznego dla osób z niepełnosprawnościami, w tym tworzenia odpowiedniej kultury organizacyjnej, przyjęcia zasad m.in. w zakresie niwelowanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacji, zrównoważonego rozwoju, kreowania pozytywnego wizerunku UMCS. Natomiast Strategia Uniwersalnego Projektowania opisuje koncepcję kształtowania uczelnianej przestrzeni pod względem dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej oraz w zakresie projektowania uniwersalnego w dydaktyce akademickiej w sposób zapewniający równy dostęp zarówno dla osób z niepełnosprawnością, jak i innych grup defaworyzowanych w społeczeństwie. Dokumenty zostały wprowadzony zarządzeniami Rektora UMCS, tj.: [Zarządzeniem Nr 71/2022 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 7 lipca 2022 r. w sprawie wprowadzenia Strategii Odpowiedzialności Społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#) oraz [Zarządzeniem Nr 77/2022 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 8 września 2022 r. w sprawie wprowadzenia Strategii Projektowania Uniwersalnego na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#). Dodatkowo przygotowano broszury informacyjne dotyczące obu tych dokumentów. Opracowanie tych dokumentów jest również wyrazem społecznej odpowiedzialności UMCS

Studenci mają również dostęp do publikacji na stronie UMCS ukierunkowanych na podnoszenie jakości funkcjonowania społeczności akademickiej. Są to: **poradnik antydyskryminacyjny** Szanuję siebie, akceptuję innych, opracowany w ramach wdrażania Strategii HR Excellence in Research na UMCS, którego celem jest zwiększenie świadomości, poczucia bezpieczeństwa członków społeczności akademickiej, jak również

zapewnienie wysokich standardów antydyskryminacyjnych na UMCS oraz **Broszura Savoir-vivre wobec osób z niepełnosprawnościami**, której celem jest dostarczenie praktycznej wiedzy na temat właściwych sposobów zachowania w stosunku do osób z różnymi niepełnosprawnościami. Na Uniwersytecie wdrażany jest także **Plan Równości Płci**.

Ważnym aspektem wsparcia studentów na Wydziale jest **dostosowanie organizacji studiów do indywidualnych potrzeb studenta**. Osoby z niepełnosprawnością, jak również osoby studiujące na co najmniej dwóch kierunkach, odbywające część studiów poza uniwersytetem, wychowujące dzieci, korzystające z urlopu ze względów zdrowotnych, szczególnie zaangażowane w działalność na rzecz środowiska akademickiego, pracujące lub w innych uzasadnionych przypadkach mogą ubiegać się o **Indywidualną Organizację Studiów (IOS)**. IOS obejmuje każdorazowo okres nie dłuższy niż rok akademicki i polega na ustaleniu indywidualnych terminów i sposobów realizacji obowiązków wynikających z planu studiów i programu kształcenia). W roku akademickim 2021/2022, gdy kształcenie miało ponownie w znacznej mierze formę stacjonarną z IOS skorzystało 8 studentek i studentów kierunku Pedagogika specjalna.

Na Wydziale realizowane są również studia według indywidualnego programu w tym planu studiów, które zapewniają osiągnięcie przez studenta wszystkich efektów uczenia się zatwierdzonych dla danego kierunku studiów oraz uwzględniają dodatkowe indywidualne zainteresowania studenta. Zasady kształcenia w **ramach Indywidualnego Programu Studiów** w tym Planu Studiów obowiązujące na Wydziale zostały określone w odrębnym dokumencie dostępnym na stronie Wydziału.

Wsparcie studentów w procesie uczenia się przybiera na Wydziale różnorodne formy, uwzględniające zróżnicowane potrzeby studentów i ich zdolności. Przede wszystkim, wszyscy studenci mogą korzystać z **konsultacji naukowych**. Każdy nauczyciel akademicki jest zobowiązany do odbywania konsultacji dla studentów w wymiarze nie mniejszym niż 2 godziny tygodniowo (odpowiednio 1 godzina konsultacji w formie stacjonarnej i 1 - w formie zdalnej). Terminy konsultacji są ustalane na początku każdego semestru, a informacja o nich jest zamieszczana w formie ogłoszeń w miejscu ich odbywania i dodatkowo na stronie internetowej w profilu osobowym każdego nauczyciela akademickiego. Warto zaznaczyć, że większość pracowników dostępna jest dla studentów również poza wyznaczonymi godzinami konsultacji i służy pomocą w procesie osiągania efektów uczenia się w czasie dostosowanym do potrzeb studenta, co jest doceniane w ankietach studenckich. Program studiów zapewnia studentom możliwość **rozwoju swoich zainteresowań naukowych** poprzez prawo wyboru w toku studiów specjalności, wykładów fakultatywnych i ogólnouniwersyteckich, a także wyboru miejsca realizowania praktyk zawodowych, które umożliwiają im poznanie praktycznych aspektów wiedzy zdobywanej podczas zajęć na Uczelni i przygotowują do przyszłej pracy zawodowej.

W programie studiów znajduje się **blok zajęć fakultatywnych**, które umożliwiają realizację bardziej sprofilowanej i zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, uwzględniającej zainteresowania i pasje studentów. Studenci mogą także wybierać **seminaria dyplomowe** kierując się swoimi zainteresowaniami. Zgodnie z przyjętymi na Wydziale zasadami dyplomowania, przy formułowaniu tematu pracy dyplomowej student w porozumieniu z opiekunem naukowym uwzględnia specyfikę kierunku studiów i/lub specjalności, własne zainteresowania i preferencje, dostępność i charakter źródeł związanych z tematyką badawczą oraz specyfikę badawczą opiekuna i Katedry. Seminarium realizowane są w małych

grupach (zazwyczaj 6-9 osobowych) zapewniających bezpośredni kontakt studenta z opiekunem i rzeczywiste merytoryczne wsparcie w realizacji pracy dyplomowej. Dzięki szerokiej współpracy Wydziału z otoczeniem zewnętrznym, studenci w ramach seminarium dyplomowego prowadzą badania w różnych placówkach oświatowych, opiekuńczo-wychowawczych czy terapeutycznych, co pozwala im nie tylko na realizację zadań w ramach pracy dyplomowej, ale także ułatwia wejście w rolę zawodową. Często, już jako absolwenci Wydziału, prezentują wyniki swoich badań na konferencjach naukowych lub publikują je w czasopismach naukowych.

Studenci w trakcie studiów zachęceni są do podejmowania **własnych projektów badawczych lub angażowani są w projekty realizowane przez nauczycieli akademickich**. Infrastruktura badawcza znajdująca się na Wydziale (**Laboratorium Badawczo-Dydaktyczne** w Instytucie Psychologii, **NEUROEDULAB** w Instytucie Pedagogiki), a także dostępne oprogramowanie i zaplecze IT (np. programy do analiz statystycznych min. SPSS, platforma Moodle, MS Teams) wykorzystywane są przez studentów podczas realizowania badań w ramach prac dyplomowych oraz projektów naukowych koordynowanych przez pracowników. Rezultatem są własne publikacje studentów, współautorstwo prac oraz wystąpienia na konferencjach studenckich. Na przykład w ramach publikacji pod redakcją dr hab. Anny Prokopiak *Osoby z autyzmem w biegu życia*, Wyd. UMCS, 2019.

Wsparcie studentów w rozwoju swoich zainteresowań naukowych odbywa się również w ramach **kół naukowych**. Jest to bardzo efektywna i lubiana przez studentów droga zaangażowania się w badania naukowe oraz życie Wydziału.

Studenci kierunku Pedagogika specjalna zrzeszeni są w **Kole Naukowym Pedagogów Specjalnych im. Prof. Zofii Sękowskiej**. Wsparcie organizacyjne i merytoryczne zapewnia powołany przez Dziekana opiekun – dr hab. Anna Prokopiak. Ważnym elementem aktywności Koła są działania popularyzujące wiedzę na temat pedagogiki specjalnej oraz działania mające na celu samodoskonalenie i własny rozwój członków Koła (np. seminarium z Kelly Hunter, aktorką teatru szekspirowskiego w Londynie i autorką metody pracy z dziećmi ze spektrum autyzmu *The Hunter Heartbeat Method* oraz z jej asystentem Quim Avila Conde; uczestnikami spotkania byli również: Antoni Bohdanowicz – osoba ze spektrum autyzmu, autor bloga *JAsperger* oraz Ewa Furgal – osoba ze spektrum autyzmu, autorka bloga *Dziewczyna w spektrum*, edukatorka antydyskryminacyjna i działaczka feministyczna – 26.04.2019 r.

W swej działalności Koła prowadzą szeroką współpracę z instytucjami otoczenia zewnętrznego, np. badania w działaniu na terenie Domu Pomocy Społecznej w Matczynie czy wolontariat w ramach działań Fundacji Alpha.

Oprócz działalności naukowej koła włączają się również w organizację Drzwi Otwartych UMCS promując Uczelnię, Wydział i poszczególne kierunki, zachęcając przyszłych kandydatów do aktywności w organizacjach studenckich i animując różne działania kulturalne, np. warsztat pokazujący odbiór świata przez osoby ze spektrum autyzmu. Efektem tych działań jest między innymi film promujący organizacje studenckie działające na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS ([Organizacje studenckie na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS](#)).

Działalność studenckich kół naukowych jest corocznie dofinansowywana z budżetu Wydziału na podstawie planów finansowych poszczególnych organizacji. Wsparcie

finansowe zapewnia również funkcjonujący na UMCS **program grantowy** wspierający organizacje studenckie i koła naukowe. Studenckie koła naukowe korzystają corocznie z:

- 1 [Grantu Władz Rektorskich](#),
- 2 [Konkursu Grantowego Samorządu Studentów](#),
- 3 [Grantu Biura Promocji](#).

Studenci Wydziału mogą rozwijać nie tylko zainteresowania naukowe i kompetencje społeczne, ale również prowadzić aktywną działalność artystyczną, wolontarystyczną, czy sportową. Dzięki funkcjonującemu na UMCS **Programowi Dwutorowej Kariery UMCS** uzyskują wsparcie studenci o wybitnych osiągnięciach w wymiarze ogólnopolskim lub międzynarodowym.

Najlepsi studenci osiągający wysokie wyniki w nauce, posiadający wyróżniające się osiągnięcia naukowe, artystyczne i organizacyjne nagradzani są każdego roku **stypendiami Rektora UMCS**, a także **stypendium Ministra**. W latach 2019-2022 stypendia Rektora otrzymało 25 studentek i studentów kierunku Pedagogika specjalna.

Wsparciem dla najlepszych studentów i doktorantów jest również stypendium za wyniki w nauce z **Własnego Funduszu Stypendialnego** przyznawane oddzielnie dla studentów I roku oraz pozostałych lat. Wśród działań motywujących studentów do uzyskiwania wysokich wyników w nauce oraz podwyższania i rozwoju własnych kompetencji należy odbywający się corocznie **konkurs o tytuł Najlepszego Absolwenta Wydziału Pedagogiki i Psychologii** oraz **Najlepszego Absolwenta UMCS**.

Wydział wspiera **mobilność krajową i międzynarodową studentów** w ramach **programów studenckiej wymiany krajowej – MOST** oraz mobilności międzynarodowej - **ERASMUS+** (dokładny opis zawarto w Kryterium 7).

Niezwykle ważnym elementem wsparcia studentów jest pomoc we **wchodzeniu na rynek pracy lub kontynuowaniu edukacji** oraz **rozwój przedsiębiorczości**. Na UMCS sprawami tymi zajmuje się **Biuro Rozwoju Kompetencji**, które przedstawia studentom aktualne oferty pracy w regionie, pośredniczy w zorganizowaniu dodatkowych praktyk studenckich i staży, organizuje szereg warsztatów i szkoleń (Sztuka negocjacji integracyjnych w biznesie, Ranga relacji w branży rozrywkowej i kreatywnej, Blaski i cienie prowadzenia własnego biznesu, Elementy humanistyczne w komunikacji formalnej, Czy da się wycenić przyjaźń? – klient, fan, przyjaciel i ich wpływ na konwersję w sklepach, Budowanie marki osobistej w mediach społecznościowych, Autoprezentacja – dobrze zrobiona, buduje zdrowe relacje), a także udziela porad zawodowych i psychologicznych. Pośredniczy przez to w rozwoju zawodowym studentów i absolwentów, kształtując umiejętności niezbędne do wejścia na rynek pracy. W UMCS realizowany jest nowatorski program kreowania przedsiębiorczości akademickiej **Akademia Przedsiębiorczości UMCS**, którego celem jest wykształcenie profesjonalistów gotowych do realizacji swoich pomysłów biznesowych oraz przygotowane do pełnienia roli liderów w różnego rodzaju instytucjach i przedsiębiorstwach Biuro Rozwoju Kompetencji UMCS, wspólnie z Telewizją Akademicką TV UMCS oraz Akademickim Radiem Centrum realizuje program pt. **Akademicki Kwadrans Przedsiębiorczości**, w którym co tydzień publikowany jest wywiad z wybitnymi teoretykami i praktykami z zakresu ekonomii oraz zarządzania. Studentki i studenci Wydziału mają także możliwość podejmowania różnorodnych **aktywności kulturalnych**. Studenci Pedagogiki specjalnej zrzeszeni w kołach naukowych organizują Mikołajki oraz zabawy choinkowe i karnawałowe dla dzieci. Czynnie włączają się również w **akcje społeczne i charytatywne** (m.in. zbiórki rzeczowe dla dzieci z domów dziecka, wsparcie

uchodźców z Ukrainy, Szlachetna Paczka). Studenci Wydziału wspólnie z Zespołem Chatki Żaka zorganizowali [zajęcia dla dzieci i młodzieży z Ukrainy](#) (zajęcia plastyczne, ruchowe, animacje dla dzieci, nauka języka polskiego), udzielali również wsparcia oraz organizowali warsztaty psychoedukacyjne dla młodzieży i dorosłych. Działalność ta ma przede wszystkim kształtować ich gotowość do działań na rzecz Drugiego, rozwijać kompetencje niezbędne w pracy pedagoga.

Wsparcie organizacyjne i administracyjne w zakresie skutecznej realizacji zadań związanych z przebiegiem studiów oraz dostosowaniem go do indywidualnych potrzeb i zainteresowań studentów, a także w zakresie rozwiązywania sytuacji problemowych zapewnia funkcjonujący w strukturze władz Wydziału Prodziekan ds. studentów. Studenci, na drodze formalnej kierują do Prodziekana wnioski wykorzystując dostępne na stronie Wydziału wzory pism, zaś od roku akademickiego 2022/2023 wykonują to za pośrednictwem modułu „Podania” dostępnego w systemie USOS, co znacznie usprawnia procedurę wnioskowania. Studenci mają również zapewniony bezpośredni kontakt z Prodziekanem na cotygodniowych stacjonarnych dyżurach dziekańskich jak również cotygodniowych dyżurach zdalnych odbywających się w godzinach popołudniowych, umożliwiających kontakt studentom studiów niestacjonarnych oraz osobom pracującym. Prodziekan ds. studenckich ściśle współpracuje z opiekunami organizacji studenckich oraz opiekunami wyznaczonymi dla każdego roku studiów na poszczególnych kierunkach.

Istotnym wsparciem dla studentów są funkcjonujące na Wydziale **kanały informacyjne**. Na stronie Wydziału, w zakładce STUDENT znajdują się wszystkie najważniejsze informacje z zakresu kształcenia, organizacji studiów, pomocy materialnej, wsparcia psychologicznego, ale również działalności naukowej i funkcjonowania organizacji studenckich oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Bieżące, „pilne” wiadomości (np. rozkłady zajęć, zarządzenia i komunikaty Dziekana w sprawie organizacji zajęć czy sesji zaliczeniowo-egzaminacyjnej, harmonogram wnioskowania o stypendium Rektora, ogłoszenia w sprawie stypendiów zewnętrznych) umieszczane są na stronie wydziałowej w aktualnościach, zaś dodatkowym kanałem informacyjnym jest konto facebookowe Rady Wydziałowej Samorządu Studentów WPiP oraz indywidualne konta studentów, na które pilne informacje przekazywane są za pośrednictwem systemu USOS.

Studenci Wydziału mają realny wpływ na przebieg i program studiów, a także warunki, w których odbywa się kształcenie. Dzieje się to między innymi poprzez ich udział w posiedzeniach organów kolegialnych Uniwersytetu, dziedzicznych kolegiach dydaktycznych, w pracach [Kolegium Dziekańskiego](#), [Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia](#), [Zespołów Programowych](#) dla poszczególnych kierunków, a także w Wydziałowej Komisji Stypendialnej.

Studenci mają również możliwość anonimowego udziału w przeprowadzanych pod koniec każdego semestru ogólnouczelnianych ankietach dotyczących jakości realizowanych zajęć. Wnioski z ankiet prezentowane są i omawiane przez Dziekana na ogólnym spotkaniu pracowników Wydziału, zaś w przypadkach nauczycieli akademickich otrzymujących niskie oceny lub krytyczne komentarze odbywają się rozmowy z Dziekanem i Prodziekanami, ukierunkowane na określenie konkretnych działań umożliwiających poprawę sytuacji. W przypadku braku poprawy jakości realizowanych zajęć, ich prowadzenie powierzane jest innemu pracownikowi. Wiosną 2020 roku, Biuro ds. Analiz Jakości Kształcenia UMCS przeprowadziło ankietę wśród studentów dotyczącą kształcenia zdalnego na poszczególnych

wydziałach. Jej wyniki zostały przeanalizowane przez Kolegium Dziekańskie i przedstawione pracownikom. Uwagi przekazane przez studentów przyczyniły się do wprowadzenia przez władze Wydziału wielu rozwiązań w celu poprawy jakości prowadzonych zajęć zdalnych. Między innymi rozbudowano system wsparcia pracowników w zakresie prowadzenia zajęć na Wirtualnym Kampusie UMCS (WK) poprzez opracowanie szeregu [instrukcji tworzenia i realizacji kursów na WK](#), wprowadzono obowiązkową zasadę realizowania zajęć w formie synchronicznej na platformie Moodle (awaryjnie MSTeams), a także powołano **grupę merytorycznego wsparcia koleżeńkiego „4P SUPPORT TEAM”** w zakresie prowadzenia i uatrakcyjnienia zajęć zdalnych z wykorzystaniem WK.

Na przełomie listopada i grudnia 2020 r. odbyły się spotkania władz dziekańskich ze starostami poszczególnych lat i kierunków studiów. Studenci zdecydowanie dostrzegli poprawę zajęć zdalnych prowadzonych w nowym semestrze w stosunku do semestru letniego 2019/2020. Podkreślali przewagę zajęć realizowanych w formie wideokonferencji i taką formę uważali za najbardziej skuteczną. Wskazali również na cykliczność i planowość odbywanych zajęć jako pozytywne aspekty, działające motywująco, poprawiające organizację pracy, stymulujące do większej samodyscypliny i systematyczności. Podkreślali, że obecnie liczne zajęcia realizowane są z wykorzystaniem różnorodnych materiałów i form aktywizujących, co zwiększa ich atrakcyjność i zdecydowanie poprawia efektywność procesu dydaktycznego. Niektórzy wskazali również pozytywne strony pracy w małych grupach. Studenci zwrócili uwagę na poprawę komunikacji między studentami a wykładowcami.

Studenci wyrażają również swoją opinię w wewnętrznych ankietach dotyczących warunków studiowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii. [Wyniki ankiet dotyczących oceny funkcjonowania dziekanatu oraz oceny infrastruktury](#) (oddzielnie dla siedziby Instytutu Psychologii i Instytutu Pedagogiki) są prezentowane na Kolegium dziekańskim, a także omawiane z Kierownikiem ds. administracji. Wnioski płynące z ankiet są podstawą wprowadzanych na Wydziale zmian (np. pojawienie się punktów gastronomicznych, dekoracje budynków).

Ciałem reprezentującym studentów jest Samorząd Studentów, zaś na Wydziale Rada Wydziałowa Samorządu Studentów (RWSS). Pełni ona bardzo ważną rolę, dbając o interesy studentów i zapewniając ich wpływ zarówno na proces kształcenia, warunki studiowania, jak i rozwiązywanie sytuacji problemowych z udziałem studentów. RWSS opiniuje programy studiów, opiekunów pierwszych lat, jak też wnioski dotyczące kształcenia, a także przeprowadza studenckie ankiety. Zapewnia wsparcie organizacyjne i formalne dla naukowych i kulturalnych inicjatyw studenckich, pomaga w zdobywaniu środków na różne projekty studenckie, dba o integrację studentów Wydziału poprzez organizację różnych wydarzeń wydziałowych (np. konkurs fotograficzny, konkurs poetycki, koncert noworoczny) oraz promocję wydarzeń ogólnouczelnianych (Adapciak, Zimowisko). RWSS poprzez [media społecznościowe](#) dodatkowo ułatwia studentom dostęp do aktualnych i ważnych dla nich informacji. RWSS, podobnie jak studenckie koła naukowe działające na Wydziale, otrzymuje systematyczne wsparcie finansowe władz dziekańskich, jak też Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów.

System wsparcia studentów funkcjonujący na Wydziale podlega stałemu monitorowaniu przez Kolegium Dziekańskie i władze dziekańskie. Na bieżąco analizowane

są wnioski i propozycje zgłaszane przez RWSS, przedstawiciele studentów zasiadających w zespołach i komisjach działających na Wydziale, jak też opiekunów roku i pracowników dziekanatu. Propozycje studentów są uwzględniane przez władze Wydziału w miarę możliwości organizacyjnych i formalnych, elastycznie z uwzględnieniem istniejącej sytuacji społecznej i edukacyjnej.

Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Dostęp do informacji dotyczących kierunku: pedagogika specjalna cechuje szybkość, aktualność i otwartość. Komunikacja przebiega sprawnie dwoma kanałami: osobowym i elektronicznym.

Kanał osobowy oznacza przekazywanie w formie ustnej lub pisemnej różnych informacji interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym. W razie potrzeby informacje przekazywane są przez osoby wskazane przez Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii (WPiP) lub niego samego. Dotyczą one różnych spraw. Niektóre z nich mają charakter cykliczny, np. spotkanie inauguracyjne nowego roku akademickiego (koniec września), którego celem jest podsumowanie roku poprzedniego i zaplanowanie kolejnego, a niektóre wynikają z aktualnych potrzeb, np. przekazanie informacji o przejściu na kształcenie zdalne w marcu 2019 r. Studenci najczęściej kanałem osobowym uzyskują informacje od: opiekunów roku, opiekunów praktyk, opiekunów kół naukowych, Prodziekana ds. studenckich, koordynatorów ds. Erasmusa i współpracy międzynarodowej, nauczycieli akademickich pełniących dyżur stacjonarny raz w tygodniu oraz pracowników dziekanatu stale pozostających do ich dyspozycji. Interesariusze zewnętrzeni (wśród nich są nasi absolwenci) w kontakcie bezpośrednim mają dostęp do informacji związanych z kierunkiem: pedagogika specjalna, na przykład podczas stacjonarnych spotkań zespołu programowego Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (WZJK), Komisji Konkursowej „Złote Indeksy”, corocznych i okolicznościowych spotkań organizowanych z nimi przez Dziekana lub Pełnomocnika ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym, spotkań z praktykodawcami. Poza tym opracowywane są ulotki, foldery, prezentacje dotyczące kierunku: pedagogika specjalna, które mają służyć przede wszystkim naszym kandydatom

na studia (Drzwi Otwarte, spotkania w ramach konkursu „Złote Indeksy”, spotkania w placówkach interesariuszy zewnętrznych i w siedzibie WPIP, przy okazji realizacji wspólnych przedsięwzięć). Ważne informacje o funkcjonowaniu Uniwersytetu, w tym kierunków realizowanych na WPIP, przekazywane są w „Wiadomościach Uniwersyteckich” (czasopiśmie wydawanym m.in. w formie papierowej).

Drugi kanał, mający charakter wyłącznie elektroniczny, jest zdecydowanie bardziej rozbudowany i obejmuje wiele różnorodnych form przekazu medialnego (strona internetowa UMCS i Wydziału, Centrum Prasowe – codzienna elektroniczna dystrybucja informacji o UMCS ukazujących się w prasie i na portalach informacyjnych, Telewizja Akademicka TV UMCS (<https://www.umcs.pl/pl/tv-umcs.htm>), Akademickie Radio Centrum (<https://centrum.fm/>), Wiadomości Uniwersyteckie – wydanie elektroniczne, Wydawnictwo UMCS – publikacje informacyjne, Facebook strona UMCS i Wydziału, LinkedIn, Instagram, YouTube – kanał UMCS i Wydziału (<https://www.umcs.pl/pl/media,9953.htm>))

• **Strona internetowa UMCS** (<https://www.umcs.pl>) jest podstawowym źródłem informacji o studiach na Uniwersytecie. Wszyscy interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni mają dostęp do aktualności. Poza tym każdy z nich ma własną przestrzeń wirtualną. Kandydaci mają całoroczny dostęp do informacji dotyczących oferty dydaktycznej, sposobie prowadzenia rekrutacji, wymaganych dokumentach, informacji o Drzwiach Otwartych, materiałów informacyjnych, danych kontaktowych (<https://www.umcs.pl/pl/kandydat.htm>). Studenci posiadają własną zakładkę, z której czerpią aktualne informacje na wszystkie tematy, które ich dotyczą: kształcenia stacjonarnego i zdalnego, spraw organizacyjnych, socjalnych, wymiany studenckiej, aktywności naukowej, organizacji studenckich, rozwoju kompetencji i kariery zawodowej, czasu wolnego oraz szeroko rozumianego wsparcia. Dodatkowo doktoranci pozyskują wiedzę z zakładki „Szkoły Doktorskie” dedykowanej zarówno kandydatom, jak i studentom (<https://www.umcs.pl/pl/student.htm>, <https://www.umcs.pl/pl/szkoly-doktorskie,16879.htm>). Absolwenci na bieżąco informowani są m.in. o: absolutoriach, Programie Absolwent UMCS, ofertach edukacji i pracy, możliwościach rozwoju kompetencji, konkursach (<https://www.umcs.pl/pl/absolwent.htm>). Studenci, doktoranci, absolwenci, pracodawcy i kandydaci mają również dostęp do wszystkich niezbędnych informacji na temat oferowanych studiów podyplomowych i Uniwersytetu III Wieku (<https://www.umcs.pl/pl/studia-podyplomowe.htm>).

Kolejna zakładka „Pracownik” dedykowana jest nauczycielom akademickim (<https://www.umcs.pl/pl/pracownik.htm>), w której odnajdują wszelkie cenne informacje na temat: ich pracy dydaktycznej, badawczej, rekreacji i czasu wolnego, spraw socjalnych i kadrowych, obsługi systemów informatycznych, kształcenia zdalnego, współpracy międzynarodowej, zasad BHP, wsparcia. Kolejna grupa interesariuszy, tj. pracodawcy, partnerzy korzystają z informacji znajdujących się w zakładce „Biznes” (<https://www.umcs.pl/pl/biznes.htm>). Dlatego wiedzą, w jaki sposób mogą nawiązać z Uniwersytetem współpracę oraz jak ją rozwijać. Wszyscy interesariusze mają stały dostęp do informacji o Lublinie (<https://www.umcs.pl/pl/lublin.htm>) i usługach IT w UMCS (<https://www.umcs.pl/pl/uslugi-it.htm>).

W kontekście jakości kształcenia istotne informacje znajdują się w zakładce „Kształcenie i obsługa studiów” (<https://www.umcs.pl/pl/pracownik.htm>) i „System Jakości Kształcenia” (<https://www.umcs.pl/pl/system-jakosci-ksztalcenia-umcs,2999.htm>).

Poza tym pracownicy Uniwersytetu posiadają swoje profile, na których zamieszczane są główne informacje o nich, ich dorobku naukowym, dydaktycznym oraz dane do kontaktu, w tym link do konsultacji zdalnych, na które umawiają się z danym pracownikiem UMCS zainteresowani spotkaniem, w konkretnym terminie.

- **Strona internetowa Wydziału Pedagogiki i Psychologii** (<https://www.umcs.pl/pl/wydzial-pedagogiki-i-psychologii-umcs-w-lublinie,48.htm>) jest przeznaczona dla wszystkich interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych Wydziału. W osobnych obszarach każdy z nich uzyskuje aktualne informacje na interesujące ich tematy. Do Kandydatów skierowana jest zakładka „Rekrutacja” z odniesieniem do strony: <https://rekrutacja.umcs.pl/#>) oraz „Prezentacja kierunków studiów”. Pracownicy mają na bieżąco zamieszczane wszelkie informacje w zakładce „Pracownik”, studenci mogą skorzystać z zakładki „Student”, interesariusze zewnętrzni z zakładki „Pracodawca”, a absolwenci „Absolwent”. Poza tym wszyscy zainteresowani czerpią wiedzę o kierunku: pedagogika specjalna, studiach podyplomowych i doktoranckich z informacji zawartych w aktualnościach oraz innych zakładkach, w których znajdują wiele cennych wiadomości o: strukturze i działalności organizacyjnej i dydaktycznej Wydziału (w tym Instytutu Pedagogiki i Instytutu Psychologii), kształceniu zdalnym, bibliotece i wypożyczalni testów, współpracy międzynarodowej, działalności naukowej. W kontekście jakości kształcenia ważne informacje znajdują się w zakładce Wydział (<https://www.umcs.pl/pl/wydzial,17650.htm>) i „Jakość kształcenia” (<https://www.umcs.pl/pl/jakosc-ksztalcenia,21030.htm>).

- **Poczta uniwersytecka** – interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni przekazują sobie informacje przez pocztę uniwersytecką (korzystając z domeny emaila dla studentów i pracowników UMCS: @mail.umcs.pl).

- **Uniwersytecki System Obsługi Studiów (USOS)** (także w wersji mobilnej) (<https://usosweb.umcs.pl>) umożliwia szybki dostęp do najważniejszych informacji dotyczących kształcenia i obsługi studiów, w tym m.in. służy nawiązaniu kontaktu między studentami i nauczycielami akademickimi, zapewnia wgląd w sylabusy, oceny studentów, wyniki Ankiety Ocen Zajęć Dydaktycznych, wnioski do wypełnienia itd., protokoły z zajęć dla pracowników.

- **System Obsługi Praktyk (SOP)** (<https://www.praktyki.umcs.lublin.pl>) zapewnia komplementarną obsługę oraz źródło informacji dotyczące praktyk studenckich.

- **Archiwum Prac Dyplomowych** (<https://apd.umcs.pl/?s=1>) jest zasobem skierowanym do pracowników. Jest źródłem informacji o pracach dyplomowych, ich recenzjach, raportach antyplagiatowych, ale także narzędziem pracy wykorzystywanym w procesie dyplomowania (na etapie: oceny pracy, ustalania wskaźnika plagiatu, egzaminu dyplomowego).

- **Zintegrowany Informatyczny System Zarządzania Uczelnią (SAP)** (<https://www.umcs.pl/pl/sap.htm>) przez pracowników jest wykorzystywany do samoobsługi w sprawach kadrowo-płacowych, socjalnych.

- **System Obsługi Rekrutacji** (<https://rejestracja.umcs.pl>) jest skierowany do kandydatów, którzy uzyskują kompleksową wiedzę i obsługę planując i realizując proces rekrutacji na Uniwersytet).

- **Wirtualny Kampus (WK)** (<https://kampus.umcs.pl>) i **MS Teams (MS T)** (<https://www.umcs.pl/pl/logowanie-aktywacja,20299.htm>), pomimo że służyły interesariuszom do kontaktu i kształcenia od wielu lat (Wirtualny Kampus pełnił taką

funkcję od 2004 r.), to zaczęły stanowić jedno z ważniejszych narzędzi w czasie trwania pandemii. WK jest dziełem programistów Uniwersyteckiego Centrum Zdanego Nauczania i Kursów Otwartych. Umożliwia on prowadzenie zajęć w trybie synchronicznym i asynchronicznym, komunikację nauczycieli akademickich ze studentami (np. forum, czat), organizowanie różnych form oceny studentów (np. zakładanie zdalnych testów), a także uczestniczenie w wideokonferencji online dzięki modułowi BigBlueButton. Nauczyciele akademicy archiwizują prowadzone kursy m. in. wraz z prezentowanymi materiałami dydaktycznymi, logami uczestników, wynikami sprawdzianów zdalnych i wytworami ich pracy stanowiącymi potwierdzenie zrealizowanych efektów uczenia się. W czasie pandemii i zagrożenia epidemiologicznego, ale nie tylko, WK jest wykorzystywany do organizacji spotkań Kolegium Dziekańskiego, WZJK, zespołów programowych i innych związanych z jakością kształcenia i obsługą studiów. MS T umożliwia sprawną organizację procesu kształcenia, planowanie harmonogramu spotkań, wielostronną komunikację w formie wideokonferencji, udostępnianie materiałów. Warto jednak podkreślić, że zdecydowana większość kursów zdalnych na WPiP jest prowadzona na Wirtualnym Kampusie.

Wszystkie wymagane przepisami prawnymi dokumenty zamieszczane są na bieżąco w bazie BIP na <https://umcs.bip.gov.pl>.

Informacje przekazywane interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym są dostosowywane do grupy odbiorców. Oznacza to, że np. informacje skierowane do obywateli innych państw niż Polska są dostępne w języku angielskim, ukraińskim (np. informacje rekrutacyjne, poradnik antydyskryminacyjny), a osoby z niepełnosprawnościami czerpią niezbędne informacje z dodatkowych zakładek, np. (<https://www.umcs.pl/pl/zespol-ds-wsparcia-osob-z-niepelnosprawnościami,3222.htm>, <https://www.umcs.pl/pl/dla-osob-z-niepelnosprawnościami,147.htm>). W czasie pandemii Uniwersytet i Wydział szczególnie zadbały o uaktualnianie informacji na temat kształcenia zdalnego (np. <https://www.umcs.pl/pl/ksztalcenie-na-odleglosc,20267.htm>, <https://www.umcs.pl/pl/organizacja-ksztalcenia-zdalnego-na-wydziale,19146.htm>) oraz pandemii (<https://www.umcs.pl/pl/koronawirus,20449.htm>). Poza tym do przekazywania w sposób ustny lub pisemny informacji delegowane są odpowiednie jednostki administracyjne (np. Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego <https://www.umcs.pl/pl/zespol-ds-wsparcia-osob-z-niepelnosprawnościami,3222.htm> , Biuro ds. Obsługi Studiów i Studentów Zagranicznych <https://www.umcs.pl/pl/biuro-ds-obslugi-studiow-i-studentow-zagranicznych,1048.htm>).

Studenci i pracownicy mają dostęp do darmowego Internetu (Eduroam), co umożliwia im szybkie pozyskiwanie pożądaných informacji oraz poszerzanie wiedzy podczas zajęć dydaktycznych (np. dostęp do materiałów dydaktycznych z WK, biblioteki). Mają również dostęp do Mobilnego USOS UMCS oraz aplikacji UMCS Guide dedykowanej studentom zagranicznym.

Ważną rolę w publicznym dostępie do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach pełnią portale społecznościowe w internecie, takie jak Facebook czy YouTube. Na Wydziale Pedagogiki i Psychologii bieżące informacje są przekazywane przez Facebook (<https://www.facebook.com/WPiPUMCS>) (3400 obserwujących). Na kanale YouTube są zamieszczane relacje z wydarzeń uczelnianych, wydziałowych, studenckich a także promowane są kierunki studiów. Filmy promocyjne oraz relacje z uroczystości zamieszczone są na następującym kanale YouTube, przykładowy odnośnik: <https://www.youtube.com/channel/UCim3ejVSjEwYkLXjvDPV5VA>

Strony oficjalne są administrowane przez pracowników UMCS (zwłaszcza tych delegowanych w tym celu przez Dziekana Wydziału) w konsultacji ze studentami i interesariuszami zewnętrznymi. Zatem, na bieżąco są one uzupełniane zgodnie z oczekiwaniami wszystkich zainteresowanych oraz potrzebami organizacyjnymi i wydarzeniami, które mają miejsce na Uniwersytecie i Wydziale. Na bieżąco monitorowane jest pozycjonowanie stron i serwisów dotyczących kształcenia i obsługi studiów na Wydziale na portalach społecznościowych i stronach internetowych. Na indywidualnych profilach, na stronach, są dostępne m.in. informacje dotyczące terminów konsultacji zdalnych i dyżurów pełnionych w poszczególnych pokojach przez pracowników naukowo-dydaktycznych Katedry Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej z myślą o zainteresowanych kontaktem osobach, np. studentach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych kształconych na kierunku: pedagogika specjalna. Natomiast w zakładce „Dziekanat” Wydziału PiP zawarte są np. informacje dotyczące terminów dyżurów pełnionych przez pracowników Dziekanatu.

Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

W związku ze zmianami struktury organizacyjnej UMCS, zmianami Statutu i nowelizacją regulacji formalno-prawnych w UMCS, które nastąpiły po roku 2019 modyfikacji uległy między innymi uprawnienia zarządcze Dziekanów i Dyrektorów Instytutów. Badania naukowe zostały formalnie przesunięte do obszaru kompetencyjnego Dyrektorów Instytutów (kierują dyscyplinami) natomiast polityka kształcenia pozostała w gestii Dziekanów Wydziałów. Polityka jakości kształcenia prowadzona na Wydziale Pedagogiki i Psychologii (WPiP) wpisuje się w strategię rozwoju UMCS oraz stanowi kontynuację założeń przyjętych w kolejnych okresach planowania. W roku 2012 przyjęto pierwszy kompleksowy dokument dotyczący długofalowej strategii rozwoju uczelni/wydziału (lata 2012-2021). Jego aktualizację wynikającą ze zmian formalno-prawnych funkcjonowania uczelni wyższych zaktualizowano na lata 2015-2020 oraz na okres bieżący, tj. na lata 2021-2025 (<https://www.umcs.pl/pl/strategia-rozwoju.8988.htm>).

Sformalizowany system zapewnienia jakości kształcenia został wprowadzony na Wydziale Pedagogiki i Psychologii w roku 2010. System zaktualizowano i rozbudowano w roku 2015. Obecne regulacje dotyczące polityki jakości kształcenia zgodnie ze strategią uczelni i Wydziału są dostosowane do warunków funkcjonowania uczelni wyższych obowiązujących po roku 2019. System jakości kształcenia na Wydziale jest cyklicznie aktualizowany i dostosowywany do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych. W ramach obowiązującej strategii określone są cele polityki jakości kształcenia na poziomie taktycznym i operacyjnym, które mają swoje odzwierciedlenie w obowiązujących w Ministerstwie Edukacji i Nauki, w uczelni i na Wydziale regulacjach oraz dokumentacji dedykowanej jakości kształcenia (<https://www.umcs.pl/pl/akty-prawne,21043.htm>). Strategia rozwoju uczelni, a także polityka jakości kształcenia jest kaskadowana na poszczególne Wydziały oraz kierunki studiów.

Określenie standardów kształcenia, ich monitorowanie i stałe utrzymanie ich wysokiej jakości zapewnia Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK) w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zgodnie z wytycznymi zawartymi w:

- UCHWALE Nr XXIV – 30.5/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 16 października 2019 r. w sprawie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (<https://www.umcs.pl/pl/uchwaly-zarzadzenia-pisma-okolne,2499,uchwala-nr-xxiv-30-5-19-senatu-uniwersytetu-marii-curie-sklodowskiej-w-lublinie-z-dnia-16-pazdziernika-2019-r-w-sprawie-wewnetrznego-systemu-zapewnienia-jakosci-ksztalcenia,82651.chtm>),
- UCHWALE Nr XXIV – 30.6/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 16 października 2019 r. w sprawie wytycznych dotyczących wymagań w zakresie tworzenia i doskonalenia programów studiów (<https://www.umcs.pl/pl/uchwaly-zarzadzenia-pisma-okolne,2499,uchwala-nr-xxiv-30-6-19-senatu-uniwersytetu-marii-curie-sklodowskiej-w-lublinie-z-dnia-16-pazdziernika-2019-r-w-sprawie-wytycznych-dotyczacych-wymagan-w-zakresie-tworzenia-i-doskonalenia-programow-studiow,82655.chtm>
- UCHWALE Nr XXV – 19.28/22 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 28 września 2022 r. zmieniającej Uchwałę Nr XXIV – 30.6/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 16 października 2019 r. w sprawie wytycznych dotyczących wymagań w zakresie tworzenia i doskonalenia programów studiów (<https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2022/0930/150826-xxv-19-28-22-zm-30-6-19-uch-programy-st.pdf>)
- ZARZĄDZENIU Nr 62/19 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowych zadań Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (<https://www.umcs.pl/pl/uchwaly-zarzadzenia-pisma-okolne,2499,zarzadzenie-nr-62-2019-rektora-uniwersytetu-marii-curie-sklodowskiej-w-lublinie-z-dnia-29-listopada-2019-r-w-sprawie-szczegolowych-zadan-wewnetrznego-systemu-zapewnienia-jakosci-ksztalcenia-w-uniwersytecie-marii-curie-sklodowskiej-w-lublinie,84599.chtm>),
- ZARZĄDZENIU Nr 30/2020 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 22 kwietnia 2020 r. w sprawie prowadzenia badań jakości kształcenia w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (<https://www.umcs.pl/pl/uchwaly-zarzadzenia-pisma-okolne,2499,zarzadzenie-nr-30-2020-rektora-uniwersytetu-marii->

curie-sklodowskiej-w-lublinie-z-dnia-22-kwietnia-2020-r-w-sprawie-prowadzenia-badan-jakosci-kształcenia-w-uniwersytecie-marii-curie-sklodowskiej-w-lublinie,89849.chtm).

WPIP funkcjonuje zgodnie ze Strategią UMCS 2021-2025 (<https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2019/0402/091028-strategia-27-marca-2019-ostateczna-po-senacie.pdf>) oraz Strategią Rozwoju Wydziału (<https://www.umcs.pl/pl/strategia-rozwoju,8988.htm>). Mając na uwadze ciągle doskonalenie systemu oraz jego spójność z obecnie obowiązującymi aktami prawnymi dostosowuje się na bieżąco wypracowane wiele lat temu regulaminy i procedury.

Zadaniem Wydziałowego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK)

(jest to komplementarny i przejrzysty zbiór świadomie zaplanowanych działań w zakresie poszczególnych obszarów procesu kształcenia, spójny z przyjętymi celami i strategią kształcenia) jest: podejmowanie i koordynacja działań mających na celu doskonalenie jakości kształcenia uwzględniające wszystkie kierunki, formy i poziomy kształcenia; dążenie do osiągania przez wszystkich odbiorców oferty dydaktycznej możliwie najwyższych wyników kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, stosownych do określonych warunków społeczno-ekonomicznych, przy stałym wzmacnianiu potencjału naukowo-dydaktycznego Uniwersytetu. Doskonalenie jakości kształcenia na WPIP przebiega cyklicznie. Planowane są działania służące zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia na podstawie analiz potrzeb rynku pracy, zmiany przepisów prawa, opinii interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. Pozytywnie zaopiniowane, a następnie zatwierdzone regulaminy, wytyczne, plany są wdrażane i stale monitorowane w kontekście procesu kształcenia i obsługi studentów, a wyniki monitoringu są na bieżąco analizowane. Uzyskane wyniki pozwalają na przygotowanie kolejnych planów z wymaganymi zmianami, udoskonaleniami, a także wdrażanie działań naprawczych, jeśli jest to konieczne.

W efekcie postępowania zgodnie z wytycznymi WSZJK zwiększa się konkurencyjność i przejrzystość oferty edukacyjnej na WPIP. Absolwenci posiadają kwalifikacje pożądane na rynku pracy dzięki innowacyjnym programom kształcenia, w których łączona jest dydaktyka z badaniami naukowymi oraz praktyką zawodową. Stale doskonalona jest jakość kształcenia dzięki efektywnemu procesowi zarządzania, w którym ważne miejsce zajmują: diagnoza, ewaluacja i modyfikacja z udziałem interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych oraz szybka interwencja podejmowana w sytuacjach trudnych (np. zmiana przepisów prawa, pandemia, wojna na Ukrainie).

Osiąganie tych efektów jest możliwe dzięki ścisłej, owocnej współpracy Władz UMCS, Senatu UMCS, Działów Dydaktycznych, Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów, Biuro ds. Analiz Jakości Kształcenia, Rady Szkół Doktorskich, Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia (<https://www.umcs.pl/pl/sjk.htm>) z podmiotami bezpośrednio związanymi z WPIP. Nową inicjatywą jest coroczna organizacja Dnia Jakości Kształcenia UMCS, która w 2021 roku odbyła się pod hasłem „Kompetencje nauczycieli a potrzeby studentów w czasach ciągłej zmiany” (<https://www.umcs.pl/pl/aktualnosci,4622,dzien-jakosci-kształcenia-na-umcs,118417.chtm>).

Za nadzór merytoryczny, organizacyjny i administracyjny nad kierunkiem studiów: pedagogika specjalna zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów oraz dbałość o wysoką jakość kształcenia w różnych wymiarach odpowiada przede

wszystkim Dziekan Wydziału oraz Prodziekan ds. Jakości Kształcenia, w ramach delegowanych mu zadań. Kolegium Dziekańskie jest organem doradczym i opiniującym, wspierającym Dziekana w realizacji jego zadań. W jego skład wchodzi: Prodziekan ds. Jakości Kształcenia, Prodziekan ds. Studenckich, Dyrektor Instytutu Pedagogiki i Instytutu Psychologii, przedstawiciele Wydziałowego Samorządu Studentów (do roku 2022/23 również Samorządu Doktorantów). Dziekan Wydziału zaprasza również pracowników administracji i inne osoby, zgodnie z aktualnymi potrzebami. Skład ten umożliwi szybkie podejmowanie kluczowych decyzji, analizowanych z różnych perspektyw procesu jakości kształcenia. Na posiedzeniach Kolegium są opiniowane wszystkie ważne propozycje innowacji, zmian, oceny i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale (m.in. wprowadzanie i modyfikowanie regulaminów, zarządzeń, ogłoszeń Dziekana; zatwierdzanie nowych programów studiów i ewentualnych zmian programowych; przyznawanie nagród i wyróżnień dla studentów i pracowników, opracowanie strategii reagowania w sytuacjach kryzysowych, zatwierdzanie tematów prac dyplomowych, ustalanie limitów rekrutacyjnych, powoływanie członków zespołów i komisji, ustalanie zasad procesu dyplomowania, ustalanie wykazu przedmiotów, których niezaliczenie uniemożliwia wpis warunkowy, sporządzanie wykazu przedmiotów, na podstawie których wyliczana jest średnia ocen z przebiegu studiów itd.).

Na Wydziale prężnie działają następujące osoby, komisje i zespoły, wspierające Dziekana w realizacji zadań związanych z jakością kształcenia: Prodziekan ds. Jakości Kształcenia, Prodziekan ds. Studenckich, kierownik administracji, Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, zespół programowy dla kierunku pedagogika specjalna, kierownicy Katedr i Pracowni, Pełnomocnik ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym, koordynatorzy programu Erasmus+ i współpracy międzynarodowej, Wydziałowy Zespół ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami, Wydziałowa Komisja Konkursowa „Złote Indeksy”, Wydziałowy Zespół ds. Sylabusów Przedmiotów, koordynatorzy przedmiotów, koordynator i opiekunowie praktyk zawodowych, opiekunowie roku, nauczyciele akademicy, studenci i interesariusze zewnętrzni.

Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia jest odpowiedzialny za sprawne funkcjonowanie WSZJK. We współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi dba o politykę jakości kształcenia zgodnie z misją i Strategią UMCS i Strategią rozwoju WPIP. Między innymi: opiniuje programy studiów dla nowotworzonych kierunków oraz zmiany w programach dla kierunków istniejących; dokonuje analizy wyników ewaluacji jakości kształcenia, proponuje działania naprawcze na podstawie wyników monitorowania procesu kształcenia, potrzeb rynku pracy, studentów i zmian prawnych, społeczno-gospodarczych.

Zespół programowy odpowiada przede wszystkim za jakość programów studiów, w tym m.in.: za opracowanie i modyfikację koncepcji kształcenia, dokumentacji do nowopowstającego kierunku studiów oraz za wprowadzanie zmian w realizowanych programach studiów, zapewnienie monitoringu programu studiów, analizę efektów uczenia się, opiniowanie zmian merytorycznych w sylabusach, wsparcie promocji kierunku studiów. W realizacji tych zadań uczestniczą członkowie zespołu, w skład którego wchodzi pracownicy WPIP, przedstawiciele studentów danego kierunku oraz interesariusze zewnętrzni.

Koordynatorzy przedmiotów odpowiadają za utrzymanie wysokiej jakości realizowanych przedmiotów, w tym m.in. za wprowadzenie sylabusu do USOS, przypisanie

właściwych efektów uczenia się, zdefiniowanych dla przedmiotu jako całości oraz poszczególnych form zajęć w ramach przedmiotu zgodnie z Kartą Efektów Przedmiotu, ustalenia dotyczące skorelowanych z efektami uczenia się metod i kryteriów oceniania.

Koordinator i opiekunowie praktyk sprawują nadzór nad organizacją, przebiegiem, monitorowaniem i oceną praktyk realizowanych przez studentów na kierunku: pedagogika specjalna. (<https://www.umcs.pl/pl/procedura-dotyczaca-realizacji-praktyk,18254.htm>)

Nauczyciele akademicy, zgodnie z programem studiów, efektami uczenia się i opracowanym sylabusem, prowadzą zajęcia dydaktyczne zgodnie z wysokimi standardami jakości kształcenia, wykorzystując aktywizujące metody kształcenia, łącznie z tymi zdalnymi. Omawiają ze studentami sylabusy, w tym warunki zaliczenia przedmiotu, efekty uczenia się i treści kształcenia. Wchodzą w skład różnych zespołów i komisji, które służą zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia na kierunku: pedagogika specjalna.

Studenci aktywnie uczestniczą w procesie podnoszenia jakości kształcenia na Wydziale. Mają dostęp do programów kształcenia, efektów uczenia się, sylabusów, wyników ankiet i raportów ewaluacyjnych związanych z jakością kształcenia. Proponują zmiany w programach studiów i organizacji procesu kształcenia. Dokonują oceny poziomu jakości procesu kształcenia. Ich przedstawiciele uczestniczą w Kolegium dziekańskim, WZJK i zespole programowym. Studenci pozostają w stałym kontakcie z opiekunami roku, którzy ściśle współpracują z Prodziekanem ds. Studenckich, szybko reagującym na wszelkie ich uwagi i podejmującym działania zaradcze w razie potrzeby.

Interesariusze zewnętrzni (wśród nich są również nasi absolwenci) wchodzą w skład WZJK, zespołu programowego oraz komisji konkursowej „Złote Indeksy Wydziału Pedagogiki i Psychologii”. Opiniują nowo powstające programy studiów, zmiany programowe, efekty uczenia się i inne ważne dokumenty związane z jakością kształcenia. Uczestniczą w różnorodnych przedsięwzięciach dydaktycznych i naukowych (konkursach, konferencjach, projektach edukacyjnych itd.). Mają prawo do zgłaszania propozycji zmian w programach studiów, ich ewaluacji oraz inicjowania wydarzeń służących doskonaleniu jakości kształcenia.

Na Wydziale działa wiele innych zespołów i komisji powołanych w celu podnoszenia jakości kształcenia na kierunku: pedagogika specjalna (odnośnik do regulaminów i zadań ich członków: (<https://www.umcs.pl/pl/regulaminy-i-zasady-dzialania-zespolow-i-komisji,24633.htm>), (<https://www.umcs.pl/pl/zespoły-i-komisje,17584.htm>))

Niezwykle cenne doświadczenia dydaktyczne gromadzą nauczyciele akademicy i studenci, dzięki uczestnictwu w projektach dydaktycznych realizowanych na Wydziale, co niewątpliwie wpływa na podniesienie jakości kształcenia (pracownicy nabywają nowe kompetencje do prowadzenia zajęć). Wśród tych projektów można wyróżnić: Przedsiębiorcze Dzieciaki (laureat europejskiego konkursu European Enterprise Promotion Awards, (<https://blogs.ec.europa.eu/promotingenterprise/category/european-enterprise-promotion-awards>)), Innowacyjne Zasoby Edukacyjne w Kształceniu Zdalnym (projekt międzynarodowy), Edukacja Włączająca bez Granic – Polska – Islandia, Edukacja Włączająca bez Granic – Polska – Norwegia, Uniwersalność+ (<https://www.umcs.pl/pl/projekty,10920.htm>), Doskonałość Dydaktyczna oraz Programie Erasmus+, dzięki wymianie doświadczeń międzynarodowych (<https://www.umcs.pl/pl/erasmus-,8363.htm>). Poza tym członkowie WZJK i Zespołu

programowego uczestniczyli w dwudniowym szkoleniu w 2021 roku, dotyczącym oceny jakości kształcenia.

Projektowanie, monitorowanie programów studiów i dokonywanie w nich zmian stanowią zadania zespołu programowego. Corocznie realizowane programy są analizowane z uwzględnieniem: przepisów prawnych, potrzeb rynku pracy, opinii studentów, nauczycieli akademickich, absolwentów i interesariuszy zewnętrznych, praktykodawców. W razie konieczności, w sytuacjach nieprzewidzianych (np. pandemia), programy są analizowane kilkakrotnie. Wymagane zmiany są wprowadzane przez zespół do końca stycznia każdego roku, opiniowane przez WZJK i Kolegium Dziekańskie, Samorząd Studentów, interesariuszy zewnętrznych oraz zatwierdzone przez Dziekana Wydziału, opiniowane przez Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów i zatwierdzone przez Senat UMCS. Mając na uwadze kierunek pedagogika specjalna, dokonano następujących zmian w programach studiów w okresie obejmującym lata 2016-2022:

1. Zgodnie z przepisami prawnymi od roku akademickiego 2019-2020 wprowadzono jednolite, pięcioletnie studia magisterskie stacjonarne i niestacjonarne z uwzględnieniem dwóch specjalności: edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna, edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu. Pedagogika resocjalizacyjna nie jest specjalnością w programie studiów na kierunku: pedagogika specjalna, tak jak miało to miejsce w ubiegłych latach na studiach I i II stopnia.
2. Zgodnie z zarządzeniem Rektora z początkiem roku akademickiego 2021/2022 zlikwidowano studia stacjonarne i niestacjonarne I stopnia, a więc we wskazanym czasie nie prowadzono już studiów I stopnia na kierunku: pedagogika specjalna.
3. Zgodnie z obowiązującymi wtedy przepisami prawnymi, w okresie od 2016 roku do roku akademickiego 2020/2021 opracowano i realizowano programy na studiach trzyletnich, stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia z uwzględnieniem specjalności: tyflopedagogika i oligofrenopedagogika, pedagogika resocjalizacyjna, edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną (oligofrenopedagogika) i wczesna edukacja, edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną (tyflopedagogika i surdopedagogika) i wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.
4. Zgodnie z obowiązującymi wtedy przepisami prawnymi, w okresie od 2016 roku do chwili obecnej opracowano i realizowano programy studiów stacjonarnych i niestacjonarnych dwuletnich II stopnia uwzględniające specjalności: specjalna terapia pedagogiczna z terapią procesów integracji sensorycznej, resocjalizacja z socjoterapią, edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się (jedynie ta wymieniona jako ostatnia specjalizacja jest realizowana w ramach programów studiów II stopnia do końca bieżącego roku akademickiego, tj. do końca semestru letniego w roku akademickim 2022-2023).

Ważnym elementem analizy programów studiów są Losy absolwentów (<https://ela.nauka.gov.pl/pl>), wnioski z corocznych spotkań z przedstawicielami otoczenia zewnętrznego, wnioski ze spotkań opiekunów roku ze studentami oraz władz Wydziału z pracownikami, organizowanych min. dwukrotnie w roku akademickim, analizy wyników osiągniętych przez studentów w sesji zaliczeniowo-egzaminacyjnej i podczas egzaminu dyplomowego. Kolejnym istotnym elementem doskonalenia procesu kształcenia jest analiza wyników Ankiety Ocen Zajęć Dydaktycznych i innych badań prowadzonych przez

Wydział i Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów (<https://www.umcs.pl/pl/system-jakosci-ksztalcenia-umcs,2999.htm>). Studenci na każdym poziomie kształcenia wypełniają po każdym semestrze Ankiety Ocen Zajęć Dydaktycznych w systemie USOS. Poza ocenami nauczycieli akademickich i prowadzonych przez nich zajęć (w skali od 1 do 6), możliwe jest zamieszczenie przez studentów komentarzy w postaci wypowiedzi otwartych. Zespół ds. Analiz Jakości Kształcenia opracowuje uzyskane wyniki, upublicznia (<https://www.umcs.pl/pl/ankieta-oceny-zajec,3157.htm>) i przekazuje do wiadomości Dziekana Wydziału, który pogłębia uzyskane wyniki, przedstawia je na Kolegium Dziekańskim i na zebraniu z nauczycielami akademickimi (w formie uogólnionej z proponowanymi rekomendacjami zaproponowanymi m.in. przez WZJK). Szczegółowe wyniki ankiety są przekazywane w formie elektronicznej poszczególnym nauczycielom akademickim. Osoby, które uzyskały niskie oceny od studentów bądź komentarze zasługujące na uwagę, są zapraszane przez Dziekana Wydziału lub Prodziekana ds. Studenckich na rozmowę, która ma na celu ustalenie działań naprawczych (np. dodatkowe hospitacje zajęć, propozycja szkolenia czy warsztatów).

Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji,

z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<p>Mocne strony</p> <ol style="list-style-type: none">1. Bogata, ponad pięćdziesięcioletnia tradycja Lubelskiej Szkoły Pedagogiki Specjalnej w zakresie podstaw teoretycznych, przygotowania kadry, rozwiązań programowo-metodycznych i praktycznych w kształceniu pedagogów specjalnych.2. Duża skuteczność pracowników w pozyskiwaniu środków na realizację projektów dydaktycznych.3. Zaawansowana współpraca z licznymi podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego służąca doskonaleniu procesu kształcenia, wymianie doświadczeń, działaniom badawczym.5. Znakomita, nowoczesna infrastruktura6. Wydziału (także dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością), stosowanie najnowszych technologii oraz nowoczesnego wyposażenia sal dydaktycznych w sprzęt najnowszej generacji.7. Zapewnienie odpowiednich warunków do prowadzenia przez studentów badań, poszerzania wiedzy i umiejętności nie tylko podczas zajęć objętych programem studiów, ale także w ramach kół naukowych, wyjazdów i konferencji oraz zapewnienie studentom wsparcia psychologicznego (rozbudowany system wsparcia).	<p>Słabe strony</p> <ol style="list-style-type: none">1. Zróżnicowana motywacja studentów do uczenia się, co utrudnia osiągnięcie efektów uczenia się (w tym szczególnie rozwijanie działalności naukowej)2. Zbyt mała efektywność pracowników w pozyskiwaniu projektów oraz grantów naukowo-badawczych.

Czynniki zewnętrzne	<p>Szanse</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku jest spójna ze strategią rozwoju Lublina i regionu lubelskiego, co stwarza szanse na większe zapotrzebowanie rynku pracy na absolwentów kierunku Pedagogika specjalna. 2. Usytuowanie geograficzne Uniwersytetu stwarza naturalne możliwości do nawiązywania współpracy międzynarodowej w wymiarze dydaktycznym i naukowym. 3. Otwartość interesariuszy zewnętrznych na współpracę z Wydziałem i zgłaszane przez otoczenie społeczno-gospodarcze potrzeby organizowania wspólnych przedsięwzięć i projektów. <ol style="list-style-type: none"> 1. 4. Wydział tworzy warunki dla rozwoju potencjału naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i administracyjnego pracowników, co sprzyja rozwojowi kadry i tym samym doskonaleniu oferty dydaktycznej. 	<p>Zagrożenia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Braki finansowe uniemożliwiają tworzenie mniejszych grup ćwiczeniowych, co utrudnia prowadzenie zajęć o charakterze warsztatowym. 2. Niski status społeczny zawodu pedagoga specjalnego, terapeuty może zmniejszać zainteresowanie studiami na kierunku Pedagogika specjalna i pracą w tych zawodach. 3. Łączenie przez studentów (także studiów stacjonarnych) nauki z aktywnością zawodową powoduje duże ich oczekiwania dotyczące elastyczności w organizacji i realizacji procesu dydaktycznego, a także zmniejsza utożsamianie się z byciem studentem i osłabia motywację do samokształcenia. 4. Niż demograficzny skutkujący malejącą liczbą kandydatów na studia. 5.letnie
---------------------	--	--

(Pieczęć uczelni)

.....
(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

.....
(podpis Rektora)

Lublin, dnia2023 r.

UMCS
UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

UMCS
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ

Część III. Załączniki

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów

Spis Tabel

Tabela 1. Liczba studentów ocenianego kierunku	107
Tabela 2. Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny	107
Tabela 3. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu.....	108
Tabela 4. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna	109
Tabela 5. Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie, stacjonarne, specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020).....	110
Tabela 6. Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie, stacjonarne, specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020)	112
Tabela 7. Zajęcia lub grupy zajęć służące zdobywaniu przez studentów kompetencji inżynierskich/ Zajęcia lub grupy zajęć przygotowujące studentów do wykonywania zawodu nauczyciela.....	115
Tabela 8. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych.....	129

Tabela 1. Liczba studentów ocenianego kierunku³

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki	Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki
I stopnia	I				
	II				
	III				
	IV				
II stopnia	I				
	II				
jednolite studia magisterskie	I	53	33		
	II		35		
	III		39		
	IV		57		
	V				
	VI				
Razem:					

Tabela 2. Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny

Poziom studiów	Rok ukończenia	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku	Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku
I stopnia	...				
	...				
	...				

³ Należy podać liczbę studentów ocenianego kierunku, z podziałem na poziomy, lata i formy studiów (z uwzględnieniem tylko tych poziomów i form studiów, które są prowadzone na ocenianym kierunku).

II stopnia					
jednolite studia magisterskie	...				
	...				
	...				
Razem:					

Tabela 3. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu⁴

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	10 sem./ 300ECTS/3210
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ⁵	2760
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	90ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	172ECTS/1515
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	Nie dotyczy
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	125ECTS

⁴ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

⁵ Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).

Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	21ECTS
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki) ⁶	450 godz.
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	60 godz.
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	Zgodnie z Regulaminem organizacji zajęć dydaktycznych nie większa niż 60% ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych określonych w programach studiów
2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	Nie dotyczy

Tabela 4. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna⁷

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	10 sem./ 300ECTS/3210
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ⁸	2730

⁶ Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

⁷ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

⁸ Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).

Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	91
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	186 ECTS/1755
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	Nie dotyczy
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	126ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	23ECTS
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki) ⁹	480
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	60
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	Zgodnie z Regulaminem organizacji zajęć dydaktycznych nie większa niż 60% ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych określonych w programach studiów
2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	Nie dotyczy

Tabela 5. Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia jednolite magisterskie, stacjonarne, specjalność Edukacja i

⁹ Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020)¹⁰

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne	Liczba punktów ECTS
Socjopedagogika szkoły	WY, CA	30	4
Pedagogika ogólna	WY, CA	30	4
Historia wychowania	WY	15	2
Teoria wychowania	WY, CA	30	4
Pedeutologia i deontologia zawodu	WY	15	2
Metodologia badań społecznych	WY, CA	30	5
Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych	WY, CA	30	5
Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych	WY, CA	30	5
Trening asertywności i kierowania grupą	CA	15	4
Przedsiębiorczość i zarządzanie w oświacie	WY	15	4
Edukacja zdrowotna	WY	15	4
Psychopedagogika specjalnych potrzeb edukacyjnych		30	4
Pedagogika specjalna	WY, CA	90	12
Andragogika specjalna	WY, CA	30	4
Rehabilitacja społeczna	WY, CA	30	4
Rehabilitacja zawodowa	WY, CA	30	4
Dydaktyka specjalna	WY, CA	60	8
Diagnostyka w pedagogice specjalnej	WY, CA	60	8
Teoretyczne i prawne podstawy edukacji integracyjnej i włączającej	WY, CA	60	8
Wielospecjalistyczna diagnoza dla potrzeb edukacyjnych	WY, CA	60	8
Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej	WY, CA	30	4
Metody wspierania i aktywizowania dzieci i młodzieży ze specjalnymi	CA	30	3

¹⁰ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

potrzebami edukacyjnymi			
Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej	CA	30	3
Podstawy przygotowania IPET	CA	30	3
Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej	WY, CA	60	6
Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z NI i ASZ	CA	30	3
Niepełnosprawność złożona	WY, CA	45	3
Rodzina osoby z NI i ASZ	WY, CA	45	3
Integracja społeczno-kulturowa	WY, CA	30	2
Podstawy edukacji i rehabilitacji osób z NI	WY, CA	30	2
Współczesne tendencje w edukacji i rehabilitacji osób z NI	WY, CA	45	3
Wspieranie rozwoju seksualnego osób z NI	WY, CA	30	2
Profilaktyka wypalenia zawodowego w pracy z osobami z NI	WY, CA	30	2
Diagnoza kliniczna i nozologiczna spektrum autyzmu	WY, CA	30	2
Diagnoza psychopedagogiczna osób ze spektrum autyzmu – profile funkcjonalne	WY, CA	30	3
Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób ze spektrum autyzmu	WY, CA	45	3
Wsparcie osób ze spektrum autyzmu w życiu dorosłym	CA	15	1
Diagnoza i terapia procesów przetwarzania sensorycznego	CA	30	3
Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	CA	15	1
Modele edukacyjno-terapeutyczne w pracy z osobami ze spektrum autyzmu	WY, CA	45	3
Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej	CA	15	1
Seminarium magisterskie	SM	120	13
Razem:		1515	172

Tabela 6. Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna.

studia jednolite magisterskie, stacjonarne, specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020)¹¹

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne	Liczba punktów ECTS
Socjopedagogika szkoły	WY, CA	30	4
Pedagogika ogólna	WY, CA	30	4
Historia wychowania	WY	15	2
Teoria wychowania	WY, CA	30	4
Pedeutologia i deontologia zawodu	WY	15	2
Metodologia badań społecznych	WY, CA	30	5
Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych	WY, CA	30	5
Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych	WY, CA	30	5
Trening asertywności i kierowania grupą	CA	15	4
Przedsiębiorczość i zarządzanie w oświacie	WY	15	4
Edukacja zdrowotna	WY	15	4
Psychopedagogika specjalnych potrzeb edukacyjnych		30	4
Pedagogika specjalna	WY, CA	90	12
Andragogika specjalna	WY, CA	30	4
Rehabilitacja społeczna	WY, CA	30	4
Rehabilitacja zawodowa	WY, CA	30	4
Dydaktyka specjalna	WY, CA	60	8
Diagnostyka w pedagogice specjalnej	WY, CA	60	8
Teoretyczne i prawne podstawy edukacji integracyjnej i włączającej	WY, CA	60	8
Wielospecjalistyczna diagnoza dla potrzeb edukacyjnych	WY, CA	60	8
Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej	WY, CA	30	4
Metody wspierania i aktywizowania	CA	30	3

¹¹ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi			
Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej	CA	30	3
Podstawy przygotowania IPET	CA	30	3
Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej	WY, CA	60	6
Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzroku	WY, CA	45	3
Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchu	WY, CA	45	3
Prawno-organizacyjne podstawy pracy z rodziną i dzieckiem z niepełnosprawnością sensoryczną w ramach WWR	WY	15	1
Psychopedagogiczne aspekty funkcjonowania rodziny z niepełnosprawnością sensoryczną	WY, CA	45	3
Dorosłość osób z niepełnosprawnością sensoryczną	WY, CA	30	2
Edukacja, rehabilitacja i terapia osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi	WY, CA	45	3
Wieloprofilowa diagnostyka w terapii pedagogicznej	WY, CA	30	3
Podstawy terapii pedagogicznej (pedagogiki korekcyjnej)	WY, CA	30	3
Ogólnorozwojowe metody specjalnej terapii pedagogicznej	WY, CA	45	3
Psychodydaktyczne metody specjalnej terapii pedagogicznej	WY, CA	45	3
Diagnoza i terapia procesów przetwarzania sensorycznego	WY, CA	45	3
Psychodydaktyka terapii ręki	WY, CA	30	2
Metody wspomaganie procesów poznawczych i przystosowania dzieci i młodzieży	WY, CA	30	2
Projektowanie indywidualnych programów korekcyjno-kompensacyjnych	CA	15	1
Konstruowanie indywidualnych	WY, CA	30	3

programów wspomagających rozwój dzieci z niepełnosprawnością sensoryczną w ramach WWR			
Profilaktyka wypalenia zawodowego surdo i tyflopedagogów	WY	15	1
Usprawnianie wzroku	WY, CA	30	1
Usprawnianie słuchu	WY, CA	30	1
Współczesna tyfłotechnika	CA	15	1
Nowoczesne technologie w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchu	CA	15	1
Alfabet Braille'a i metodyka nauczania	CA	30	2
Język migowy i metodyka nauczania	CA	30	2
Wspomagające i alternatywne metody komunikacji	CA	30	2
Diagnoza i terapia pedagogiczna osób ze spektrum autyzmu	WY, CA	30	2
Seminarium magisterskie	SM	120	13
Razem:		1755	186

Tabela 7. Zajęcia lub grupy zajęć służące zdobywaniu przez studentów kompetencji inżynierskich/ Zajęcia lub grupy zajęć przygotowujące studentów do wykonywania zawodu nauczyciela¹²

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne	Liczba punktów ECTS	Stopień/tytuł, imię i nazwisko nauczyciela akademickiego lub innej osoby prowadzącej zajęcia
Psychologia ogólna	W/CA	30	4	dr hab. Małgorzata Kuśpit; dr Marlena Stradomska
Psychologia społeczna	W/CA	30	4	dr Barnaba Danieluk

¹² Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie, w przypadku, gdy absolwenci ocenianego kierunku uzyskują tytuł zawodowy inżyniera/magistra inżyniera lub w przypadku studiów uwzględniających przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela.

Psychologia rozwojowa i wychowawcza	W/CA	30	4	dr hab. Anna Wiatrowska
Pedagogika ogólna	W/CA	30	4	dr hab. Agnieszka Buczak
Historia wychowania	W	15	2	dr hab. Renata Bednarz-Grzybek
Teoria wychowania	W/CA	30	4	dr hab. Barbara Kalinowska-Witek
Pedeutologia i deontologia zawodu	W	15	2	-
Praktyka asystencka w przedsz/SP (klasy młodsze) (po I sem.)	-	30	3	dr Katarzyna Rusinek
Metodologia badań społecznych	W/CA	30	5	dr hab. Stanisława Byra; dr Agnieszka Gabryś
Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych	W/CA	30	5	dr Magdalena Boczkowska; dr hab. Stanisława Byra
Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych	W/CA	30	5	dr Marlena Duda, dr Monika Hajkowska
Metodyka edukacji wczesnoszkolnej	W/CA	30	5	dr Ewa Sosnowska-Bielicz
Trening asertywności i kierowania grupą	CA	15	4	dr hab. Teresa Zubrzycka-Maciąg
Przedsiębiorczość i zarządzanie w oświacie	W	15	4	-

Edukacja zdrowotna	W	15	4	-
Przedmioty fakultatywne	CA	30	8	dr Agnieszka Gabrys
Język obcy	CA	150	10	mgr Jodłowska Anna; mgr Kędzierska Ludmiła
Psychopedagogika specjalnych potrzeb edukacyjnych	W/CA	30	4	dr hab. Zofia Palak; dr hab. Piotr Gindrich
Psychologia kliniczna	W/CA	30	4	dr Łucja Domańska
Psychologia rehabilitacji dzieci i młodzieży	W/CA	30	4	dr Małgorzata Gulip
Pedagogika specjalna	W/CA	90	12	dr Katarzyna Rusinek
Andragogika specjalna	W/CA	30	4	dr hab. Monika Parchomiuk
Rehabilitacja społeczna	W/CA	30	4	-
Rehabilitacja zawodowa	W/CA	30	4	-
Dydaktyka specjalna	W/CA	60	8	dr Katarzyna Rusinek
Diagnostyka w pedagogice specjalnej	W/CA	60	8	dr Małgorzata Gulip
Praktyka asystencka w SP ogóln., integracyjnej lub specjalna (po II sem.)	-	30	4	dr Katarzyna Rusinek

Praktyka w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej specjalistycznej (po VIII sem.)	-	30	4	-
Teoret. i prawne podst.ed. integracyjnej i włączającej	W/CA	60	8	dr hab. Piotr Gidrich
Wielospecjalistyczna diagnoza dla potrzeb edukacyjnych	W/CA	60	8	dr Magdalena Wójcik
Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej	W/CA	30	4	dr Katarzyna Rusinek
Metodyka pracy z uczniem zdolnym	CA	30	3	dr hab. Piotr Gidrich
Metodyka pracy z uczniem w grupie zróżnicowanej	CA	30	3	dr hab. Piotr Gidrich
Metodyka pracy z uczniem z trudnościami w ucz. się	CA	30	3	dr hab. Piotr Gidrich
Metody wspierania i aktywizowania dz.i mł.ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	CA	30	3	-
Programy wychowawcze w ed, integr. I włączającej	CA	30	3	
Podstawy przygotowania IPET	CA	30	3	dr Dorota Chimicz
Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej	W/CA	60	6	dr hab. Zdzisław Kazanowski

Praktyka w przedszkolu (edukacja włączająca lub integracyjna) (po III sem.)	-	60	2	dr Katarzyna Rusinek
Praktyka w klasach 1-3 SP (edukacja włączająca lub integracyjna) (po IV sem.)	-	60	2	dr hab. Beata Szabała
Razem:		1515	185	
Biomedyczne podstawy NI i ASZ	W/ca	45	3	dr Anna Bieganowska-Skóra
Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z NI i ASZ	CA	30	3	dr hab. Anna Prokopiak
Niepełnosprawność złożona	W/CA	45	3	dr hab. Renata Zubrzycka
Rodzina osoby z NI i ASZ	W/CA	45	3	-
Integracja społeczno-kulturowa	W/CA	30	2	dr hab. Beata Szabała
Podstawy edukacji i rehabilitacji osób z NI	W/CA	30	2	dr Katarzyna Rusinek
Współczesne tendencje w edukacji i rehabilitacji osób z NI	W/CA	45	3	dr hab. Zdzisław Kazanowski
Wspieranie rozwoju seksualnego osób z NI	W/CA	30	2	dr hab. Monika Parchomiuk
Psychologia osób z NI	W/CA	45	3	dr Małgorzata Gulip

Profilaktyka wypalenia zawodowego w pracy z osobami z NI	W/CA	30	2	dr Dorota Chimicz
Podstawy logopedii	CA	30	3	dr Małgorzata Gulip
Neuropsychologia deficytów rozwojowych spektrum autyzmu	W	15	2	dr Małgorzata Gulip
Diagnoza kliniczna i nozologiczna spektrum autyzmu	W/CA	30	2	dr hab. Anna Prokopiak
Diagnoza psychopedagogiczna osób ze spektrum autyzmu – profile funkcjonalne	W/CA	30	3	dr Magdalena Wójcik
Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób ze spektrum autyzmu	W/CA	45	3	dr hab. Monika Parchomiuk
Wsparcie osób ze spektrum autyzmu w życiu dorosłym	CA	15	1	-
Diagnoza i terapia procesów przetwarzania sensorycznego	CA	30	3	dr Magdalena wójcik
Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	CA	15	1	-
Modele edukacyjno-terapeutyczne w pracy z osobami ze spektrum autyzmu	CA	15	1	dr Dorota Chimicz

Metodyka edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną	W/CA	45	2	dr hab. Beata Szabała
Metodyka kształcenia uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną w klasach starszych	W/CA	45	2	dr Katarzyna Rusinek
Metodyka kształcenia uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną	W/CA	45	2	dr Katarzyna Rusinek
Metodyka pracy rewalidacyjno-wychowawczej z osobami z głęboką niepełnosprawnością intelektualną	W/CA	30	2	-
Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej z wychowankami z NI w internacie (+ zajęcia terenowe)	W/CA	60	2	-
Metodyka pracy z rodziną z dzieckiem z NI i ze spektrum autyzmu w ramach wczesnego wspomagania rozwoju	W/CA	45	2	dr Dorota Chimicz
Metodyka pracy dydaktyczno-wychowawczej osób ze spektrum autyzmu	W/CA	30	2	dr hab. Anna Prokopiak
Metodyka treningów kompetencji społecznych osób ze spektrum autyzmu	CA	30	2	dr hab. Anna Prokopiak

Metodyka współorganizowania zajęć dydaktycznych (co-teaching) w klasie z uczniem ze spektrum autyzmu	W/CA	30	2	-
Metodyka zajęć rewalidacji indywidualnej z uczniem ze spektrum autyzmu	W/CA	30	2	dr hab. Anna Prokopiak
Metodyka pracy z zachowaniami trudnymi osób ze spektrum autyzmu	W/CA	30	2	dr hab. Anna Prokopiak
Metodyka doradztwa zawodowego i rozwijanie zainteresowań i pasji w pracy z młodzieżą ze spektrum autyzmu	W/CA	30	2	dr hab. Monika Parchomiuk
Praktyka w klasach 1-3 SP, uczniowie z lekką niepełnosprawnością intelektualną (edukacja specjalna lub integracyjna) (po VI sem.)		40	2	dr Magdalena Wójcik
Praktyka w klasach starszych, uczniowie z lekką niepełnosprawnością intelektualną (edukacja specjalna lub integracyjna) (po VII sem.)		40	2	dr hab. Beata Szabała
Praktyka w zakresie kształcenia uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną (po VIII sem.)		40	2	dr hab. Monika Parchomiuk

Praktyka śródroczna w przedszkolu włączającym, integracyjnym lub specjalnym dla dzieci ze spektrum autyzmu (w VI sem.)		40	2	dr Małgorzata Gulip
Praktyka śródroczna w szkole podstawowej włączającej, integracyjnej lub specjalnej dla uczniów ze spektrum autyzmu (w VIII sem.)		40	2	dr hab. Anna Prokopiak
Praktyka śródroczna w szkole ponadpodstawowej włączającej, integracyjnej lub specjalnej dla osób ze spektrum autyzmu (w VIII sem.)		40	2	dr hab. Anna Prokopiak
Pierwsza pomoc przedmedyczna	CA	15	1	dr Aneta Unkiewicz-Winiarczyk
Emisja głosu	CA	15	1	dr Marlena Duda
Kultura języka	CA	30	2	-
Technologia informacyjna	CA	30	2	dr Rafał Wawer
RAZEM:		1380	87	
Biomedyczne podstawy rozwoju i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością sensoryczną i zaburzeniami przetwarzania	W	15	1	dr Anna Bieganowska-Skóra

Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzroku	W/CA	45	3	dr hab. Zofia Palak
Psychologiczno-pedagogiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchu	W/CA	45	3	dr Małgorzata Gulip
Prawno-organizacyjne podstawy pracy z rodziną i dzieckiem z niepełnosprawnością sensoryczną w ramach WWR	W	15	1	dr Dorota Chimicz
Psychopedagogiczne aspekty funkcjonowania rodziny z niepełnosprawnością sensoryczną	W/CA	45	3	-
Dorosłość osób z niepełnosprawnością sensoryczną	W/CA	30	2	-
Edukacja, rehabilitacja i terapia osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi	W/CA	45	3	dr hab. Renata Zubrzycka
Wieloprofilowa diagnostyka w terapii pedagogicznej	W/CA	30	3	dr Magdalena Wójcik

Podstawy terapii pedagogicznej (pedagogiki korekcyjnej)	W/CA	30	3	dr Dorota Chmiec
Ogólnorozwojowe metody specjalnej terapii pedagogicznej	W/CA	30	3	dr hab. Anna Prokopiak
Psychodydaktyczne metody specjalnej terapii pedagogicznej	W/CA	45	3	dr Magdalena Wójcik
Diagnoza i terapia procesów przetwarzania sensorycznego	W/CA	45	3	dr Magdalena Wójcik
Psychodydaktyka terapii ręki	W/CA	30	2	dr Magdalena Wójcik
Metody wspomagania procesów poznawczych i przystosowania dzieci i młodzieży	W/CA	30	2	-
Projektowanie indywidualnych programów korekcyjno-kompensacyjnych	CA	15	1	-
Konstruowanie indywidualnych programów wspomagających rozwój dzieci z niepełnosprawnością sensoryczną w ramach WWR	W/CA	30	3	dr Magdalena Wójcik

Profilaktyka wypalenia zawodowego surdo i tyflopodagogów	W	15	1	-
Usprawnianie wzroku	W/CA	30	1	dr Dorota Chimicz
Usprawnianie słuchu	W/CA	30	1	dr Małgorzata Gulip
Współczesna tyfłotechnika	CA	15	1	dr Dorota Chimicz
Nowoczesne technologie w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchu	CA	15	1	dr hab. Zdzisław Kazanowski
Metodyka edukacji przedszkolnej dzieci z niepełnosprawnością wzroku z elementami terapii pedagogicznej	W/CA	30	2	dr hab. Beata Szabała
Metodyka edukacji przedszkolnej dzieci z niepełnosprawnością słuchu z elementami terapii pedagogicznej	W/CA	30	2	dr Małgorzata Gulip
Metodyka edukacji wczesnoszkolnej dzieci z niepełnosprawnością wzroku	W/CA	30	2	dr hab. Beata Szabała
Metodyka edukacji wczesnoszkolnej dzieci z niepełnosprawnością słuchu	W/CA	30	2	dr Małgorzata Gulip

Metodyka edukacji w klasach IV-VIII dla dzieci z niepełnosprawnością wzroku	W/CA	30	2	dr hab. Beata Szabała
Metodyka edukacji w klasach IV-VIII dla dzieci z niepełnosprawnością słuchu	W/CA	30	2	dr Małgorzata Gulip
Surdologopedia	W/CA	30	2	dr Małgorzata Gulip
Alfabet Braille'a i metodyka nauczania	CA	30	2	dr hab. Beata Szabała
Orientacja i poruszanie się w przestrzeni osób z niepełnosprawnością wzroku	W/CA	30	2	dr Dorota Chimicz
Język migowy i metodyka nauczania	CA	30	2	mgr Bożena Kuśmierzak
Wspomagające i alternatywne metody komunikacji	CA	30	2	-
Metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej w internacie dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną z elementami terapii pedagogicznej	W/CA	30	2	-

Metodyka pracy z osobami z werbalnymi i niewerbalnymi trudnościami w uczeniu się z elementami terapii pedagogicznej	W/CA	30	2	dr hab. Piotr Gindrich
Diagnoza i terapia pedagogiczna osób ze spektrum autyzmu	W/CA	30	2	dr hab. Anna Prokopiak
Praktyka śródroczna w przedszkolu specjalnym lub integracyjnym dla dzieci z niepełnosprawnością sensoryczną (w VI sem.)	-	40	2	dr Małgorzata Gulip
Praktyka śródroczna w kl. 1-3 szkoły specjalnej lub integracyjnej dla uczniów z niepełnosprawnością wzroku (w VII sem.)	-	60	2	dr hab. Beata Szabała
Praktyka śródroczna w kl. 1-3 szkoły specjalnej lub integracyjnej dla uczniów z niepełnosprawnością słuchu (w VII sem.)	-	60	2	dr Małgorzata Gulip
Praktyka w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej specjalistycznej (po VIII sem.)	-	30	2	dr hab. Beata Szabała
Praktyka w internacie szkoły specjalnej dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną (po IX sem.)	-	40	2	-

Praktyka śródroczna w kl. 4-8 szkoły specjalnej lub integracyjnej dla dzieci z niepełnosprawnością sensoryczną (w VIII sem.)	-	40	2	dr Małgorzata Gulip
Pierwsza pomoc przedmedyczna	CA	15	1	dr Aneta Unkiewicz-Winiarczyk
Emisja głosu	CA	15	1	dr Marlena Duda
Kultura języka	CA	30	2	-
Technologia informacyjna	CA	30	2	dr Rafał Wawer
RAZEM:		1410	90	

Tabela 8. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych¹³

Nazwa programu/zajęć/grupy zajęć	Forma realizacji	Semestr	Forma studiów	Język wykładowy	Liczba studentów (w tym niebędących obywatelami polskimi)
nie dotyczy					

¹³ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie. Jeżeli wszystkie zajęcia prowadzone są w języku obcym należy w tabeli zamieścić jedynie taką informację.